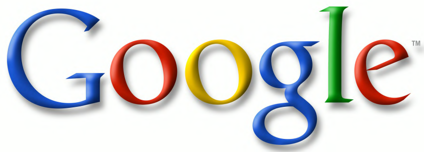

Blümml

1905.

LETTERKUNDIG OVERZIGT

EN

PROEVEN

VAN DE

NEDERLANDSCHE VOLKSZANGEN

SEDERT DE XV^{DE} EEUW.

Gedrukt te 's Gravenhage, bij
GEBR.S GIUNTA D'ALBANI.

LETTERKUNDIG OVERZIGT
EN
PROEVEN
VAN DE
NEDERLANDSCHE VOLKSZANGEN
SEDERT DE XV^DE EEUW.

DOOR

Mr. J. C. W. LE JEUNE.

TE 'S GRAVENHAGE,
BIJ J. IMMERZEEL, JUNIOR.
1828.

Op tweeërlei wijze kan men eene Bloemlezing bijeenbrengen. De eene is, van, uit het goede, het een en ander doch niet al het beste, te kiezen, en als een voorbeeld voor te ſtellen, om daardoor anderen tot een naauwkeuriger bezigtigen aan te moedigen. Langs dezen weg heeft de Hoogleeraar SIEGENBEEK vóór eenige jaren velen in den lusthof onzer Nederlandſche Dichters en in de gehoorzalen der Welſprekendheid ingeleid. De andere wijze is, al het bruikbare, naar het oogmerk van den bloemlezer, bijeen te dragen en al het overige, verdroogde en niet tot wasdom gekomen knoppen, wankleurige en geurlooze bloemen, aan de vergetelheid over te laten. Dit, het is niet te ontkennen, kan van gevaar vergezeld zijn, wanneer eene roekelooze of onbekwame hand menig voor den oppervlakkigen beſchouwer onooglijk of verholen bloempje ontbladert,

hetwelk eener zorgvuldiger beſchouwing zou zijn waardig geweest; maar, de bekwaamheden der verzamelaars gelijk zijnde, mag men redelijkerwijze eene evenredig naauwkeurige behandeling onderſtellen, en dan zal men aan den laatſten de verdienſte niet kunnen ontzeggen van aan de nakomenden het doorworstelen van vele doornen en onvruchtbare wildernisſen te hebben beſpaard; en men gaat mijns inziens te ver als men, om het aangevoerde gevaar, deze laatſte ſoort van Bloemlezingen geheel en al afkeurt en voor eene verwaande aanmatiging houdt.

Wat mij betreft, in de tegenwoordige proeven heb ik mij de eerſte wijze van behandeling voorgenomen, en mij daarbij twee oogmerken voorgeſteld; namelijk: de, uit het oogpunt der letterkunde, belangrijkſte volkszangen, in vele kleine, thans zelden meer voorkomende verzamelingen, in blaauwboekjes en vliegende blaadjes, verſpreid, van een meer en meer toenemend verdwijnen te redden, en, ten tweede, onze dichters van hooger' of lager' rang, die er vervaardigden en wier werken nog genoeg voorhanden zijn, aantewijzen, ten einde hen in dat licht te doen beſchouwen, en de bronnen voor ruimer voorraad te openen.

Hoe deze arbeid is uitgevallen, zullen deskundigen beoordeelen. Ik heb bij voorkeur zoodanige ſtukjes opgenomen die om hunne betrekking tot de Geſchiedenis of om het kenmerkende, nationale, mij toeſchenen het meest te zullen bevallen. Zoo ergens, moet vooral in een werkje van dezen aard het verſchil van ſmaak den vervaardiger blootſtellen om niet te voldoen. Ik heb getracht niets optenemen dat men van te verregaande platheid, van onbetamelijkheid in de uitdrukkingen, noch minder van onzedelijkheid of aanſtootelijkheid voor de denkwijze van dezen of genen, met rede mogt beſchuldigen. Met dit oogmerk heb ik enkele malen een couplet weggelaten of eene uitdrukking veranderd. Treffen lieden van zeker ſlag, die gewoon zijn met eene zeer fijne zeef te ziften, hier of daar eene korrel aan die daar niet door kan, zoo veroorloove ik mij hun te vragen, op welken trap zij zich ſtellen boven HOOFT of HUYGENS of CATS? en zal ik mij troosten met een rijmpje dat ik in mijne jeugd dikwijls gehoord heb:

Wie zal het al van paſſe kunnen kooken
En braden naar den ſmaak van deze vieze liên!
Wat nooit geen reuk en had, dat hebben zij geroken,
En wat onzigtbaar was, dat hebben zij gezien.

aan voorraad, althans, heeft het mij niet gehaperd. Ik zou het getal dezer Proeven met minder moeite hebben kunnen verdubbelen dan ik nu besteed heb aan het kiezen uit het door mij verzamelde; terwijl ik, veeltijds, wanneer het onderwerp nagenoeg hetzelfde was, slechts één daartoe betrekkelijk stukje behouden en het overige achterwege gelaten heb, hoewel de verschillende behandeling meermalen verdient te worden opgemerkt.

Er blijft mij nog over dankbaar de bijdragen te erkennen die mij van onderscheidene kanten zijn geworden; onder welke, behalve de toegang die de Koninklijke boekerij tot haren rijken schat verleent, de allerkeurigste en talrijke verzameling van oude liedboekjes, meest in klein en langwerpig formaat, in die van de Haagsche Afdeeling der Hollandsche Maatschappij van fraaije Kunsten en Wetenschappen voorhanden, mij op eene zeer verpligtende wijze door het Bestuur derzelve, alsmede door den Heer J. IMMERZEEL, JR. verscheiden ongemeene werkjes, waarvan hij bezitter is, met gelijke bereidwilligheid, zijn medegedeeld.

Bij de stukjes die ik alleen in den grooten prullenvoorraad der zoogenaamde blaauwboekjes heb aange-

troffen, acht ik het noodeloos eene nadere aanwijzing te voegen, en onverſchillig voor den lezer of ze afkomſtig zijn uit eene *Ton vol vrolykheid*, uit een *Minderbroederszak*, uit *Vermakelyke Slaatuintjes*, van een *Vrolyke Oostindievaarder* of *Schiedamſche Jeneverſtoker*, of *Hernhutsch Nachtegaaltje*, en wat voor titels, ter uitlokking van dat Publiek waarvoor zij heden ten dage beſtemd worden, zij al meer voeren. Geen van die alle kan men voor oorſpronkelijke verzamelingen houden, maar men zal den lastigen arbeid wel niet van mij vergen dat ik, om ze in oudere en betere, die wederom andere namen hebben, (echte drukjes, ſomtijds met aardige plaatjes voorzien, die gewoonlijk in langwerpig klein formaat zijn, en ſedert lang zeldzaam voorkomen,) weder te vinden, eenige honderd ſtuks liedboekjes zou hebben vergeleken. Het kan gebeuren dat men in een beter, of bij eenen bekenden dichter, het een of ander ſtukje aantreft, door mij alleen in een blaauwboekje gevonden. Wie nopens den oorſprong van ſommige geſchiedverhalen en de gebeurtenis waarop zij ſlâan, ophelderingen kon geven, zou daarmede, dunkt mij, bij vele letterminnaars welkom zijn. Ik moet toch van één zoodanig blaauwboekje iets zeggen, namelijk

van *de Zandvoorder Speelwagen.* Men herinnert zich den zeilwagen van Prins Maurits door H. DE GROOT in zijne *Vergelijking der Gemeenebesten* vermeld, en waarvan MEERMAN in zijne Aanteekeningen ſchrijſt, dat men niet weet wat er van den tweeden wagen geworden is. Het titelplaatje van dit blaauwboekje ſtelt zoodanigen zeilwagen voor, waaruit ik zou giſſen of hij niet misſchien in dat dorp nog langen tijd is gehuisvest gebleven, mogelijk zonder de lotgevallen van den eertijds aanzienlijken vreemdeling te vermoeden. Dat ik dit voorheen nader bij die plaats zijnde niet eens onderzocht heb, belijde ik als een verzuim, hoedanig men er te dikwijls en omtrent belangrijker voorwerpen tot nadeel van onze Oudheden en Geſchiedenis begaat.

OVERZIGT

VAN DE

NEDERLANDSCHE VOLKSZANGEN.

In uwen laatsten brief, geachte vriend! herinnert gij mij aan eene belofte die ik u deed, uit het gezelschap bij *** terugkomende, waar men den Nederlander zijn schreeuwend en wanklinkend gezang, wel niet zonder rede, maar met eene onaangename uitdrukking van minachting, te last had gelegd. Ik had er bij mij zelf wel eens over gedacht, wat er de oorzaak van zijn mogt? Het kan wel, dat, door de vochtige landstreek die hij bewoont, zijn minder gespannen gehoorvlies hem iets minder de fijnste toonen doet onderscheiden; hij is echter, dunkt mij, niet hardhoorender dan lieden van een' anderen landaard. Zijn gestel, zijne inborst, zijne mindere uitwendige levendigheid maken hem misschien minder opgetogen bij het hooren van voortbrengsels der toonkunst; dat hij dezelve wel degelijk bemint bewijst het aantal zijner gezangen van ouderen en nieuweren tijd, bewijst elke schare volks die zich op straat rondom een' liedjeszanger dringt. Deze, heugt het u nog van toen wij klein waren? werden

ſteeds door een orgel, tambourin of knarſende lier vergezeld. De lier ſchijnt geheel verdwenen; zij had, hoe jammerlijk ook geſtemd, iets vrolijks, huppelends, dat voor den volkstoon wel berekend was. Toen waren die muzijkanten uitlanders, en zij zongen Fransch en Italiaansch. Sedert eenige jaren hebben inlanders, dank zij der vermenigvuldiging van houten beenen en afgezette armen, en vermagering van andere kostwinningen, ook tot deze hunne toevlugt genomen; en, gelijk gewoonlijk uit alle kwaad, bij honderdſte of duizendſte gevolgtrekking, iets goeds ontſtaat, zoo kan dit langzamerhand wel eenigen invloed, ten goede op het volksgezang van den Nederlander hebben. Tot nu toe was het, en is het, zoo onbevallig, zoo ſchor, als men maar iets kan uitdenken, vooral naar mate hij meer wil *uithalen*, zoo als de volksſtijl het noemt. Weet gij waaraan ik dit erbarmelijk zingen, als het zoo moet heeten, toeſchrijf? Het komt, mijn vriend! oorſpronkelijk voor rekening van onze kerkmuzijk. Den Latijnſchen eerdienst bevat ik niet in dit gezegde; deszelfs gebreken zijn van een' geheel anderen aard. Gaat eens in de landen der Lutheranen, alwaar de ſchoolmeester met de jongens van zijn kerspel een' lijkpſalm zingt bij elk graf dat toegedolven wordt, en gij zult daar zulk ellendig geſchreeuw als in de Hervormde dorps- en ook wel ſtads-kerken hier te lande, niet hooren. Dit is eene opmerking die ik ſedert lang bij mij zelf gemaakt had en ik ben zeer te vrede geweest van er in bevestigd te worden

door Profesfor BURNEY (vader van de geestige fchrijfster van *Evelina*). Deze Engelfche Geleerde gist dat de volksmuzijk van een land goed of flecht is naar mate van zijn kerkgezang. Deze opmerking kan rede geven van den fmaak in de muzijk van den gemeenen man in Italië, alwaar de uitmuntende voortbrengfels die hij dagelijks en kosteloos in de kerken hoort, meer dan eenige andere oorzaak die men zou willen uitdenken, den volksfmaak voor de goede muzijk aankweeken (*). Dit is ook het gevoelen van J. A. VAN MANEN, AZ. (†): „ Ons vaderland „ is in de muzijk fteeds verre achter geweest aan „ Italië en andere landen en volken, bij welke het „ kerkgezang en de muzijk een voornaam gedeelte „ van hunne godsdienstplegtigheden uitmaken." Gij herinnert u ook, voorzeker, hetgene VAN ALPHEN, niet minder met de gronden der toon- dan met die der dichtkunst bekend, in zijne Aanmerkingen over de Cantate fchrijft (§), en laat ik u nog mogen verwijzen naar die van M. STUART over het opmerken van het karakteristicke in de nationale muzijk (**).

(*) Zie het *Dagboek zijner Muzikale reizen*, bl. 444.

(†) *Prijsverhandeling over de oorzaken waardoor ons Vaderland heeft uitgemunt in 't voortbrengen van Schrijvers.* Utrecht 1818, bladz. 46.

(§) Mengelingen in Proza en Poëzij, 2de druk, bl. 310 en volg.

(**) Aanteekening op VON LANGSDORFF's *Reis rondom de wereld*, I. D. bladz. 259.

Laten wij evenwel niet op iemands rekening zetten wat er niet op behoort. De hoogere ſtanden hebben betere muzijk, ſchooner gezang verkregen; ten koste, wel is waar, van allen vaderlandſchen zang; iets dat bij elk ander volk eene ſchande gerekend en niet alzoo gevonden wordt. Intusſchen, ſedert dat Nederlandſche gezangen, bij de voornamere klasſen zoo goed als weggedrongen en met de gebruiken der onbeſchaafdheid en ſlechte opvoeding veroordeeld zijn; ſedert dat, om hieraan, ware het mogelijk, iets te verhelpen, eenige nieuwere gezangen, voor den middelſtand ten minſte, zijn in het licht gekomen; ſedert, ten kortſte, eene halve of drievierde eeuw; waar kent, waar leest men de zangen die voorheen de lievelingstoon en de geestige vruchten waren van de aanzienlijkſte gezelſchappen? Of zouden P. CZ. HOOFT te Muiden, C. HUYGENS op Hofwijk en in zijn prachtig huis op het Plein in 's Gravenhage, niet op den hooſſchen voet geleefd hebben?

Het is er echter ver af dat ik voor alles wat in dien tijd behagen kon, de hedendaagſche toonkunde zou willen te werk ſtellen. Veel daarvan verliest zich (en dit zou misſchien wel eene verhandeling verdienen) met den ſmaak van den tijd, veel is er waarvan de toeſpeling vergeten geraakt, want vele liedjes hebben hierin overeenkomst met het puntdicht.

Ik zie dat ik rijkelijk ver ben afgedwaald van hetgene waarover ik u meende te ſchrijven. Gij gaaft mij uw verlangen te kennen van te weten wat onze

Letterkunde in het vak van volkszangen oplevert? of die voorraad groot is, en van belang? Gaarne wil ik u, naar mijn beste weten, voldoen, en ik ga mij nu zetten om er u eenige gedachten over meê te deelen. Tevens zal ik u eenige proeven zenden die ik hier en daar verzameld heb en aan de vergetelheid zou willen onttrekken, die hen allengs vernietigt. Zij zullen u de overleveringen, aardige naïve vindingen, vernuftige ſpelingen, zedig vrolijke uitſpanningen van onze grootouders, wier gebruiken zij afbeelden, doen kennen. Zoo verre ik weet is deze zijde nog weinig onderzocht.

Vraagt gij mij van waar ik zal beginnen? Ik zou van de oude tijden der Franken reeds iets kunnen zeggen; ik zou het waarſchijnlijk genoeg kunnen maken dat het ook hier te lande op alle tongen zal geweest zijn:

Wij hoorden dikwijls zingen
Van oude dingen,
Van ſneller' helden ſtrijden,
En vaste burgt beſpringen,
Hoe liefſte vrienden ſcheidden,
Rijke vorſten all' vergingen,
't Is nu tijd dat wij denken
Hoe wij zelve zullen enden. enz. (*).

(*) „ Wir horten ie dikke ſingen." Rijmen op St. Anno, Aartsbisſchop van Keulen, bij SCHILTER, *Theſ.* T. I. Men zie ook de gedichten HERZOGE JOHANS VON BRABANT en van Her HEINRICH VAN VELDIG in de *Schwäbiſche Poeſie des dreyzehnten jahrhunderts*.

Dan dit, en alles wat de vorming van den eigenlijk Nederlandfchen tongval, ten naastebij gelijk de taal nog heden beftaat, voorafgaat, behoort niet tot hetgene dat ik mij heb voorgefteld. Voor het tegenwoordige maak ik een aanvang omftreeks de vijftiende eeuw.

Zoo het u invalt dat er „ in de Koninklijke Bi„ bliotheek een handfchrift is van de veertiende eeuw „ op perkement, bevattende behalve NODEKIN nog „ vele andere liederen en vertellingen Hollandsch en „ Hoogduitsch, en het einde van welk handfchrift „ luidt: dit boeck huert zo Jonker Johan Greve zo „ Nasfou zo Vyāde und Marien van Loen fynre huis„ vrouwen (*)" zult gij er toch nieuwsgierig naar wezen en willen dat ik het niet ftilzwijgend voorbijga. Het bevat 67 bladzijden, recto en verfo, in klein folio, in twee kolommen zeer leesbaar gefchreven, en is in een vrij nieuwen Franfchen band, met de wapens van Oranje-Nasfau, gebonden. Bij het doorzien heb ik bladz. 6 en bladz. 55 verfo, kleine ftukjes, zedelesfen enz. gevonden, boven welke ftaat: *dit feyt Noideken*. Ook zijn er enkele Franfche, waarboven *dit is Welsch*. De opfchriften zijn met rood onderhaald. Ik zend er u een paar proeven uit, doch de tongval is meer Kleefsch en Nederrhijnsch, zoodat gij mij deze en andere ftukjes van vroeger' tijd, om die rede, misfchien uit al uw hart zoudt hebben kwijtgefcholden; mogelijk ook wel

---

(*) *Letterbode* 1821, nº. 52.

de Friesche die gij er bij vinden zult (n°. 1, 2, 99 en 100).

Het is u, te over, bekend hoe berijmde verhalen doorgaans de eerste geschiedboeken waren, en treffende lotgevallen van doorluchtige of befaamde personaadjen meestal de stof voor de gezangen leverden in dezelfde tijdperken. Van hier dat het meeste wat, elders, uit de letterkunde der Middeleeuwen tot onzen tijd is overgekomen, romances zijn van ridderdaden, geestenverschijningen en dergelijke. De zedeleer, zoo er eenige in bedoeld wierd, was in het voorbeeld ingekleed. Dit teekent, mijns inziens, het oudste der tijdvakken naar welke wij onze beschouwing kunnen verdeelen.

Toen de kunst van belangrijke zaken op eene gemakkelijker en duurzamer wijze op het papier te vereeuwigen was uitgevonden, hield het op schier eene behoefte te zijn die lotgevallen in aller geheugen te prenten; gelijktijdig verdwenen die vertooners, welke de fiere ziel, of de nog in alle hare kracht werkzame verbeelding, beurtelings opgetogen hielden, uit de dichterlijke wereld; de toovergloor, die hen in tijden van nacht en schemering zoo innemend omringde, verflaauwde bij den dageraad; menschen vervingen de plaats der reuzen, der wonderwezens. Eene meer wijsgeerige wending der algemeene denkwijze omstreeks dien tijd, is niet te miskennen. In de plaats van Legenden en van Sermoenen over de levens der Heiligen, schrijft Erasmus zijne Zamenspraken; de *Deugden* en *Ondeugden* treden op in de

oefenſcholen der Rederijkers, zij treden nog op het tooneel tusſchen *Geraerd* en *Machtelt van Velzen*; de *Gevlugte en vervolgde Trouw* (n°. 15) wordt het onderwerp des lieds in plaats van de beſtormde burgt of de ontvoerde Geliefde. Zie daar een tweede tijdvak.

Vergun mij dezen zelfden draad nog eens optevatten. Wanneer de Provençaalſche Minnedichter, of die het van hem geleerd heeft, niet de ridderſpeer maar het boogje van den minnegod bezingt; dan is het aan de Schoone van zijn hart dat hij zijne klanken toewijdt, haar tooit hij met bloemen, voor haar lacht — in haar afzijn treurt — de geheele natuur. De Zanger van jongeren tijd daarentegen hecht op die voorwerpen der natuur zelve; 't is de

„ Lente die het zoete leven
„ Die de bloemkens en 't tapijt
„ Ons uit *haren* ſchoot komt geven,
„ Die ons zoete jeugd verblijdt (*)."

of

„ De winter met *zijn* dorre kaken
„ Graauwe grinsaart ſtraf en ſtuur."

Het is de beſpiegeling van het vergankelijke des menſchelijken levens:

„ 't Is als een glas dat luchtig ſchijnt,
„ Dat ſtraks verbreekt wanneer men 't pijnt,

(*) Zie D. P. PERS, *Bellerophon*, bl. 54, 58, 82.

„ 't Is woelerij en slaven;
„ Een droom die vliedt, een spoel die schiet,
„ Is al haar bezig draven."

Bedrieg ik mij, of is hier niet dezelfde voortgang dien ik zoo even aanwees?

Van nu af is *alles* onderwerp des Gezangs geworden; lotgevallen, zedeleer, staatkundige gebeurtenissen, liefdeverklaringen; maar hoe is alles veranderd! Kunt gij gelooven dat, in dit derde tijdvak, nog het hart zingt; of is het niet tot bloote uitspanning dat deze toonen zich verheffen? Uitspanning! onbekend genoegen, tegenstrijdigheid, voor het volle kloppende hart; uitspanning! gewigtige bezigheid in die hoog beschaafde maatschappijen daar werkend leven slechts het deel van den daglooner of van weinige zeer arbeidzame geesten is. O, het moedige ros dat den ridder bij het kletteren der zwaarden rondvoerde op de bebloede heide, dat langs berg en dal bij de lange schaduwen der maan de geschaakte bruid van de ijzeren poorte deed wegsnellen, 't werd niet tot uitspanning bereden; wanneer de hoorn schetterde door het woud en het lied weërgalmde tusschen de steile rotsen op welker top de gehate burgt zich verhief, of wanneer de kabbelende golfjes de malsche beemden des oevers besproeïden en de gelieven hun hart vertrouwelijk voor de teedere aandoeningen openden: zou dan wel het lied op hunne lippen eene uitspanning geweest zijn?

Toen, in de ruimte der min gekunstelde natuur, klonk de toon der natuur. Nu klinkt de toon der

kunst in de ſnappende Concertzaal, tusſchen het beſchilderde zeildoek, in de tempelkoren waar de meerderheid geen denkbeeld heeft van den aard van de daar voegende muzijk. Komt het u niet, met mij, zeer opmerkelijk voor dat deze overgang gelijken tred houdt met dien waarover wij voorheen met elkander ſpraken? dat, namelijk, de gewone gezangen (want wij moeten hier wederom het Latijnſche kerkgezang uitzonderen) van geene geſchrevene muzijk vergezeld gingen, juist in die tijden toen de ſtemming des harten de ſleutel was van elks lied, dat daarentegen het op ſchrift brengen van zekere melodiën, die in het brein van den opſteller, in allerlei toevallige omſtandigheden, hare ſieraden vonden, en naar welke zich de geheele uitdrukking ſchikken moest, meer en meer in zwang gekomen is toen het gezang uitſpanning alleen werd.

Genoeg hiervan. Laten wij onze ſoorten wat nader beſchouwen, en geef mij nog een oogenblik toe in den lust van op mijne wijze te philoſopheren, dat is, in goed Hollandsch, keuvelen. De liefhebbers van ſupra blaauwe porceleinen onderſcheiden de merken, de oude, de buitengemeen oude, het maakſel, de gedaante. In de zeldzame verzameling van den geleerden Griffier Roijer waren de ſtukken, omtrent gelijk de medailles bij OUDAEN, naar de beſtemming gerangſchikt waartoe zij in hun geboorteland dienden, bij offeranden, bij gastmalen, enz. Bij deze wijze van ſchikking viel er meer te leeren dan men van een pot met twee ooren of eene lange lijs zou

verwachten. In onze zingende *papieren wereld* zou er wel iets dergelijks kunnen gedaan worden.

Op volksverhalen, Balladen, Romancen, hoe wilt gij ze heeten, zult gij zekerlijk veel prijs ftellen, om het eigene, nationale, van hare teekening en kleur; wij mogen het nog te meer doen omdat zij bij ons zoo fchaars zijn. Dit kan u bevreemden, omdat men er bij verfcheiden andere volkeren verzamelingen van aantreft. Zou de rede niet deze zijn, dat de zelfftandigheid der Nederlanders laat en in een' kleinen omkring is bevestigd, en dat de volksfmaak eene andere wending ontving van de Rederijkers, die in het Noorden van Europa niet beftonden?

Daarentegen bezitten wij Minnezangen bij duizenden. De Franfchen en de Duitfchers mogen, zoo als CH. VILLERS (*) heeft aangetoond, de liefde op eene geheel verfchillende wijze behandeld hebben, en elk volk, ook wij derhalve, daarin iets eigens behouden hebben, het onderwerp blijft algemeen, en de uitvoering heeft maar zelden oorfpronkelijkheid. Is het, dat men door het veranderen der bewoordingen, het eentoonige, gedurig terugkeerende er van wilde vergoeden? Des niettemin zult gij dezen geweldig wanhoopigen uitval, althans, niet roemen als oorfpronkelijk:

„ Coemt wolven, leeuwen en wilde dieren
„ Gripende gieren, ferpenten woedich,

(*) *De la manière esfentiellement différente dont les poëtes Français et les Allemands traitent l'amour.*

„ Coemt ſlangen, die men niet en can beſtieren,
„ Coemt ſonder vieren, panthera ſeer moedich
„ Coemt baſiliscus die daer zijt ongoedich,
„ Coemt ſpoedich, lintwormen en draken vierich,
„ Coemt padden, ſpinnen, echelen bloedich,
„ Fenijn weest gloedich eñ volduerich
„ En acht niet al ſi dy mijnder herten ſtuerich,
„ Mer blijft natuerich, feninich bloet;
„ Coemt haestich en maect mi s'lijfs beſuerich,
„ Want ſonder hem prijs ic die doot.
„ Napels fenijn, boven alle manſlachtich,
„ U roep ic waerachtich, coemt cort mijn pijn (*)."

Wie onze liedeboekjes openſlaat, zou meenen dat de Nederlanders het verliefdſte volk van den aardbodem waren, of hun land het echte Arkadië; zoo veel Veld- en Bosch- en Herderszangen herhalen de echo's in onze dalen en bij onze beekjes. Men kan het alleen aan de Schoonen vergeven die nooit buiten Waterland kwamen, waar men de palmheesters ſcheert als krulhonden en de ſtammen van de platte lindenboomen uit zindelijkheid witkalkt, zoo zij zulke idéalen voor ſchetſen van de natuur namen; maar in de meeste van alle die zangen, welker tafereelen zelfs de Veluwe of Braband niet verwezenlijkt (aan de ſteilere oevers van de Maas, in onze zuidelijker gewesten, hebben geene Nederlandſche Zanggodinnen gewoond), herkent men de navolging van uitlanders.

Evenwel zou het ondankbaar zijn alle navolgingen te verachten. Er zijn er zeer gelukkige, in den

(*) *Refereijnen in't Wys, Amoreus, Sot.* Antw. 1548.

ſmaak van Anakreon, en waar de Magten van den Olympus volkomen op hare plaats zijn, hetgeen waarlijk niet dikwijls gebeurt; op de wijze waarop de meeste Dichters er haar invoeren is ons hedendaagsch Westen veeleer

„ het onzalig dal — van allertijd
„ den vijanden des lichts en ongoôn toegewijd,"

in zulk eene gedwongen houding zitten zij.

Al verder is rijkelijk gezorgd voor Bruiloft- en Tafelzangen. In deze komen de landsgebruiken ſomtijds kennelijk uit. Het is eveneens gelegen met vertooningen uit de kraamkamer, met ijsvermaken, boeren-vrolijkheden; maar onder deze zijn er dan ook tien Jan Steen's en Ostade's tegen één' Breugel.

Denk, met dat al, niet dat makers en drukkers alleen voor de ijdelheden hebben gearbeid. De ernſtige hebben eene goede beurt gehad. Rijmbundels tegen' rijmbundels, weet ik niet aan welker zijde de grootſte ſtapel zou zijn, maar zij brengen mij het antwoord van zeker' Predikant te binnen, aan zijn' ambtgenoot die op het overgroot getal van zijne toehoorders roemde: „ ik weeg de mijne." De wil der meesten is loffelijker dan de daad.

Dat zelfde zij gezegd waar het 's Lands aangelegenheden gold. De Vereenigde Nederlanden zijn ook op het ſtaatspunt geweest dat zij eene Mogendheid van den eerſten rang waren, en onze Voorvaders hebben dat tijdpunt door zoo luisterrijke daden, als eenig volk, doen ſchitteren. Ons Nasſausch vorſten-

huis en onze Waterleeuwen hebben veelvuldige lauweren voor onze Zangers ten toon gespreid; maar rampzalige verdeeldheden hebben het volksgevoel uit de harten en die volkszangen uit de monden verwijderd. Alleen *Wilhelmus van Nassau*, op den hoeksteen van ons staatsgebouw gebijteld, is bij voor- en nageslacht onvergeten gebleven.

Zoo zult gij, mijn vriend! van alles wat vinden in hetgeen ik u zal zeggen en zenden. Een schroomvallig in acht nemen van de tijdsorde zult gij daarin wel niet verlangen; van sommige dichters weten wij den juisten geboorte- of schrijftijd niet. Ik stel mij echter voor, van de oudsten af tot aan onzen tijd voorttegaan. Eenige der voornaamste verzamelingen van naamlooze makers zal ik naar den tijd der uitgave opnemen, of ze u aanwijzen bij de stukjes die ik er uit genomen heb.

Er is iets waaruit ik meen dat eenigermate de ouderdom van sommige is optemaken, en dat niet wordt aangetroffen in de alleroudste, maar bijna altijd in die welke van het tijdvak der Rederijkers zijn; het Besluit, namelijk, of *Prince*, dus genoemd omdat het eene aanspraak was waarmede men het stuk aan den Prins der dichteren, die, in het vorige jaar den prijs behaald hebbende, geregtigd was om het onderwerp voor het volgende jaar optegeven, deed toekomen. Bij de Franschen heet het *l'envoi*.

Gij zult wel indachtig zijn, bijzonder met betrekking tot de oudste, dat het vloeijend lezen grootelijks van het metrum afhangt, hetwelk dikwijls on-

regelmatig is, en waarin gij u meer door uw gehoor en oordeel dan door den klemtoon zult laten leiden, die niet altijd zuiver geplaatst is. Neem, b. voorb.:

1.

Wie wil hooren een nieuw lied,
En dat zal ik u zingen.
Hoe Geraert van Velzen Graaf Floris verried:
't Zijn wonderlijke dingen.

2.

Graaf Floris tot Geraert van Velzen ſprak:
Geraert van Velzen gij moet hijliken. Enz.

Tot nu toe is, wat den inhoud betreft, mij niets ouders dan dit *Lied van Graaf Floris* voorgekomen, dat ik, als van echt Nederlandſchen oorſprong, boven aan leg (n°. 8). Gij kent de gebeurtenis, van het jaar 1296. De twee laatſte regels, die Velzen's onverzettelijk karakter teekenen, en hem ook in het treurſpel dat hem *lijende* voorſtelt, door SIXTINUS, worden in den mond gelegd, zijn door de overlevering, naar 't mij voorkomt, bewaard. Men heeft wel geen ouder ſpoor van dit lied gevonden dan achter de eerſte uitgave van Melis Stoke, door DOUZA in 1591 bezorgd, zonder dat de laatstgemelde in zijne breede Voorrede, noch de drukker, er een woord verder van zeggen, en het ſtaat ook niet ach-

ter het handschrift dat DOUZA gebruikt heeft en thans in de Koninklijke boekerij voorhanden is, maar gij weet dat een gedeelte van een ander, hetwelk men voor ouder en beter houdt, over hetzelfde onderwerp, gevonden is (*), ruim honderd jaren na het voorval gemaakt. Om deze overeenstemming en het zeggen van den Schrijver uit wien SCRIVERIUS (†) het overnam, „ dat dit oude liedeken dagelijks van „ dit verraad werd gezongen," ben ik nog niet van het gevoelen waartoe hij en anderen schijnen te hellen of zich stellig voor verklaren (§), dat het geheele verhaal een verdichtsel zou zijn; moeijelijk zou men, dunkt mij, het oogmerk en den tijd daarvan kunnen aanwijzen. Het liedje dat ik u meêdeel is wel het langst in geheugen gebleven, daar men het nog in volks- of zoogenaamde blaauwboekjes aantreft.

Anderhalve eeuw jonger zou het voorval moeten zijn *van den Gouverneur van Zeeland* (n°. 4). Hetgeen berigt wordt (**) van het houden van het Graafgeding, door Karel de Stoute, kan aanleiding hebben gegeven om het te Middelburg te plaatsen, schoon men er nergens, zoo ver mij bewust is, iets

---

(*) Tweede uitgave van HUYDECOPER's *Proeve van Taal- en Dichtkunde*, II. D. bl. 370—376.

(†) *Graven van Holland*, I. D. en *Holl. Kronijk*, bl. 224.

(§) KOK, *Vaderl. Woordenb.* op FLORIS V. Zie daarentegen WAGENAAR, *Vaderl. Hist.*, III. D. bl. 68 en *Bijvoegsels*, bl. 33, 38, 39.

(**) WAGENAAR, *Vaderl. Hist.*, IV. D. bl. 106.

van geboekt vindt. Ik meen, integendeel, het in een Latijnsch werk, een Criminalist, of welk ander, weet ik niet meer, gelezen te hebben als gebeurd te Milaan, Mediolanum, waaruit een ander Medioburgum kan hebben gemaakt.

Even min durf ik u ſtellig als hier te lande voorgevallen opdisſchen, het door keurige teekening en waar gevoel uitmuntende: *Het daget uit den Oosten* (n°. 5). Het was reeds in den tijd van BREDERODE, een paar honderd jaren geleden, een *oud* lied, toen hij er zijn Spel, van denzelfden naam, op maakte, en het is ons door den drukker van zijne werken bewaard. De geſchiedenis zelve is gewis nog veel ouder en mag van de XIII. of XIV. eeuw wezen. Er is eene flaauwe overeenkomst in met de lotgevallen van *Calisto* van Florence, waarop het beroemd treurſpel *The fair penitent*, door COLARDEAU in het Fransch overgenomen, gegrond is. Maar laten wij, liever dan met den oorſprong, ons een oogenblik ophouden bij de beelden die er zich in voordoen. Ik geloof niet dat de teekenpen ergens in het kort beſtek van eenige weinige coupletten meer ſierlijke voorwerpen zal aantreffen, hetzij dat de kunſtenaar het meisjen zou willen voorſtellen op het oogenblik dat zij den geliefden bij den linden ontwaart (couplet 6 en 7), of wel, troosteloos van het vaderlijke ſlot terug keerende om hem den laatſten pligt te bewijzen (couplet 11), of bij het volbrengen van die treurige bezigheden, waarvan het 12de, 13de en 14de couplet elk eene afzonderlijke voorſtel-

ling kan leveren. Wie ziet de ongelukkige Verlatene niet, geknield bij het lijk dat zij nog tracht te verbinden en tot het leven terug te roepen, althans minder afzigtig in het graf te doen dalen; met moeite dat lijk naar den kuil dragende op wiens rand zij het lange ridderzwaard in den aardhoop heeft neêrgezet; bij eene opene kapel in het veld het ſterflied aanheffende enz. Vergeef mij deze uitweiding. Zou een ſtel platen van *Roemer en Margaretha*, zoo noemde hen BREDERODE, minder bevallig zijn dan Paul et Virginie?

Hoe bijster ſteken hier tegen af de *Referijnen in't Wijs*, *Amoreus*, *Sot* (nº. 6), die, even als het Handſchrift behoord hebbende aan den Graaf van Nasſau, in de Koninklijke boekerij, met ſpreuken, *mota's*, doormengd zijn, waaronder deze is:

Hangt die huycke na dē wint
Ende gelaet u als een kint,
Syt alomme ſiende blint,
Haspelt dat men u ſpint,
Maar immer altoos weest welgheſint
Wildy ter werelt wel zyn ghemint.

Naauwlijks beter van taal zijn de *Diverſche liedekens ghecomponeert by wylent Heer* MATTHYS DE CASTELEYN, *priester ende exellent poët;* aldus leze ik in de uitgave van 1616; zij zijn veel ouder dan deze dagteekening, en van ſommige bepaalt de inhoud haar duidelijk. Aldus in het 16de:

Bourgoignen en vreest nu gheen verstranghen,
Ghy Vlaenders leeu schuwet swaer geclach,
Den Vrauckschen Konink die is ghevanghen: —
    Omtrent Pavijen ——
    Was hy ghegrepen in den slach.
Als hem dus Fortune was besintich
Schreef men duyst vyfhondert vierentwintich.

Zie ook het 18de, het 19de, op den 21sten van Bloeimaand 1527, en het 30ste; zoodat deze liedekens tot de eerste veertig jaren van de XVI. eeuw mogen geteld worden. De inhoud is, over het algemeen, niet bijzonder bekoorlijk; eenige twijfel ik zeer of ooit door „ een vraukin eerbaer" gezongen zijn. Het 19de, 20ste en 21ste zijn wel de beste. Voorts is bij de meeste de muzijk gevoegd, tot dewelke hij bij de overige verwijst, op twee of drie na, waarbij, hetgeen opmerking verdient, geene andere wijze wordt aangehaald.

De vrolijke dansende toon van het eerstgemelde (n°. 7) herinnert er mij een dat gij in de Cluchtspelen der *Antwerpsche Spelen van Sinne* in de Factie van Faas de Cuypere kunt vinden (n°. 8), waar de eene Rhetorisyn het zingt en de toehoorders dansen „ datter al beven sal" op den voys: 't is heden den dach van vrolyckheyt. Zoo gij dezulke naar de Vlaamsche uitspraak leest zullen zij er niet bij verliezen. Daarom wenschte ik ook wel de liedjes waarvan het tooneel in Gelderland, Kleefsland, Bergsland, is, in de landtaal te hebben aangetroffen (n°. 9).

„ Van de Geuzenliedjes tegen de Spaansche gezinde „ regering" schrijft de Heer B. in *'t Mengelw. der Alg. Vaderl. Letteroeff.* 1808, n°. 11, bladz. 463, „ is mijns wetens niet veel over. Maar zeer veel te- „ gen de Monniken en Spanjaards. Van de eersten „ heb ik u slechts den bekenden dans van: Daar „ ging een patertjen langs den kant (n°. 10) (waar „ *langs den kant* ons tegenwoordig *ter zijde, à part* „ beteekent) te herinneren, om een voorbeeld te ge- „ ven. Van de laatsten, om van Blijspelen en der- „ gelijken, gelijk Breêroo's *Don Jerolimo* niet te „ spreken, zullen er u verscheiden invallen."

„ In onze kindsheid," zegt dezelfde, „ kenden de „ oude lieden nog een oud liedjen, beginnende: *De* „ *Ridder al tegen zijn Schildknaap sprak:* men vindt „ het in de oude klucht van *Duyffjen en Snaphaan* „ aangehaald."

Ik vermoede dat dit hetzelfde is met het liedje dat gij hierbij zult vinden (n°. 11), waarvan het eerste couplet begint: „ *Daar reed een Heer met zijn Schild-* „ *knecht*," en het tweede: „ *De Heer al tegen zijn* „ *Dienstknecht sprak.*" De titel van dit liedje: *Zamenspraak tusschen een Heer en zijn Schildknecht*, alsmede de omstandigheid dat de knecht gelast wordt een duifje van een' boom te halen, bevestigen mij hierin. Tot nu toe heb ik dit stukje alleen in een blaauwboekjen ontmoet, zoo als ik het, met het onverstaanbare *refrain*, er uit heb afgeschreven en waar het gevolgd wordt van een *Drie-Koningen-lied*, dat eveneens kenmerken van ouden Spaanschen stempel;

draagt. Het *Patertje*, daar deze en gene zijne onopbeurende geleerdheid of zwarte menschenkennis misschien wel voor geven zou, om het nog eens, in al de kinderlijke vreugde van zijne onbezorgde jaren, meê te dansen, het heeft mij nog eenige moeite gekost om er het afschrift van bijeen te brengen, en ik geloof niet dat het volledig is. Dit is wel meer het geval met dingen die men, omdat zij zoo algemeen bekend zijn, verzuimt aanteteekenen en die daardoor voor later' tijd verloren zijn. Zoo zoudt gij de meeste oude zangwijzen waarop latere stukjes gaan vergeefs zoeken. Zoo is *Wilhelmus van Nassouwen*; hetgeen men gewoonlijk aan MARNIX toeschrijft, bij onderscheiden staatsverwisselingen verjongd en veranderd (*). Zoo hebben, waarschijnlijk, noch J. VAN DEN SANDE, noch LODENSTEIN die hem aanhaalt, het liedjen meer gekend waarvan de eerstgenoemde het weêrvers van elk versken uit den mond had van den Raadsheer Frank:

Ons patroon van Alven
Zal u met zijner zalven
Bestrijken al zoo wel (§).

(*) Hoezeer het bij zulke gelegenheden als een vreugdelied is gezongen, meen ik toch optemerken dat de toon veel minder vrolijk is dan die van het lied op de geboorte van Filips moet geweest zijn, en daarin het groot verschil dat in de tijdsomstandigheden bestond te herkennen. Behalve in ondere Verzamelingen vindt men het opgenomen in VISSCHER's *Bloemlezing*, I. D. bl. 71. De eerste letter van elk couplet maken den naam uit.

(§) *De Wakende Leeuw der Nederlanden*, I. D. bl. 16.

En mogelijk had Frank zelf het verdere lang vergeten, en alleen dit ſlot onthouden, daar hij, in later' leeftijd, eene voorſpelling in wedervond. Evenwel behoefde dit niet zoo zeer eene ſtof van bevreemding voor hem te zijn, dat men een paar jaren vóór de aankomst van Alva, die, bij geruchte, toch weinig bemind was en wiens aanſlagen tegen de Ketters Prins Willem I. reeds in 1559 had ontdekt (*), met dien gevreesden naam dreigde.

Nu moet ik, naar tijds-orde, u wijzen op H. L. SPIEGHEL (§), op de ſchriftuurlijke liedekens van KAREL VAN MANDER (†), en vooral zou ik melding moeten maken van de waarlijk ſchoone *rijmen* van D. V. COORNHERT in zijn' *Boëthius*, doch zij zijn volſtrekt een gedeelte van dat werk, en bovendien vertaling. Om dezelfde rede zal ik van geene der Pſalmberijmingen ſpreken; trouwens over deze laatſte hebt gij VAN YPEREN gelezen, en de *Letteroefeningen*, *Mengelwerk* 1804, bl. 160—166, en wat aldaar voorkomt over KAMPHUYZEN's *Pſalmboek*, bladz. 530.

In de XVI. eeuw leveren onze beste Dichters belangrijke bijdragen. P. C. HOOFT maakte een aantal gezangen, waaronder verſcheiden door de hem eigene ſierlijkheid uitmunten; zijne *Granida*, als zangſpel

---

(*) WAGENAAR, *Vad. Hist.*, VI. D. bl. 242 en 35.

(§) Zie VISSCHER, *Bloemlezing uit de Ned. Dichters*, I. D. bl. 64 en volg.

(†) Zie VISSCHER t. a. pl., I. D. bl. 84.

behoort tot de geſchiedenis van ons tooneel, die nog niet bearbeid is. Nogtans, het is misſchien de ſchuld van onze veranderingen in de uitſpraak, Hooft's uitdrukking en ſtijl zijn, voor ons, op vele plaatſen, gansch niet vloeijende, en het is moeijelijk te beoordeelen hoe dit voor zijne tijdgenooten was, omdat wij, zoo verre ik weet, de muzijk van de meeste door hem opgegeven zangwijzen niet bezitten. „ Hooft was duister, daar hij zijne taal naar die van „ Tacitus wilde verkorten of Plautus volgen in de „ keuze van verouderde woorden; doch het is hoor„ baar in zijn zang dat hij in Italië aan de welige „ zoomen van de Arno de welluidende toonen der „ liefde hoorde (*)." Terwijl ik u, daarom, zijn

Heilige Venus, die 't roer houdt aller harten,

als geen voorbeeld zal aanhalen dat thans nog ſmaken zou. Doch ik doe het gerustelijk omtrent

Galathea, ziet de dag komt aan.

ook dit:

Zal nimmermeer gebeuren
Mij dan, na deze ſtond,
De vriendſchap van uwe oogen ——

Dit maakte hij op Brechtjen Spiegel Jansdochter, 8 Januarij 1605; zij overleed korte dagen daarna (†).

Of:

Klare, wat heeft er uw hartjen verlept
Dat het verdrietjes in vrolykheid ſchept,

(*) A. SIMONS, in de *Mnemoſyne*, IX. D. bl. 313.
(†) SCHELTEMA, *Mengelwerk*. II. bl. 86.

En, t'aller tyd even benepen, verdort
Gelyk als een bloempjen dat dauwetjen fchort?

Krielt het van vryers niet om uwe deur?
Moogje niet gaan te kust en te keur?
En doeje niet branden en blaken en braên,
Al, waar 't u op lust een lonkjen te flaan?

Anders en fpeelt er het windetje niet
Op elzen takken en leuterig riet,
Als lustigjes, lustigjes. Lustigjes gaat
't Watertje, daar 't tegen 't walletje flaat. enz.

en hoe veel andere! (nº. 13). De rijke verfcheidenheid van zijn' geheelen bundel verzekert hem den rang van in dit vak den toon te hebben gegeven.

Hoe bevallig zongen niet de beide uitmuntende zusters A. en M. T. VISSCHER, die haren tijd fchier vereeuwigd en den onzen befchaamd hebben, de beroemde zee- en ftaatsman LAURENS REAEL en, wat later, DANIEL JONCTYS, dezelfde man die zoo krachtig de Pijnbank wederfprak, welke, onbegrijpelijk! nog in onze eeuw en in ons land, aan de Hoogefcholen voorfpraak heeft gevonden; HIERONYMUS SWEERS, JACOB WESTERBAEN, JOHANNES HEEMSKERK, en nog anderen (*)?

Gij weet immers hoe CATS zijn *Heidinnetje* beluisterde?

Schoon bloemgewas en edel kruid
Van 's Hemels dauw gevoed,

(*) Zie DE VRIES, *Proeve eener Gefchiedenis der Nederduitfche Dichtkunde*, I. D. bl. 120, 203, 221. VISSCHER, *Bloemlezing der*

En al wat uitter aarde ſpruit,
Gy wordt van my gegroet.
Ik koom hier aan der heiden gaan,
Daar zoek ik mijn vermaak,
Ik ga op u mijn oogen ſlaan
En 't ſchijnt dat ik ontwaak.

Ik zie mijn beeld in uwe jeugd,
Dat my eerst heden blijkt,
Ik ſchep mijn lust in uwe vreugd
Vermits gij mij gelijkt.
Uw ſchoone verw, uw friſſche glans
Verſiert het ganſche veld,
En, naar het zeggen van de mans,
Ben ik ook zoo geſteld.

Maar, daar is nog een ander ſtuk
Dat mede ons beide raakt,
Dat is dat ramp en ongeluk
Gansch ligt tot ons genaakt. enz.

en hoe *Rhodopé* het treurig liedjen over hare musch zong:

— Vrijsters, die dit aardig dier
Voor dezen hebt gekend,
Ik bidde u koomt te zamen hier
Zijn tijd die is volend.
Koomt hier, geſpelen, koomt toch ras,
Koomt, ieder uit zijn wijk,
Plukt maagdepalm en bloemgewas
En ſiert het kleine lijk.

Nederlandſche Dichters, I. D. bl. 184, 188, 191. II. D. bl. 56, 134, 247.

Het beestje dat mij vreugde gaf,
En moet niet zonder kruid,
En moet niet dalen in het graf
Als met een zoet geluid — (*).

Welk eene geestige overbrenging van het toenmalig gebruik van de lijken van jonge lieden met bloemen, palm en verſierſels van zilverblad te tooijen, dat men *hoedjes maken* noemde.

Niet minder keurig, ſchoon thans weinig bekend, zijn vele der voortbrengſels van DIRK PIETERSZ., later PERS genoemd, wien eene aanmerkelijke plaats toekomt voor zijne *Vrolyke Stemmen* achter zijn' *Bellerophon*, en wiens pen en drukpers, even als die van Z. Heyns, aan de dichtkunst toegewijd waren. Dat wij hem voor den maker te houden hebben blijkt uit de opdragt aan Cats, toen nog Penſionaris der ſtad Dordrecht. Door dezen werd hij, „ na „ het uitgeven van zijn Jonas de Strafprediker, opge- „ wekt en, door brieven, te gelijk vermaand, dat „ men oorzaak hadde, in dat deel, hunnen tijd ge- „ luk te wenſchen, dewijl de edele dichtkunst nu bij „ velen tot ſtichting werd aangeleid, terwijl men „ doorgaans had gezien dat vele ſchoone nieuwe „ voyskens met zulke dichten worden uitgegeven „ dat de ſaerte en kuiſche ooren daarvan een afkeer „ dragen." Pers dichtte aan het Y en op het Sparen (†) (n°. 14—19).

(*) *Trouwring*, bl. 484 en 698.
(†) *Bellerophon*, bl. 94.

Bij dezen doorgaans netten uitgever zag, onder meer andere in de eerfte twintig jaren van die eeuw, in 1615 het licht *Apollo, of Ghefang der Mufen, wiens lieflyke ftemmen meerendeels in vrolyke en eerlyke gefelfchappen worden ghefongen*, met eene hoogdravende aanprijzing uit den mond van den God tot de Nederlandfche jonkheid, door G. A. Bredero, die men ook voor zijn Liedboek vindt. De verzameling bevat ftukjes van dezen en van andere makers. Hooft's Galathea is er in veranderd en de laatfte regels zijn weggelaten.

Een „liefhebber der Nederduitfche Academie," (ingewijd den eerften van Oogstmaand 1617) J. J. COLEVELT voegde in 1619 bij één: *Lusthofjen ofte de vermaeclyckheid der Maechden.* Het exemplaar dat ik er van heb gezien is met het voorgemelde in één rijk vergulden hoornen band, langwerpig 4to, met den naam gestempeld van Aafjen Jans, vermoedelijk dezelfde als de ftiefmoeder van J. C. Schaep, hierna te vermelden, en is een aardig overblijffel van de boekverfiering van dien tijd, uit welken ik ook eene verzameling magtig ben geworden in hetzelfde formaat, tusfchen de jaren 1592 en 1606 *gefchreven* door H. Beaumont en anderen voor Maria de Wit te Dordrecht (n°. 20).

Ouder dan deze fchijnt, naar de onzuiverder taal te oordeelen: *De nieuwe Jeughtfpiegel verciert met veel fchoonne nieuwe figuren ende liedekens*, met fpreuken in 't Latijn en Hoogduitsch (n°. 21).

Van *Een nieuw Liedtboek genaemd den Druyven-*

tros der Amoureusheyt, *gecomponeert door* PIETER LENAERTS VAN DER GOES (in Zeeland) 1602, zou ik u niet ſpreken, ware het niet om dat ik ook hier vind dat de meeste dezer liedekens op een naam zijn, bij voorbeeld Pieter, Eliſabeth, of dergelijke, en dan begint elk couplet met een der letters zoo als die volgen. Mogelijk diende dit om het geheugen te gemoet te komen. In een dier liedekens is de letter aan den eerſten en laatſten regel van elk vers.

In den bekenden *Zeeuwſchen Nachtegaal* zult gij er niet vele vinden, maar daarentegen zingen zij weelderig in den *Frieſchen Lusthof* dien P. Winſemius met eene Latijnſche elegie vereerde, van J. J. STARTER, een ſtudent in de Regten (*). Hij was een Engelschman en dichtte veel op Engelſche wijzen. Er zijn een paar ſtukjes in het Friesch in; en dit doet mij, in 't voorbijgaan gezegd, bij de gisſing die ik eens heb voorgedragen (†) eene andere voegen, of die Frieſche *poëmata* in de Bodleiaanſche Bibliotheek te Oxford bewaard, van hem zijn zouden?

In hetzelfde tijdvak gaven J. VAN DAMME en JAN SOET (nº. 23 en 87) zulke verzamelingen in het licht; ook, een weinig later, FR. DE LAET, op muzijknoten van Cs. Kist. De Laet's zang op de overwinning van Hulst in 1645 getuigt van de

(*) Anglo-Brittannus; S. S. Legum Studioſus.

(†) *Naſporingen omtrent de afkomst der talen*, I. D. bl. 327.

toenmalige verbittering in het godsdienstige, die een gevolg was van de gehechtheid of afkeerigheid jegens Spanje:

Bidt de vrouw van Scherpenheuvel;
Daar de wond'ren al te euvel
Werden overlang gedaan,
'k Wed zij zal u niet verstaan;
Want de donder der kartouwen
Heeft 't gehoor haar op doen houden,
Al haar wond'ren zijn te niet.
Nu men zulken wonder ziet.

Maar gij, noch ik, willen niemand aanstoot geven; ziet daarom wat toe aan wien gij lezen laat wat ik u van die soort zenden zal (*).

Uit deze of dergelijke boekjes zijn wederom verzameld en aangelengd de onder den naam van *Mopsjes* (n°. 25 en andere) bekende, als:

't Groot Hoorns, *Enkhuyzer*, *Alkmaarder en Purmerender Liedeboek*, met een 2de deel, dat er den *Edammer* naam nog bij draagt.

't Nieuw groot Hoorns Liedboekje, *bestaande in veel stigtige en vermakelyke bruiloftsliedekens* (n°. 89).

Uit de Voorrede van dit laatste blijkt „ dat de va-
„ der van den drukker hetzelve voorheen had uitge-
„ geven, welke druk bijna uitverkocht zijnde, hij in
„ dezen nieuwen eenige liedjes, ten deele omdat hij
„ die nooit had hooren zingen uitgelaten en andere

(*) Bij voorbeeld: *Alderheiligen*, *naar den ouden stijl*, in de *Rotterdamsche Faambazuin*, bl. 18.

„ had in de plaats gesteld." Ik geloof niet dat deze uitgave, in 24° bij R. Beukelman, ouder zij dan het jaar 1700, doch enkele stukjes zullen wel vóór het jaar 1600 gemaakt zijn. Dus wordt het *Oude gracylied*, waarin, in de drie eerste coupletten, God de Vader, de Sone Gods gebenedijd, en de Heilige Geest, vervolgens de bruid,

—— de vrienden ——
die 't al hebben doen koken

gedankt worden, besloten:

Zoo willen wij ook vergeten niet
Die van hier zijn gescheiden,
Dat ze den Heer uit all' verdriet
In zijn Rijk wil geleiden;
Zoo als wij doen zal ons geschiên
Wanneer wij uit dit leven zien,
Daarom zoo wilt voor dezen
Een Pater noster lezen.

Nog minder onzeker is de tijd van het drinklied:

Viva le bon Prins Henderik,
Tot wraak van 's Vaders moord;
De Hemel wil U endelik
Gelukkig helpen voort;
Dat gij tot Hollands eere
Regt als een Dellefsch kind
's Lands vrijheid helpt vermeeren
Den Spanjaard overwint.

Een yder aan zijn monde leidt
En drinkt eens voor den dorst
En dat op de gezondheid
Van den Nassauschen Vorst,

En fchreeuwen alle, als leeuwen,
Nasfauwen, Getrouwen,
Tot fpijt van Spanje,
Viva le Prins d'Oranje!

Men kan zich verbeelden hoe deze laatfte regels, in den vrolijken kring, uit de volle borst werden opgehaald.

Dat men meer gezangen en lofdichten op de krijgsbedrijven van dezen Prins vindt dan van zijn' broeder Maurits is niet vreemd; vóór 1609 hadden wij nog weinig dichters, hunne vermogens ontwikkelden zich verbazend in de dertig volgende jaren.

Zulke boekjes zijn, althans tot aan het midden der laatst afgeloopene eeuw, in Noordholland op rijke bruiloften als een gefchenkje uitgedeeld; mijn exemplaar van het laatfte is afkomftig van eene zedige vrouw van zeer goeden huize, welke het op die wijze verkregen, en, gelijk ik om harentwille vertrouw, nooit geheel uitgeftudeerd had, want er loopt, in de laatfte bladzijden, wel wat van Sint Anne onder. Men heeft mij berigt dat men in Noordholland nog wel bejaarde lieden met ftukjes uit die Mopsjes hoort te voorfchijn komen, en enkele zijn ook elders in het geheugen gebleven.

Ik heb daar met een woord de liedekens aangeroerd die in het Geestelijke vallen, en welk een zonderling gebrek aan goeden fmaak, fomtijds uit dat Gemengde ontftaande, daarin is optemerken.

Zoo is dat Kerslied:

Zijt welkom lang verwachte leeuw
Uit Jacobs, Juda's groot geſlacht geboren;
Tot ſtutting van Jehova's toren,
Zoo overlang gewenscht van eeuw tot eeuw,
O werelds Heiland groot van magt!
Zijt duizendvoudig welkom in der nacht:
De dag ontzag uw komst en is geweken,
De zon verdween En is bezweken
Toen uw ſchijnſel ſcheen.

Zijt welkom licht der middernacht,

— — —

Zijt welkom Tetragrammaton

— — —

Zijt welkom Vorst Athanatos,
Zijt welkom goeden Koning Adonia.

en wat er verder volgt van namen in andere talen. En nog wel wat erger dat

Drie-Koningen-lied:

Wij komen getreden met onze ſtarre,
Lauwerier de cranſio. enz. enz.

Heeft men in dommen ernst zoo iets kunnen zingen, of ooit kunnen toelaten dat het langs de ſtraat wierd gezongen? al had men ook niet veel eerbied voor:

Den jongſten van drie, hoe ziet hij zoo zwart?
Al is hij wat zwart, hij is wel bekend,
Het is de Koning uit Orient.

Zoo heft, om nog een voorbeeld aantehalen, een Feestzang van den H. Joannes Evangelist, aldus aan:

Komt Christen ziel, ziet hier Gods Secretaris,
Sint Jan een wijs griffier, 's Heeren Notaris (*).

Zoodanig is echter niet altijd het geval. Hoor eens de eerfte regels van een *Liedeken van onze Lieve Vrouwe van Ruusputten*:

O Moeder - Maagd zie naar beneden,
Deez' groote fchaar,
Opoff'ren wierook der gebeden
Op 't groen altaar.
Laat toch geen vonkjes van boven gebreken,
Opdat alhier
Onze offerande worde ontfteken
Van 't Hemelsch vier.
O zoete kapel, daar geen gefchemer
Noch duister is,
En daar de blaauw geftarde hemel
't Gewulffel is,
Kruiden en bloemen, blaadjes en fiertjes,
Zijn kerke ftof,
Ja zelfs muzijken de vliegende diertjes
U waardig lof.

Ik zende u meer proeven die waarlijk dichterlijke vinding aan den dag leggen (n°. 27). Niet alleen in Braband en Vlaanderen, vóór dat de Nederduitfche taal zich van die dezer beide gewesten had begonnen

(*) *Oude en nieuwe Lofzangen*, III. D. bl. 57.

afte zonderen, maar ook toen zij minder dan thans van den Nederrhijnfchen tongval verfchilde, moet er veel in dit vak vervaardigd zijn, bijzonder ten dienfte van de belijders der R. C. Kerk; en dit komt mij vóor althans aangehouden te hebben zoo lang het Hoogduitsch niet, als gefchreven taal, de Kleeffche, Keulfche en andere naburige tongvallen had vervangen. Van deze foort is de romance van *de Soudan's dochter* (n°. 28). In VON ARNIM'S *und* BRENTANO'S *des Knaben Wunderhorn*, wordt zij gegeven naar een „ *altes fliegendes Blatt aus Kölnn*," doch zeer onvolledig. Zij heeft daarentegen, na het antwoord dat alhier in het 5de couplet voorkomt, nog het volgende:

Mein Garten liegt in Ewigkeit
Und nog viel taufend Meilen,
Da will Ich Dir zum Brautgefchmeid
Ein Kräntzlein roth ertheilen.

Da nahm Er von den Finger fein
Ein Ring von Sonnen Golde
Und fragt ob Sultan's Töchterlein
Sein Bräutlein werden wollte?

De volledige lezing die ik gevolgd heb komt voor in een blaauwboekje. Ik twijfel of het van Nederlandfchen oorfprong is. Misfchien kan men, op het voetfpoor van den geleerden VAN WIJN (*), dit en andere tot de XIII. en XIV. eeuwen brengen, tevens

---

(*) *Hist. Avondftonden*, I. D. bl. 277.

het er voor houdende dat zij niet zonder verandering en verjonging tot ons zijn gekomen. Indien deze meening gegrond is, zijn zij van een vroeger tijdvak dan dat der Meesterzangers, die in de XVI. eeuw in hun' grootften bloei waren (*). En indien men van de oudfte tooneelfpelen, en van die der Rederijkers welke er op volgden, tot de onderwerpen der volksliederen mag befluiten, zou dit eene rede te meer zijn om die van geestelijken inhoud tot de oudfte foort te brengen (†). Laat ik u bij deze gelegenheid nog zeggen dat ik het voor waarfchijnlijk houde dat de Gedichten door Heer Johan van Brederode, die in den jare 1401 te Utrecht Monnik der Karthuizer-orde werd, ter eere der Moeder-Maagd gemaakt, nog, hoewel in taal verjongd, overig zijn in eenige onzer volks-liedboekjes. Men fchijnt zich nog van den ouden voorraad te bedienen, die bij het herdrukken niet verbetert. In een' bundel van *Oude en nieuwe Lofzangen voor den Kerstijd; Pasfie- Paasch- en Pinkfter-Gezangen; en Geestelijke liederen op alle de heilige dagen* zijn, behalve Vondel's beroemde voorftelling van den Bethlehemfchen kindermoord, nog andere fraaije Kerszangen opgenomen:

I.

Komt loven wij, met hart en ftem,
Nu weêrgekeerd uit Bethlehem,

(*) Vergelijk VAN WIJN, *Avondftonden*, I. D. bl. 349.
(†) VAN WIJN, t. a. pl. bl. 360.

Messias, Heer van 't gansch Heelal,
Geboren in een' armen stal.

3.

Het vrolijk juichend Englenkoor
Ging ons met zijn gezangen voor
En gaf den Opperhemelheer
Met dankbre galmen lof en eer.

5.

Nu rijst, het Heidendom ten troost
Een wonderstar in 't blozend Oost,
Die Koningen de kribbe en stal
Van 's werelds Heiland wijzen zal.

6.

Kniel, Isrel, kniel, voor Davids Heer
En Davids Zoon, eerbiedig neêr,
Geen veestal dooft zijn majesteit.
Hij is de God der zaligheid.

7.

Aanbid Hem, al wat adem heeft;
Looft, roemt zijn naam al wat er leeft.
Wijdt Hem, ô volken in 't gemeen,
Uw hart, uw liefde en uw gebeên.

Ik mag ook niet ongenoemd laten een *Geestelyk Lusthofken* en eene *Geestelyke Harmonie*, beide „ te Emmerik, 1683, en 1685, geapprobeerd." Latijnsche hymnen zijn ten deele de oorspronkelijken; bij

voorbeeld de Avondzang: *Christe qui lux es et dies*; dien de Hervormden behouden hebben.

Het is eene onaangename waarneming dat de jongere geestelijke liedboeken in hoe langer hoe ellendiger rijmelarij ontaardden. Zoo gij er aan twijfelt, doorlees dan tot uwe ſtraf *Het Rijper Liedtboecxken* (*) of *Het Dubbeld Emausje*, waarvan de *elfde druk* (wij willen dit maar op het geweten van den drukker aannemen) van 1801 is. Op de laatſte bladzijde ſtaat: „ Einde van de Liederen en Gedichten „ van Tannetje Cornelis Blok, geboren in 't land „ van Middelharnis 1660, geſtorven 1690."

Van eene zamenſpraak tusſchen de ziel en het ligchaam, over het einde van alle menſchen, daar de ziel eerst ſpreekt:

Ontwaakt verrotte vleesch en been,
Rukt en ſcheurt de kist van een;
Stoot den zerk van uwe leden
En komt uit uw duister graf;
Breekt uw' doodſlaap, gij moet mede
Naar de hel tot onze ſtraf.

ſtelt gij u misſchien nog al wat voor? Van de honderd en vijftig nog volgende regels is er geen een het uitſchrijven waard; van de letterkundige waarde, namelijk, geſproken.

Ik zou u meer van dat allooi kunnen vertoonen; doch waartoe? De oorzaak van de verergering ligt

---

(*) Alkmaar 1664, 12°.

niet diep te zoeken, en ik behoef haar voor u niet te ontwikkelen.

Met meer genoegen keeren wij tot onze goede dichters terug.

JEREMIAS DE DECKER ſchijnt zijne lier weinig tot voortbrengſels van dezen aard geſtemd te hebben. Hoe uitnemend hij niettemin ook daarvoor berekend was, getuigen zijne *Klachte van Sophonisba* en die van de *Princesſe van Orangien.* Maar waarom zou ik uitweiden over deze uwe dagelijkſche en geurige tafelgeregten?

DIRCK RAFELSZ. KAMPHUYZEN, een tijdgenoot van Hooft, heeft daarentegen een' uitvoerigen bundel van Gezangen in de eerſte vijfentwintig jaren der XVII. eeuw vervaardigd, waarvan het, ten bewijze hoe zeer zij geliefd werden, genoeg zal zijn aantemerken dat in 1660 de 15de druk verſcheen. Zijn aandenken is ook later levendig gebleven, en de Schrijfſter van *Willem Leevend*, de Letterkundige KOOPMANS in afzonderlijke redevoeringen en DE VRIES in zijne *Proeve eener Geſchiedenis der Nederduitſche Dichtkunde* hebben de aandacht op hem in onzen tijd opgewekt. Als een niet door hen medegedeeld ſtaal zijner kernrijke, en wel eenvoudige maar geenszins onbeduidende, begaafdheden, verkies ik u aantewijzen:

1.

'sMenſchen ſterven in zich zelven
Intezien als goed
Is de wijsheid gaan bedelven
In een wijs gemoed.

Uit eigen aard geeft dood
Heil noch lusts gewin.
Haar ſtand van alles bloot
Heeft niet zaligs in.
Zij is (ik beken't)
Wel een ende van ellend:
Maar geen zalig end.

2.

Heil te hebben kan niet wezen
Zonder heils geniet.
In 't uitwendig doode wezen
Wie geniet daar iet?
Het leven is de grond
Van genietenis,
Doch daar nooit heil uit ſtond
Waar geen weten is.
In heil of heils ſchijn
Moet van lust of van on-pijn
Waan of weten zijn.

3.

In de dood en is geen weten:
(Naar de Wijze ons zeidt)
't Dood-zijn zelfs, dan rust te heeten,
Is groot onbeſcheid.
Des menſchen ſlaap ('t is waar)
Draagt den name meê
Van rust; en nogtans daar
Heeft geen weten ſteê.
Maar doorgrondt de reên:
't Slapen waar geen rust, (ô neen,)
Waar 't geheel alleen.

4.

Volgde er op den ſlaap geen waken,
Zoo waar ſlaap geen rust:
Maar nu is 't natuurs vermaken
En begeerde lust;
Omdat de mensch geſterkt
En verkwikt in leên,
Des rustens vruchten merkt
Als de ſlaap is heen.
Maar des doodes ſtaat,
Die gansch geen genot en laat,
(Ver van rust) is kwaad. enz.

In een anderen trant, met minder keurigheid, doch doorgaans met meer luim en hekelend vernuft, waren de ſtukjes, in G. AZ. BREDERO'S *Groot Liedtboeck* aangeboden, dat in 1622 het licht zag. Wij onderſchrijven het oordeel dat DE VRIES van zijne werken velt: dat hij meestal plat en onbeſchaafd is, doch tevens dat zoo zijn geest de noodige beſchaving erlangd had, hij misſchien als eene ſtar van de eerſte grootte zou hebben geſchitterd.

JAN HZ. KRUL, geboren 1602, mengde, even als Hooft, niet ſlechts zangſtukjes in zijne ſpelen, maar vervaardigde ook vele *Minnelijke* liedjes of *Zangrijmpjes* (n°. 29—31), ten deele op nieuwe daarbij gevoegde, en andere Hollandſche, ten deele op Franſche en enkele op Italiaanſche zangwijzen, en hij verdedigt dezelve aldus in de Voorrede voor zijn' Minneſpiegel ter deugden: „ Zijnde tot dien einde dien„ ſtig onze Comedien; hoewel minnelijk, zullen tot

„ ſpiegels verſtrekken niet tot ligtvaardigheden, maar „ veeleer om die te leeren mijden: ten aanzien zij „ vertoonen wat belooning de onbehoorlijke en wat „ belooning de behoorlijke minne de minplegende is „ gevende. — Onze minnelijke liedjes, hoewel min- „ nelijk nogtans eerlijk, zullen nooit oorzaak van „ oneerlijke ligtvaardigheden kunnen veroorzaken, „ ten zij dat ze van eenige verdorven nature mogten „ misbruikt worden, maar integendeel zullen zij de „ verliefde eerlijke harten in de zwaarmoedige ge- „ dachten dienen tot vermaak.” enz. — Zoo ging het Coridon:

Iets moet ik u boompjes vragen,
Mits dat gij ziet alle dagen
Wat hier in dit bosch geſchiedt,
Of de geen die mij doet kwellen
Nimmermeer u komt vertellen
Of zij liefde draagt of niet? —

Koom ik met mijn ſchaapjes weiden
Aan de Beverwijker heiden,
Ieder ſchaapje ſchrikt bevreest
Voor 't gevaar dat mij de minne
Daar doet komen in mijn zinne
Door 't vernieuwen van mijn geest,

Hoe mij Amaril zag dwalen
Hier in deze graze dalen,
Eenig met mijn teêre vee;
Ik begon mijn droeve zuchten,
Maar mijn Amaril ging vlugten
Duinwaard in, op ſtrand, naar zee.

Omstreeks den tijd van Krul's dichtvruchten verscheen van C. J. WITS eene *Stichtelyke bedenkinge*, *Onledige ledigheid en Stichtelyke tydkortinge*, *bestaande in Aandachtige gezangen*, *leerryke Historie-zangsgedichten en zedige Bruiloftsliederen*; met het muzijk verrijkt kwamen zij in 1741 nogmaals in het licht en moeten zij zoo veel bijval hebben gevonden dat de uitgever een privilegie tegen het nadrukken schijnt te hebben dienstig geacht. Het bewijst hoe de stemming was van het nog Hollandsch-zingend gedeelte des volks in dien tijd.

Voor zijne historische Zang-gedichten (een naam die mij evenmin voldoet als het onduitsche *romance*) heeft hij de stof meest uit de oude Geschiedenis geput. Enkele uit dien bundel zijn niet te verwerpen.

Mr. J. BEETS, dien

> Het Loevesteinsche slot — vijf jaargetijên
> Als neef en metgezel van Hoogerbeets besloot,

schreef, behalve een Blijspel, *Mengelrijmen* waarin ik weinig fraais heb gemengd gevonden, en een *Liedboek*, uit hetwelk ik voor u zijne Nachtklagte zou uitschrijven, waarin hij storm en tegenwind wenscht, opdat de kabel mogt breken, en hij, in plaats van uitzeilen, voor den wind naar zijne beminde terugdrijven; maar hij houdt zich wat lang bezig met Aeolus, Neptuun en Jupijn daaraan de hand te doen leenen. Elders dreigt hij „ Ligte Niza, valsche „ meisje" daarmede dat

Nemefis niet is geftorven —
Venus magt niet is bedorven. —

Eigenaardiger en bevalliger heeft hij, naar mijn oordeel, met die mythologie gefpeeld in zijn *Droom*. (nº. 32).

Bij zijne doorgaans verheven vlugt paart VONDEL eene lieftaligheid die hem doet uitmunten in zijne *Zangen*; trouwens waar ftaat hij niet vooraan, wanneer wij van voortreffelijke dichters gewagen? (nº. 33). Onder zulken, — maar ik kan niet anders doen als den een' eene plaats geven na den ander' — zoudt gij mij bijna mogen verwijten dat ik u JAN LUIKEN'S dartelende *Duitfche Lier* nog niet heb genoemd (nº. 34), van welke een ander u een diamantje, dat haar zoo fchitterende fiert, heeft getoond. Te regt heeft men aangewezen hoe bevallig en zusterlijk de Schoone Kunften in denzelfden geest zamen wonen. Ik zwijg van den lichten gloed van zijn hart bij *Duifjen in de hazelaren*, en van zijn' droom:

Op 't hoogfte van de nacht, na 't zinken, en voor 't krieken
Des dageraads, wanneer de flaap die 't al verblindt,
Met mankop om de kruin, drijft op zijn vale wieken,
En d'ijdle droomen, door een fluisterende wind
Ten olmboom uitgejaagd
Door al de wereld vliegen.

maar behoef ik u zijn liedje aan Lucella te binnen te brengen?

S'uchtends als het haantje kraait,
Onder 't klappen van zijn wieken,

Als de dag begint te krieken,
Eer de huisman ploegt of zaait,
Gaat Lucella bloempjes plukken,
Daar zij 't gretig oog meê ſtreelt:

In de hand, waarlijk, van zulk een' dichter

Blijven liefde's bloemen leven,
Laat het ſterven wat er ſterft.

en zulk een verbinden van den dood aan de gedachte van het vlugtige, maar kostbare, voortdurende, leven, is eigenaardig aan waar-gevoelige zielen, wier aanleg voor eene ernſtige ſtemming reeds valt optemerken in hunne jeugdige voortbrengſels; „droom," riep onze Luiken, in dien leeftijd, uit:

Droom is 't leven, anders niet,
't Glijdt voorbij gelijk een vliet,
Die langs ſteile boorden ſchiet,
Zonder ooit te keeren.
De arme mensch vergaapt zijn' tijd
Aan het ſchoon der ijdelheid,
Maar een ſchaduw die hem vleit,
Droevig wie kan 't weeren?
De oude Grijze blijft een kind,
Altijd ſlaap'rig, altijd blind,
Dag en ure,
Waard en dure,
Wordt verguicheld in den wind;
Daar meê glijdt het leven heen,
't Huis van vel en vleesch en been,
Slaat aan 't kraken,
D'oogen waken,
Met de dood, in duisterheên.

Ernst meer dan dichterlijk vuur bezielde JODOCUS VAN LODENSTEIN, die door vriendschap en overeenkomst van denkwijze verbonden was aan den Eibergschen kerkleeraar Willem Sluyter; hij overleed, als predikant te Utrecht, 1677. Zijne *Uitspanningen*, behelzende *Stichtelijke liederen* en *gedichten* (puntdichten en een rijmloos), verstrekten langen tijd tot geliefd huisboek, waarvan ik den 12den druk, Amst. 1743, in 8vo, „ vermeerderd met voyzen en eene „ onderrigting voor de gene die opgemelde liederen „ op de instrumente willen leeren spelen," voor mij heb. Zoo zij zich destijds door den geestelijken allegorischen smaak aanbevalen, zijn er onder die nog door hartelijke eenvoudigheid hunne achting waardig zijn. Dus begint zijn

Morgenlicht:

1.

Wat voert de lieve morgenstond
Hem lekkernijen in den mond,
Die zonder lust tot lekkernij
En zonder zucht naar staat of eer,
En zonder zorg voor altijd meer,
Leeft altijd aller zorgen vrij.

2.

Te nacht bedekten hem gewis
De vlerken van de duisternis,
En braken zijn vermoeidheid af;
Dewijl de heilige eeuwigheid
De vleug'len van Voorzienigheid
(In 't schut der Eng'len) om hem gaf.

3.

Zijn leden door zijn arbeid moed'
(Dien hij gewillig zorgloos doet)
De nacht, de rust, de slaap verkwikt;
Dewijl geen droom van Tesfel-scha,
Of vrees voor grooter ongenâ
Zijn dunne slaap steurt of verschrikt.

6.

Ontwakend eer de zonne rijst
(Want hem noch spook noch duister ijst)
Reikhalst hij naar des Werelds oog,
Dat hem in 't onbedwelmd gezigt
Niet is dan door en weerdoor licht,
En rijzend ligt zijn hart omhoog.

Waarmede ook wel overeenstemd zijn *May-tyds morgenlof*.

Korter, en tevens beter volgehouden is zijne *Meditatie op de engte van zeker pad*. (n°. 35).

Over de vervolgingen in Piémont in 1655 en 1663 vervaardigde hij eene soort van Cantate of treurzang, met inleiding en besluit, van 42 vreesselijk lange strophen, waarin echter eenige niet kwalijk gekozene tafereelen voorkomen.

Het blijkt uit zijne Voorrede dat hij zich aan het vervaardigen van gezangen ten stichtelijken gebruike veel liet gelegen liggen, doch dat men in zijn' tijd het verband tusschen woorden en toon weinig verstond en meende veel te doen als woorden en maat konden zamen gaan. Eenige zijner liederen zijn, met

verandering, opgenomen in den bundel der Evangelische Gezangen.

Een beter denkbeeld maakte zich van den aard, ten minste van die soort van zangstukken die wij gewoon zijn Cantate te noemen, Mr. AERNOUT VAN OVERBEKE, bekend gebleven door zijnen boertigen schrijftrant meer dan door zijn *Psalmboek* en zijne *Geestelyke liederen*, waaronder echter zijn *Gebed om eene gelukkige reize te water* en *Troostlied in betrachtinge van den jongsten dag*, dit laatste op den toon van Vondel's: O Kersnacht schooner dan de dagen, vloeijend en niet verwerpelijk zijn. Aldus zingt hij ter blijde inkomst van Z. K. H. den Heer Prinse van Orange, na het innemen van de stad Bon, a°. 1673:

1.

Vrolijk! vrolijk! de Prins keert weder, de Prins keert weder,
Gekroond met zegen,
Gekroond met heil en zegen;
Op des vijands verheven sterkten,
Met dapp'ren moed verkregen.
Laat nu dan weder Holland, bedolven in de asschen,
Haar aanzigt op gaan held'ren en schoon afwasschen.

2.

't Water, 't water, 't water most koers verand'ren,
En leerde tweemaal ebben,
Op 't vermetel voornemen en 't landen der England'ren
En 't landen der England'ren;
't Heeft zich van d'oude pligten en de natuur ontslagen,
Om naar Gods wil zich, om naar Gods wil zich
In alles te gedragen. — enz.

„ Geen gedicht, maar alleen *woorden* zijnde op verscheide *muziekstukken* toegepast, is 't selve de rede waarom daarin geen geregelde rijmtrant heeft konnen vallen," voegt hij, of de uitgever, in eene nota daarbij. Men begon den rijmtrant voor de hoofdzaak in het dichtwerk aantezien.

JAN CLAESZ. SCHAEP, een Noordhollander zoo ik meen, heeft in de tweede helft der XVII. eeuw uitgegeven zijn *Bloemtuintje*, waarvan het tweede deel Sang- en Lees-rijmen bevat. De vlugtigheid, onbestendigheid en onrust der aardsche dingen hebben hem dezelve ingegeven, daarin nogtans beneden P. Pers staande. Oordeel uit het begin van een scheiklied, op de spreuk:

't Sal niet zyn dat yet is,
't Sal yet zyn dat niet is.

1.

Niets heeft er duur op aarden,
't Scheidt of verdwijnt, wat hier iet schijnt:
Ja ook hoe groot van waarden.

2.

Een rijke, hoe verheven,
Zal door de dood, berooid en bloot,
Zijn schatten haast begeven.

3.

Twee die in d'echt vergåren,
Zijn wel een wijl, doch in der ijl,
Komt haar de dood ontparen.

4.

De zoete zomervlagen
Zijn ons naauw bij, of 't is dat wij
Weêr krijgen ſtuure dagen. —

Wat zullen wij van den geroemden JOH. VOLLENHOVE zeggen? Wij leggen zijn' Hemelvaartzang:

Triomf, triomfzang nu gezongen!

ook andere van zijne feestzangen naast den bundel van J. E. Voet, en dien der Evangeliſche Gezangen voor de Hervormde Gemeenten, waarin wij zijn' geest opmerken. Andere houden wij liefst met de *Heilige Verbondskist* der Hebreeuwen ter zijde.

De *Mengelzangen* van den bekenden ANDRIES PELS geven hem geen aanſpraak op een lang leven. Geestigheid, vinding, aandoenlijkheid, vrolijkheid; van deze alle is de doſis zoo gering dat het geregt zeer ſmakeloos is uitgevallen. De Verſierde vlieger (*) behoort tot de geſchiedkundige bijdragen uit de Letterkunde; er zijn ook zangen op Tromp, op Willem III.; een der beste is dunkt mij:

Nederland waar is de roem gebleven
Die gij eertijds hebt behaald,
Die in zoo veel boeken is beſchreven,
Dat haar plaats noch tijd bepaalt? —

(*) Opgenomen in SCHELTEMA's *Mengelwerk*, hetwelk men over de Nederlandſche liederen kan raadplegen, III. D. bl. 44 en volg.

Laten wij liever van JOAN VAN BROEKHUIZEN ſpreken, en hoe aanlokkelijk hij het uitvoerde:

Ik zal bij beurten in 't verſchiet
Op galm van versch geſneden riet
Terwijl ik hier ga dwalen
Mijn vlam aan 't woud verhalen.

Aan 't woud, ô nimfjes daar gij ſpeelt
En uwe dieverijtjes heelt,
Uw partjes en genugjes,
Uw lachjes en uw kluchjes. ——

hoe zijne elegiſche toonen zacht vloeiden:

Sier vrij, o Westewind, gij wekker van het leven,
Der velden ſchilderij met levendig vernis,
Met nieuwe lokken 't woud en ſchaduwrijke dreven:
Mijn hart blijft onvernoegd, daar 't nog al winter is.

—— ——

Getuige zij de nacht hoe ſtaak mijn klagten ſtuiten
Op ſteile rotſen en der bosſchen bruin gewelf.
Vrouw Echo kent uw' naam en mijnen zang van buiten,
Onnoodig is mijn ſtem, zij kweelt mijn zang van zelf.

Vindt gij niet dat hij in aanleg veel overeenkomst moet hebben gehad met Janus Secundus? Beide, in den bloei des levens, zongen van de teedere bloemen der liefde (*).

(*) Zie BROEKHUIZEN's *Gedichten*, bl. 24, 31, 39, 40.

In de XVIII. eeuw moet ik HARMANUS VAN DEN BURG niet ongenoemd voorbijgaan. Zijne *Mengelzangen* vallen wel veeltijds in het lage boertige, dat hij niettemin tot beter in ſtaat was toonen eenige tafelliedjes, waaraan men den naam van puntdichtliedjes zou kunnen geven, en hij heeft er waardoor hij met de Franſchen, zoo geestig in dit vak, mag wedijveren. Dit bewijzen

Al wie nu vader Bacchus mint. —

en

Dat een wijs man ſoldaat kan wezen. —

hierin zegt hij onder anderen:

Mijn tamboer zoude een ſpitsboef wezen
Met een *verkeerbord* op zijn zij.

Leg mij toch eens uit, waarom dit ſpel, meer dan andere, in dien tijd, en vroeger, in een' zoo ſlechten roep was? In de *Suypſtad* van D. P. PERS zijn de poorten van *ticketackenhout*. In VAN ELSLAND's *Gezangen* zit Kees, ten blijk hoe

Verkeerde verkeering
Baart ſobere nering,

bij het tiktakbord in plaat gebragt. Zoo gij misſchien meent dat deze onze landslieden het te hard opvatten, en ook de ernſtige jufvrouw G. BRIT, in hare *Bijſchriften op* HOUBRAKEN's *Zinnebeelden*, (dat in de daad lief boekje!) als zij zegt:

't Verkeerbord, ſchâdlijk ſpel dat dronkaards meest hanteren,

dan zal ik u bij gelegenheid een' fraaijen Hoogduit-

fchen legpenning zien laten, waarop, onder allerlei fpeel- en drink-tuigen, ook een verkeerbord is, en het omfchrift:

Die eitle Frend
Bringt angst und Leid.

Omgekeerd, „ fpant," bij onzen dichter, in het oog van den Dobbelaar, „ 't verkeerbord de kroon."

Van den Burg heeft andere ftukjes, van een' zeer goeden ftempel. Aldus deze coupletten, nadat hij het

Gevleugeld kind
Aan de oogen blind

gefmeekt had om hem met zijn liefjen te verzoenen:

Dan zal 'k met haar
Van jaar tot jaar
U een altaar bereien
Van groene zoôn,
Van bloempjes fchoon,
En versch geplukte meijen;

En knielen neêr
Voor uw geweer
Uw boog en fcherpe fchichten;
En daar een lied
Van mijn verdriet
En uw vermogen dichten.

'k Zal met mijn hand,
Een frisfe plant
Van welige violen,
Een rozenkrans
Vol geur en glans
Verbranden in uw kolen.

Mijn ruispijp zal
Dit vruchtbaar dal
Van uwen lof doen klinken,
'k Zal d'eersten room
Bij dezen boom,
U, Min, ter eere drinken. —

Ook zal u zijn zang over de Matigheid bevallen.

Onder de componisten van de muzijk worden opgenoemd J. COLVER, *de vermaarde* Mr. NICOLAAS DE GRUSON; *de konstige* Mr. JACOB NOZEMAN, F. GEWYZIUS.

In dezen tijd was het reeds een inkruipsel geworden ons volksgezang te bederven door het inmengen van vreemde regels. Hier is een liedje met het referein:

Nanon, verse du vin, à boire, à boire, à boire.

De beste manier van Van den Burg zweemt naar die van JOH. PLUYMER'S *Minnezangen*. Aan Rozemond zong deze:

Ik zag van veer
U in de weer
Met futselen en spreijen
Een zomerbed
Van violet
En zachte groene meijen;

(had hij dan nooit opgemerkt dat de mei een doornige boom is?)

Daar zeegt gij neêr
Met de armpjes teêr,
Als ſneeuw doorvloeid met bloosjes;
En om uw hand
Wies voort een plant
Van liefelijke roosjes.
De nachtegaal
Zoo mild van taal
Zocht u in ſlaap te ſusſen;
De westewind
Tot min gezind
Mogt maar uw mondje kusſen.
Uw vlechjes vlug,
Op hals en rug
Verſpreid door 't zelfde windje,
Die lokten in
De wufte Min;
Dat klein gevleugeld kindje,
Dat vloog terſtond
Langs hals en mond,
Tot boven op de boogjes,
Die, bruin als git,
Verſieren 't wit
Van 't dekſel uwer oogjes.
Daar trok die guit
Een haartjen uit,
Geſcherpt in uwe ſtralen,
En ſchoot die ſchicht
Door mijn gezigt
Dat ze op het hart kwam dalen. —

en van Laura:

Wanneer het lieflijk morgenrood
Het zielverkwikkend licht ontſloot

Met aangename luister
En wegjoeg 't droeve duister;
Vond ik mijn Laura bij een bron,
Bevrijd voor 't ſteken van de zon,
In 't midden van haar ſchapen
Gerusjes liggen ſlapen.
Daar zat ik en bad Venus Zoon
Dat hij zou dalen uit zijn' troon,
En ſtraks op mijn gebeden,
Kwam V nus Zoon beneden.
Hij ſtreek met koker en geweer
Op zijne vlerkjes bij mij neèr
Om Laura te beſtrijên
Die mij tot nog doet lijên.
Eerst zammelt hij een korte wijl,
En zoekt een ſcherpgewetten pijl,
Die past hij op zijn boogje,
En loerde met één oogje,
Hoe dat hij 't hart, vol kille kou,
Met brand van liefde treffen zou:
Hij naderde haar leedjes
Met diefachtige treedjes.
Maar wat gebeurt, eer hij 'er raakt?
Zij voelt zijn hette, zij ontwaakt,
En ſchiet hem met haar ſtralen
Die buit op haar wou halen. —

geestig, niet waar? maar het geheele ſtukje is te lang.

Pluymer, die ter zake van zijn Liergezang op de blijde aankomst van Z. M. Koning Willem III. in Holland, met een' gouden gedenkpenning werd ver-

eerd, greep ook naar de lier van Tyrtaeus bij de Nederlaag der Turken.

Duitschland voelt zijn krachten weder,
Het hervat den ouden moed,
Rukt der Turken vesting neder,
Verst de puin in brein en bloed.

—— ——

't Aardrijk davert van het draven,
Van 't getrappel, van 't getier,
Van het mijnen, van het graven,
Van het buldrend bliksemvier.
't Stormgevaart doet muren breken;
Ieder man verstrekt er tien.
Houwen, kerven, schieten, steken
Doet den dood door 't leger vliên.

—— ——

Hertog Karel voert de benden,
Als een tweede Mavors, aan,
Doet zijn volk nu keeren, wenden,
Dan gelijk als leeuwen staan.
Tweemaal worden ze afgeslagen;
Maar ten derdenmale alweêr
Durft hij nog een storrem wagen
Met zijn leven, om zijne eer.

—— ——

Even als de Donauplassen
Storten van 't gebergte neêr,
Als hij, zijne peil ontwassen
Bruist gelijk een storm in 't Meer.

— —

Schoorvoets komt de Basſa nad'ren
Voor des Hertogs fier gelaat,
't Bloed, al ziedende in zijn ad'ren,
Kropt zijn wrok en blinden haat;
Treedt met neërgeſlagene oogen,
Schrikt wanneer hij noemen hoort
's Keizers winst en zegebogen,
Die hem dreigen met de koord.

— —

Elifanten en kameelen
Smijten 't ſtof tot aan de lucht,
Draven over bekkeneelen,
Dat gevaarte rent en vlugt;
Trapt de Turk op buik en lenden,
En de Hemel roert de trom
In het hart van 's Keizers benden,
Dat ſchreeuwt zegen om en om.

— —

Kandia ziet van zijn ſtranden
Galeasſen boord aan boord,
't Adriatisch pekel branden,
Hoort geen andren klank dan moord.
Sulfer, pek, en buskruid-dampen
Kleeden zee en lucht in rouw,
Als of 't met de donder kampen
En om 't hevigst buld'ren zou.
Al 't gehorend licht gaat onder,
En de kruiszon rijst met glans;
Wonder, wonder, driemaal wonder,
Lukt die land- en waterkans.

e*

Markus' zeeleeuw rept zijn klaauwen,
Wint kasteelen, breekt er door;
d'Echo doet den nagalm baauwen,
Door den wind, in Sultans oor.

— —

Konstantijnstad zwicht voor Weenen,
En de Nyl voor Donaustroom;
Duitschland ziet zijn ramp verdwenen,
Barbarijen ligt aan toom.

— —

't Zwarte meer zal 't Roode schijnen,
Mahomet wacht Pharô's lot,
Hij zal zinken en verdwijnen,
Worden 't Christenrijk ten spot.

— —

Slaven juicht, klopt in uw handen,
Uw verlosser is nabij;
'k Zie eerlang u uit uw banden
En bevrijd van slavernij (*).

Ten minste de helft heb ik hier afgesneden; men gevoelt dat het de eigenlijke toon niet is van den zegezang in den mond des volks: waarvoor deze, trouwens, ook niet vervaardigd schijnt.

Aan hoe weinigen voegt bovendien de klaroen der heldendaden, hoe weinige verheffen hunne gedachten

(*) PLUYMER's *Gedichten*, I. D. bl. 134, 142, en 27.

tot de daaraanpasſende taal? Maar even ſchaars zijn dichters, met die bevallige losheid bedeeld zonder welke geene gezangen beſtaan kunnen. Naar gelang dat in de Kunst meer gemeten en gevijld werd, dat zede- en leerdichten meer in den ſmaak kwamen, en herders- en veldzangen, die maar al te dikwijls niets dan de *Tityrs*-namen en eeuwige rozenfestoenen en kristallijnen beekjes in de plaats gaven der Gratien van het landelijke leven, Rust, Onſchuld en Vergenoegdheid: naar die mate worden eigenlijke Zangen zeldzamer bij onze dichters. Om dezelfde rede bevreemdt het ons niet er een' uitmuntenden aanleg voor te vinden waar de kweekeling der Natuur, de geruste brave veldeling, zijne fluit opvat. Kent gij iets welluidenders, — gij ſtrekt reeds de hand naar POOT'S Minnedichten, — dan waar hij *de Maan bij Endymion* bezingt; gij ziet het, hoort en geniet met hem:

De bloemen aan den top
Des heuvels luiken op.
De Tijd ſchijnt te verjongen.
De nachtegaal heft aan.
Het woud krijgt duizend tongen,
't Geboomt veel groener blaên.

Zou niet hij-zelf in het landelijk Abtswoud het gezongen hebben?

Hier heeft mij Rozemond beſcheiden,
Hier bij deez' boom die welig wast.

En op een' ander' tijd:

Galaté, mijn Schoone, kom,
Laat ons minnen, ſpelen, zoenen,
Eer de bevende ouderdom,
Die al ſtil, op wollen ſchoenen
Aanſluipt, onze jeugd verbijt. —

Zou hij niet gezongen hebben, die zelf getuigt van zijn Geſtuit voornemen:

'k Wou korts een heldeveêr van Pallas helmkam plukken,
En Mavors ijzren ſchild beſchilderen met bloed.
Ik wou, op Maro's trant roemrugtige oorlogsſtukken
Trompetten, maar helaas! 't was ijdele overmoed.
'k Dacht met een' groven bas, nu wars van dartle deunen,
Geen minneſtoeijerij, op 't ſpoor van Naſo's luit,
Maar landverwoestingen en oorlogsdaên te dreunen;
Doch al mijn pogen kwam op liefdezangen uit.

Ik geloof dat de leden van het Kunstgenootſchap, wier wensch was *E muſis æternitas*, het oog op Poot hadden in *Flora's bloemwarande*, III. bl. 94.

Laat held Adoon verwonderd ſtaan
Als hij vrouw Venus komt te ontmoeten,
Laat vrij Endymion de maan
Op Latmos heuveltop begroeten;
Ik ſtreel en kus in ſpijt van haar
Mijn ſlapende Amarillis leden.

Zoo we dien Voortreffelijkſten van zijnen tijd eenig verwijt durfden doen, 't zou zijn dat hij in deze ſoort van gedichten te veel mythologie heeft ingeweven, doch, zullen wij billijk zijn, dan treft dit ver-

wijt niet hem maar zijn tijdvak; 't is eene algemeene zonde, waartegen reeds KAMPHUYZEN waarschouwde, een gedicht vorderende

Dat eenvoud en natuur heeft tot zijn beeldtenis —
't Welk nergens met Latijnsche of Grieksche g'leerdheid praalt —
Dat namen van Godin en Goden stadig mijdt.

eene zonde niet zelden gepleegd uit gebrek aan andere beeldspraak, die men te minder onmisbaar achtte naar mate iemand zich meer vormde naar — en door de lezing van — de Ouden. Natuurlijk is het derhalve, en in Poot zeer verschoonlijk, dat hij, onverwachter dan anderen, in de oude Letterkunde ingewijd wordende, daarmede zeer ingenomen is geweest en te rijkelijk somtijds uit deze bron geput heeft, terwijl BODDAERT, DE LA RUE, tot een ander uiterste oversloegen (*).

Dat deze dichter sommige zijner stukken van deze soort voor het eigenlijk *gezang* bestemd hebbe, is mij niet gebleken, offchoon de Schrijver van zijn leven ons berigt, dat hij in zijne eerste jeugd al werd verslingerd op de liefelijkste kunsten, en eerst de muzijk bij hem aanhield.

Anderen, omstreeks dezen tijd, — zonder dat ik hen met Poot wil vergelijken; — vervaardigden opzettelijk *Gezangen*. Zie hier degene die mij in de handen kwamen.

(*) Zie des eerstg. *Stichtelijke gedichten*, I. D. bl. 550 en het daar voor geplaatste vers van den laatstgenoemden.

KORN. ELZEVIER gaf, in 1747, zijne *Lierzangen, bestaande in Minnedichten en Toezangen*, uit, met eene Voorrede waarin hij „ de oudheid der lier en „ van de lierzangen wat hooger ophalende, en het „ gebruik dat de Ouden van liederen gemaakt heb„ ben, onderzoekende," een zeer oppervlakkig woord over dit onderwerp zegt, „ van de uitvinding van „ dit speeltuig, door Jubal vóór den Zondvloed, of „ door Mercurius uit eene verdroogde schildpad, „ geene verzekering der waarheid kunnende geven." Dat is zeer voorzigtig gesproken; maar dat hij, zonder Pindarus te noemen, van Anakreon en Flaccus een sprong doet tot Vondel, alleenlijk „ in de vijf„ tiende eeuw de Lyric poems van den Graaf van „ Surrie" aanhalende, dat is wat heel erg, als men zich Sannazaro herinnert en de vele Lirici die in de zestiende eeuw eene ruime plaats innemen op den Parnas van Italië en dien van Spanje, of de Franschen, Du Bellay, Ronsard, Baïf, omstreeks 1520 tot 1530, Du Bartas en Malherbe, omtrent het midden van dezelfde eeuw, meer dan dertig jaren vóór Vondel, geboren, en wier keurige lierzangen, op verhevene of teedere onderwerpen, u overvloedig bekend zijn.

Elzevier was ongetwijfeld een vlijtig beoefenaar en verdienstelijk navolger van den Griek van wien die uitgelezene soort van zangen den naam voeren, in welke de vlugtigste geesten van 't vernuft en den wijn sparkelen, en van den vriend van Mecenas en andere Ouden. Een' lagen toon zal men aan zijne

voortbrengſels, niet verwijten, maar zijne Horatiaanſche ſtijl en zijne maat ſchikken zich doorgaans minder voor den Zang:

Xanthus vloed drooge eerder uit:
Stix ziet ge eer met ijs bedekken:
Circe, met een naar geluid,
Febe van den Hemel trekken:
Gier en duif eer trekkebekken:
Eer verlaat de leeuw zijn buit:
Eer zal de kleine mier een helſchen draak verwinnen:
Eer ik, o Amaril! u banne uit mijne zinnen.

Eenvoudiger klinkt langs het duin de Vinkerszang die JACOBUS VAN DER VALK in zijn *Noordwijksch Arkadia* zong:

O hoe heuglijk is het leven
Van een' vinker, die zijn' tijd
Met de vogelvangst verſlijt!
Die hem groot vermaak kan geven;
Die hem opwekt tot iets goeds,
Tot iets geestigs, tot iets zoets.

's Morgens in het uchtendkrieken,
Rijst hij ſpoedig uit zijn bed,
Schoon zijn wijf hem wat verlet;
Spoedt zich voort als had' hij wieken,
Treedt naar buiten, ziet wat weêr
Hij erlangt, en dankt zijn Heer.

Noch dit, noch GREENWOOD's Avontzang, noch SCHIM's Zalige landleven, kunnen het halen bij dat Akkerleven waarvan zij de weêrklank zijn.

Van JAN VAN ELSLAND'S *Gezangen* of *het vrolijk gezelschap der negen Zanggodinnen*, met muzijk en koperen plaatjes, zag de 2de vermeerderde druk te Haarlem, 1723, in klein 8vo het licht. „ Als — bij het Godenbanket ter huwfeest van Muzika en Poëzij —

„ Apollo aan het Sparen
„ Zang en poëzij zag paren
„ Liet hij boog en koker varen,
„ Dalende ijlings neêr, en hij
„ Voegde zich verheugd daarbij,
„ Willende aan hun maatgezangen
„ 't Zoet accoord der fnaren hangen,
„ Huwende aan hun fchelle luit
„ Harp, viool en bas en fluit;
„ Wijl het negental gefpelen
„ Dit vereenigd paar kwam noôn
„ Om elks hart en oor te ftreelen
„ Op een' liefelijken toon,
„ Juichende in gevoegde refen
„ De allerzoetfte melodijen."

Doch, helaas! zijn Negen-zuster-tal en Godendom, zoowel als *Koning Menelaus in klagenden toorn over de fchaking van Helena* doen zich in hunne foort nog zoo goed niet voor als Meester Pieters Don Gaiferos en de Schoone Melifandra die de Ridder van de droevige figuur in flenteren hakte (*). Beter

(*) Ieder kent WEIJERMAN'S *Gevallen van Donquichot*, XVde prentverbeelding.

is Van Elsland te huis in het boertige en naïve, bij voorbeeld: Het Kandeel-maal van Kaatje, het Thee-bezoek van Kaatje en de Amſterdamſche Kermis, Zijne Boeren-geſprekken en Vrijagies, in de Noord-hollandſche boerentaal, gelijk die van Bredero honderd jaar vroeger, verdienen eenige aandacht, maar hij valt nog meer dan Van den Burg in het lage, en verbiedt daardoor bijna iets overtenemen. Pleun en Neeltje beſchrijven de geleerde boerenzonen (bl. 176).

Pleun.

Daer by is hy op 't rijmen
Gelijk ien ſtee Pojeet zoo heet, en weet
Op alle ding zen vaerzen uittelijmen.
Hy reutelt van ien berg
Te Hil'gom, Hengſtenat,
Van Muizen en Godinnen,
Ik en weet niet wat
Hy nag zel beginnen.
Prenasſis maelt hem in zen bol,
Daer draeit zen kop van, als ien tol, op hol.

Neeltje.

Den ſlagt by ongze Jelle,
Die voert ien gangtſen dag, en nag, de vlag
In 't rijmen, en weet wongd'ren te vertellen
Van Naerzoo, en Romeer,
Oratis en Cadul,
Van Kajax en Janchillis,
En al ſukken ſpul;
O 't is zukken Jillis.
Hy bijt zen nagels, frongst zen kop,
Op 't rijm, en trekt zen krop, en rop, in top.

S. LE FEBVRE'S *Mengelpoëzij* (Amst. 1752, 3de druk, zonder dat ik weet of de 1ste en 2de lang te vóren het ligt zagen) opgedragen aan de zang- en dichtminnende jufvrouw H. B., bevat 28 zangen, ter eere van Vorst Friso, de Vrede, de Min, den Wijn. Van inhoud gelijk van maat zeer verschillende, zijn de 28ste

Edele vrijheid ik voel mij gedreven

en de 24ste, beginnende

Denk niet pronkjuweel der maagden.

— — —

Vaar dan wel mijne Uitgelezen

— — —

Tot ons 't lot weêr paar na dezen.

— — —

'k Zal, tot dit mij moog gebeuren,
Eenzaam om uw afzijn treuren,
  Als een tortelduifje doet,
Wen het op een tak gezeten
  Nacht en dag door 't woud zijn schaê
Jammerklagend uit komt meten,
  Om het missen van zijn gaê.

Hier hooren wij den toon dien, een veertig jaren later, zoo velen elkander nakermden:

Hoôr het treurig lied des tortels
Die zijn trouwe gade derft,

En, op neêrgebogen wilgen,
Van gevoel, al kwijnend, fterft.

Wat zegt gij van die fentimentele verfraaijing van VONDEL's regels:

Door zulk een liefde treurt
De tortelduif, gefcheurd
Van haar beminden tortel.
Zij jammert op den dorren rank
Van eenen boom, ontbloot van wortel,
Haar leven lank.

Met eene geheel andere aandoenlijkheid klonken de gewijde harpen van een' VOET, een' BODDAERT en derzelver tijdgenooten.

Het is geen wonder dat de eerfte de onderfcheiding verworven heeft dat meer dan de helft der Pfalmen in de verzameling van 1773, uit zijne verdienftelijke berijming zijn overgenomen.

Van PIETER BODDAERT'S *Gedichten* vinden wij bij eenige den *toon* aangewezen (*). Zijne *Liefde-en vreugdetranen*, met de fpreuk: wandelende en weenende zullen zij henengaan en den Heer hunnen God zoeken. Jeremia L: 4, en op den toon van KAMPHUYZEN's: 't en is niet alle tijd van vreugde dat men zingt, vangen aldus aan:

(*) Het is niet onaangenaam of zonder nut de verfchillende behandeling van eenzelfde onderwerp optemerken. Zoo vergelijke men een gedeelte van het ftukje onder n°. XXVIII medegedeeld met BODDAERT's *Jefus befchouwd*, in zijne *Gedichten*, bl. 361.

'tIs juist niet t'allertijd van droefheid, dat men fchreit:
't Oog traant wel eens van vreugde en liefde, als m'ingeleid
In 't heugelijk geheim der eeuw'ge liefde Gods
Zijn' ftaat onwankelbaar gevest ziet op een rots.

— —

Gewenschte tranenvloed, die uit dees bron ontfpruit,
Geen paarlefnoer fiert zoo den hals van eene bruid,
Als gij de wangen van een' Christen, die in God
Verheugd, zich zegent in zijn onverwenfchlijk lot.

Deze regels geven genoegzaam de ftemming des makers te kennen, en aan dezen lang geliefden dichter eene plaats bij SCHUTTE, VAN OLLEFEN, VAN ALPHEN, VAN DE KASTEELE, BUSSING, die in de tweede helft van die eeuw eene betere rigting poogden aantebrengen in het Nederlandfche gezang. Aan hun — ook aan BREDERODE, KAMPHUYZEN, LODENSTEIN; zouden deze het zich hebben durven voorfpellen! — danken wij voortreffelijke liederen, niet flechts voor den huisfelijken maar ook voor den openbaren Godsdienst.

Het behoort voorzeker tot de verdienften van dit naast aan het onze grenzende tijdvak, dat men meer het belang heeft ter harte genomen van eene gelukkige vereeniging der toon- en dichtkunst. Enkelen zagen dit wel vroeger reeds in, bij voorbeeld Kamphuyzen in 't begin van de XVII. eeuw, en „ ik be- „ ken," om de woorden te bezigen van WM. VAN OLLEFEN CASPERSZ. in zijne *Proeven van muzikale uitfpanningen* (Amft. Elwe 1783, 8vo met het mu-

zijk) „ dat men reeds lang daarin was voorgegaan, „ doch ben nog niet volkomen overtuigd dat die „ voorgangers het voorgeſtelde doel getroffen had- „ den. — Er wordt eene dubbele kundigheid ver- „ eischt om de twee ſchoonſte kunſten met elkander „ te verbinden." — Men behoeft geen kenner van muzijk te zijn om te ondervinden hoe het ſtuit als deze laatſte ons iets geheel anders zegt dan de woorden; als bij het hemelwaards heffen onzer gedachten de dalende toonen ons naar de aarde neêrdwingen en langs het ſtof voortſlepen; als de zin, midden in den regel doorgeſneden terwijl de muzijk voortſpoedt, of doorloopende in den volgenden terwijl lange tusſchen-noten dien komen afbreken, onverſtaanbaar wordt (*); als de orgelſpeler, niet wetende *wat* hij doet, en wat *hij* doen kon, zich beijvert om, in *presto*-noten bij handen vol, de overgangen te maken, tusſchen de eerſte regels bij voorbeeld van het XV. der *Evangeliſche gezangen*, waar elke toon majesteit en heiligen eerbied moest uitdrukken (†).

Eene niet geringere verdienſte is de inhoud zelf van vele der ſtichtelijke gezangen; doch daar wij, naar ons ontwerp, de dichterlijke waarde meer dan het onderwerp in dezelve beſchouwen, wil ik daarover nu niet uitweiden. Naar eene andere denkwijze dan zoo even de Middelburgſche dichter laat VAN OLLEFEN zich hooren over *het leven* (bl. 37):

(*) Bij voorb. Pſ. XXV. in vs. 1, reg. 6, vers 4, reg. 2.

(†) Verg. *N. Alg. Letteroef.* (1790) V. D. 1ste Stuk, bl. 259.

5.

Met Clorinde,
Mijn beminde,
Wel vereenigd, wel te vreên,
Vind ik ſmaak in 't aardsch gewemel,
Want men gaat langs de aard ten Hemel,
Maar gij, klagers, blijft alleen.

6.

Zoo de liefde
U ooit griefde,
Zoo het huwlijk u verbond,
Had gij ſlechts een kind zes, zeven,
'k Wed gij in het aardſche leven
Dan wel ware zoetheid vond.

De *Maatſchappij tot Nut van 't Algemeen* heeft zich bijzonder verdienſtelijk gemaakt door goede volksliedjes, die in vijf ſtukjes zijn uitgegeven in het laatſte tiental jaren der vorige en in het eerſte der tegenwoordige eeuw, ook afzonderlijk en later in hare Almanakken, die tevens in andere opzigten voor nuttig volksonderwijs zijn ingerigt. De toon van zedige vrolijkheid, dankbare tevredenheid, en godsdienſtigheid beveelt niet alleen dezelve aan, maar ook de geestigheid die er ſomtijds de gebruiken van den dag betamelijk hekelt; en de ondervinding heeft geleerd dat het doel der Maatſchappij niet geheel onbereikt is gebleven, omtrent hetwelk zij bij het Berigt vóór het eerſte ſtukje zeide: „ Dat de zangers

„ voor de geringe werklieden maar al te veel onbe-
„ tamelijke en morsige liedjes in hunne kringen doen
„ hooren, en die nog meer afsteken wanneer zij,
„ zoo als dikwijls gebeurt, door eenige psalmen of
„ godsdienstige liederen onmiddellijk voorgegaan of
„ gevolgd worden. Dit wanvoeglijke sedert lang op-
„ gemerkt hebbende, onderstelde zij dat deugd en
„ algemeene verlichting onder de Natie zouden veld
„ winnen, wanneer men den geringen burger zijn'
„ volkstoon liet behouden, doch den inhoud der
„ liedjes zoodanig hervormde dat dezelve niet alleen
„ de goede zeden niet kwetsten, maar deze sterk
„ konden bevorderen. Met dat oogmerk wilden eeni-
„ ge dichters en dichteressen, als leden der Maat-
„ schappij, zich wel bezig houden aan de Natie zoo-
„ danige liedjes te schenken." Men mag daarbij voe-
gen, dat zoo zij zich al, evenmin als Van Alphen,
bij zijne Gedichten voor kinderen, het oogmerk voor-
stelden, als dichters daarmede roem te behalen, zij
dien nogtans meermalen daardoor, gelijk hij, verwor-
ven hebben, te meer als men op het moeijelijke,
van dien eenvoudigen, losfen toon, zonder platheid,
te vatten, nadenkt. Ik zal u eene staal, Tevreden-
heid getiteld, hiernevens zenden (n°. 95).

Met eene dergelijke bedoeling heeft de Loosduin-
sche kerkleeraar J. van Eyk in hetzelfde tijdvak
zijne *Liederen voor den landman*, voor *Dorp- en
Stedelingen*, en voor *Allerlei soort van Godsvereer-
ders* uitgegeven.

Maar onze affpraak was niet, ons met de nieuweren bezig te houden, en ik zwijg daarom van BELLAMY, van de *Gezangen van Ultrajectinus*, van de *Nederlandfche Gezangen van* H. VAN ALPHEN, van CYNTHIA LENIGE, enz., die ik, anders, al vroeger zou hebben moeten noemen.

Er beftaat nog eene foort van Gezangen tot maatfchappelijk gebruik, waaraan ik u echter in 't voorbijgaan-alleen wil doen denken, omdat zij, deels, even als andere, vriendfchap, deugdzame gezelligheid, waarheid en vrijheid ten onderwerp hebben, zonder bovendien kenmerken van een bijzonder tijdvak te dragen, deels door hunne beftemming geen eigenlijke volksliederen zijn kunnen. Ik bedoel de *Gezangen der Vrijmetfelaren*. Uit die voor de Orde van St. Peter, in Amfterdam 1781 gedrukt, verdient dat op *de Vriendfchap* aanbeveling (n°. 97).

Tot nu toe, mijn vriend! heb ik u bezig gehouden met het befchouwen van onze Nederlandfche zangen, als *het werk der dichters*, en u mijne gedachten gezegd over de meerdere of mindere opmerkzaamheid die zij mij voorkwamen te verdienen. Gij gevoelt dat het onderwerp geheel van aard verandert, als men over die Volkszangen wil handelen met betrekking tot den inhoud zelf en de daadzaken die zij voor tijdgenoot of nakomeling bewaard hebben, wanneer zij aan de *Gefchiedenis* bijzonderheden overleveren, — omkleed, verfierd, omfluijerd, of naakt, en in naauwelijks meer dan berijmde proza, voorge-

fteld — over ftaatkundige gebeurtenisfen, voorvallen uit het burgerlijke en huisfelijke leven, zeden en gewoonten hekelend ten tooń gefteld, levensomftandigheden van vermaarde lieden; en wat niet al uit zoodanige bijzonderheden tot nut en vermaak kan opgezameld worden. Nogmaals verandert het als de wijsgeerige lezer er de meeningen en gevoelens van dit of dat tijdvak, deze of gene partij, in opmerkt; makerr en hoorders verfmelten dan in éénen moreelen perfoon, en de bijval die het lied destijds gevonden heeft bepaalt, nog meer dan de uitdrukkingen zelve, de kracht en algemeenheid dier gevoelens en meeningen.

Uit deze beide oogpunten, der *gefchiedkundige* en der *wijsgeerige waarde* der Volkszangen, blijven niet zelden zulke van belang die van den kant der *dichterlijke* waarde flechts als eene misdragt het licht bereikten; maar in deze onderfcheiding ligt tevens, zoo ik mij niet bedrieg, het kenmerk der ware Volkszangen. Om daartoe te kunnen dienen, ik zou fchier zeggen, om dien rang te mogen bekleeden, moeten zij belangrijkheid bezitten, in aanraking zijn — en overeenkomen — met den fmaak des volks en den geest des tijds. Verandert deze dan vlugt het lied van de lippen. Zie daar de rede dat voortreffelijke gezangen geen volksliederen zijn geworden. Dezelfde aanmerking kan men tot de muzijk der gezangen uitftrekken. Voor 't overige zult gij, over de vereischten van Vaderlandfche dat is nuttige volkszangen, zeker met genoegen lezen Bellamy's aanmerkin-

gen voor de tweede uitgave van zijne Gezangen van Zelandus, en den brief van Von Arnim aan Reichardt achter Des Knaben Wunderhorn.

Hetzij men van den eenen of van den anderen kant de Volkszangen tot het voorwerp van onderzoek ſtelt, zal men het noch onvruchtbaar noch onbekoorlijk vinden, en het opzamelen der bijzonderheden waarvan ik ſprak heeft voor de meesten die zich tot navorſchen begeven iets aantrekkelijks. Onze nieuwsgierigheid of weetlust, hoe moet ik zeggen, port ons aan om nog iets naders te vernemen van een ding waarin wij begonnen hebben eenig belang te ſtellen, en dan nog wat meer, en nog al wat naders. En zoo doende — ik ſpreek naar mijne ondervinding, die de ondervinding is, geloof ik, van velen met mij, — vervalt men tot het uitpluizen van bijzaken, waarlijk kleinigheden, die, wel beſchouwd, voor ons noch voor iemand na ons, zoo veel belang hebben dat het het honderdſte deel zou kunnen opwegen van den veel te duur te verantwoorden tijd, om hem zelfs op deze wijze te verbeuzelen. Ook den uwen, mijn vriend! achte ik veel te kostbaar dan dat gij nu niet zelf zoudt verlangen dat ik er van afſtappe. Ik eindige dus dezen en verblijve enz.

PROEVEN

VAN DE

NEDERLANDSCHE VOLKSZANGEN.

I.

In ſorge hebbic g e ſ i n altoes *geweest*
Sine min herte ſeerst V c o e s *verkoos*
Te poten eenen wyngaert
Dier mi dochte zulcs waert
Hi ſtaet op eenen berg ſo hoeghe
En die gront is ſo droeghe
Dat hi gewasſen niet en can
Sine dat ic en erst gewan
So ne is hy gemeret niet *zoo en*
Des deyt min herze g t Vdriet *groot*
Des ſo leve ick ſonder heil
Want die berg is ſo ſteil
Dat mi te climmen is ſo zwar
En hem vrucht te brengen dar
Des leve ick in wanhope ſere
Hoe noetdorstich dat ik were *nootdrufiig*
Dat ick wyn af drincken ſal
En heb geluc of gut geval.

Handſchrift van J. VAN NASSAU,
in de Koninkl. Bibl. bl. 28.

II.

Ic ben begaen al hier mede
En hebbe langen tyt gedocht
Of ic van Wenschenborgh oec rede
Wie ic den slotel laten moght
Want men geen slot te wel mach hoeden
Soe t us in den lande gaet
Daer toe so yst mȳ vermoeden
Dat menich hē daer na staet
Mocht ic Wenschenborch opkomen
Des waer myn vruede mede geleyt
Het ware te mynre onvromen *schade*
Voer hoede ic beter en besteyt
Dus byn ick begaen seere
Wyen ic t best mach bevelen
Want ic wael weet dat menich hē *heer*
Myn soude t huus afstelen
Ē af wonne openbaer
Hoe dat ware in welcken scyn
Ic leve des in grote vaer
Ic dunct nu dus beste syn
Dat ic t den genen doe te weten
Daer ic t huus af houde te leen
Ic wil t hem bewaren heten
En weet bet raet en gheen
(d. i. *beter raad dan iemand*)
Want die t mi te hoede gaf
Hie mach t hoeden wel voor wīnen
Al waer ic seven jaer daer af
Of hyt te rechte wil versinnē.
Hi heeft desselve wal de macht
t Si bi daghe t si bi nacht

Voor alle heeren die t begheren
Hierom bevele ic dit ſlot
Hem die t mi verleent heeft,
Oft hierna anders voegede God
Dat mens mi geen ſcult en geeft
Want mit borghe miſſelic vaert
Slaet hiertoe menich ongeval
So willic hebben my bewaert
Doch hop ic dattet niet en ſal.

Handſchrift van J. VAN NASSAU, bl. 62.

III.

Een oud lied: van Graaf Floris en van Gerard van Velzen.

Wie wil hooren een nieuw lied,
En dat zal ik u zingen.
Hoe Gerard van Velzen Graaf Floris verried:
't Zijn wonderlijke dingen.

Graaf Floris tot Gerard van Velzen ſprak:
Gerard van Velzen gij moet hijliken *huwen*
Al aan een weeuwtgen, heeft goeds genoeg,
En zij is alzoo zuiverlijke.

Die ſchande en ſchiet er mij nimmermeer,
Sprak Gerard van Velzen tot zijnen landsheer,
Eer gij mij zoud brengen in zulk verdriet
Uw oude verſleten ſchoenen en wil ik niet.

Gerard van Velzen, mijn lieve neef,
Had gij die woortgens wat beter beleid;
Al had gij bij uw riddershals gezworen,
Gij zult ze dragen, 't zij u lief of leid.

Een korte wijl en was niet lang,
Gerard van Velzen ging een huisvrouw trouwen;
Graaf Floris ſchreef Gerard van Velzen een brief
Dat hij tot hem komen zoude.

Gerard van Velzen dorst het laten niet,
[Hij deed dat zijn landsheer hem ried,]
Hij reed aan geen landsdouwe;
Terwijl ſliep die Graaf al van Holland
Bij zijne overſchoone vrouwe.

Zij riep zoo luid: kraft en geweld,
Wat doet gij, mijn edel Landsheere!
Was er een ander op mij geſteld,
Gij zoud hem met uw zwaard afkeeren.

Krijten en kermen mogt haar baten niet,
Haar eer, moest zij daar laten.
Doe hij zijn wille hadde gedaan *toen*
Doe reed hij 't Utrecht al in der ſtraten.

Gerard van Velzen had een zoete lief,
Van Woerden tot een wijve,
Daar meende hij meê vrolijk te zijn,
Maar 't most de Graaf zijn boeltjen blijven.

Doe Gerard van Velzen weder t'huiswaard kwam
Zijn waarde vrouwken en kwam hem niet groeten:
Wat is er mijn waarde vrouwken geſchied,
Dat zij mij niet en komt te moeten?

Gerard van Velzen op de kamer kwam
Hij vond zijn zoete lief in-rouwe:
Heeft u iemand leed gedaan,
Zegt, mijn wel overschoone vrouwe?

Gerard van Velzen, mijn lieve man,
Nu is het al verloren
Te slapen aan uw groene zij,
Graaf Floris heeft mijn eer genomen.

Dat hij uw eertjen genomen heeft
Dat is u, zoetelief, al vergeven,
Gister was hij mijn heer, nu ben ik de zijn,
Dat zal hem kosten zijn leven.

Hij zette een valk op zijner hand
Of hij spatseren zoude rijden,
Hij dede een sprong van eenen haas
Of hij Graaf Floris zoude ontlijven:

Och Gerard van Velzen, mijn lieve neef!
Woud gij mij leven laten
Ik zal van uwe bastert dochter
Een Gravinne van Holland maken.

Dat en doe ik nu noch nimmermeer,
'K en wilze geen verrader geven.
Gij hebt er mijn huisvrouw genomen haar eer
En dat zal kosten uw leven.

Dat gij mijn broeder hebt vermoord
'Dat had ik u al vergeven,
Nu hebt gij mijn huisvrouw genomen haar eer;
Dat zal kosten uw leven.

Hij wierp hem een paar handfchoenen voor zijn mond
Op dat hij niet zoude luiden *roepen*
En voerde hem van 't huis te Kronenburg
Al op dat hooge huis te Muiden.

's Nachts, omtrent ter middernacht,
Omtrent ter halver nachte
Doe lag die Grave al van Holland
Gefloten in boeijen al zoo vaste.

's Morgens doe het was fchoon dag,
De Heeren zouden daar wat eten,
Doe dacht die Grave al van Holland,
Rijk God, nu ben ik al vergeten.

Zij brachten hem daar een ftuk beerenfpek,
Zijn zwijnefpek was ongebraden,
Doe dacht de Grave van Holland,
Rijk God, nu ben ik verraden.

En had ik nu een fchildknecht goed
Die mij verloste van den bloede,
Ik zoude hem fchenken mijn bruine fchild
Met mijnen ijzeren hoede.

Gerard van Velzen was rat ter hand,
[Hij greep een bekken van de wand,]
Hij wies Graaf Floris van den bloede,
Zegt mij: o Graaf al van Holland,
Hoe is u nu te moede?

Hoe mij nu te moede is,
En ik moet immers fterven;
Had ik er een wijf met een kind
Die mijn groote goed mogt erven.

Ik heb nog wel een Zoon, hiet Jan,
Hij is zoo veer in vreemde landen,
Hij kan zijn goed regeren niet,
Dit leidt mijn hart in groot verdriet.

En daar is mij een bastert-zoon
Hij is nog jong van weken,
Al kwam hij nog over honderd jaar,
Zijns vaders dood zal hij wel wreken.

Een korte wijl was daar niet lang
Gerard van Velzen werd daar gevangen,
Hij dacht zoo dik bij zijner eer dikwijls
Rijk God, nu moet ik immers hangen.

Hangen was hem nog niet genoeg,
Hij moest wel zevenwerf meer lijden,
Zij deden een vat vol fpijkers flaan
Daar moest zijn edeldom in zijgen.

Zij rolden hem drie dagen lang
Drie dagen voor den noene.
Gerard van Velzen, wel lieve man,
Hoe is u nu te moede?

Hoe mij nu te moede is,
Dat zal ik u wel zeggen:
Ik ben nog dezelfde man
Die Graaf Floris zijn leven nam (*).

(*) De lezing in den druk van 1591 wijkt in eenige kleinigheden van die in andere oude volksboekjes af, maar fchijnt niet altijd de beste, zoo als uit vergelijking tegen de alhier gegevene blijken kan. De ingefloten regels [ ], welke in de eerstgenoemde voorkomen, zijn onregelmatige invoegfels. Dit een en ander bevestigt, dunkt mij, dat er meer en betere lezingen in omloop zijn geweest dan de door Van der Does gevolgde.

IV.

Een oud lied: van de Regtvaardige Wraak, uytgesproken door Hartog Karel de Stoute, aen den Gouverneur van Zeelant.

O wereld vol van overdaet,
Wat baent gy open wegen,
Tot alderhande quaed,
Tot wraek, bederf en moord;
Een saek noyt meer gehoort
Sal ik u brengen voort. Sal ik enz.

In Zeelant is dit feyt geschiet
Ten tijd doe Hartog Karel
Hier voerde groot gebiet.
Zijn Gouverneur bekent
Heeft hem tot quaed gewent,
En kreeg een droevig ent. En, enz.

Hy sloeg een geyl en dertel oog
Op een edele Vrouwe
't Geen hem op 't laest bedroog,
En sprak mijn herte lust
Sal nimmer zijn gerust
Voor gy mijn vlamme blust. enz.

Sy als een eerbaer kuyse vrou,
Sprak: Heer zou ik verbreken,
Mijn onverbreekbaer Trou,
Sal ik mijn lieve Man,
Doen sulken gruwel an,
Og spreek daer nimmer van. enz.

Hy met een obstinaet gemoet,
Ging hem na huys toe keeren
Heel toornig en verwoet,
Hy liet van stonden aen,
Sijn dienaer heene gaen,
En haelt haer Man gevaen. En enz.

Betigten hem met Landverraed,
Sijn Vrou geheel verslagen,
Die vroeg op heeter daet,
Wat mag de oorsaek zijn,
Dat dus mijn Man vol pijn,
Moet hier gevangen zijn, enz.

Uw Man sprak hy wou 't Lant verraen,
Ik sal hem door beuls handen,
Het hooft van 't lighaem slaen,
Maer by mijn magt ik zweer,
Voldoet gy mijn begeer,
Gy krijgt uw man dan weer. enz.

De fout wort hem vergeven dra,
Voldoet gy mijne lusten,
So krijgt uw man gena,
Dus kiest in dit geval,
Mijn wil te doen voor al,
Of ik hem straffen sal. enz.

De kuysse Vrouwe toog mitsdien,
Seer bitterlijk aen 't schreyen,
Sal ik mijn Man dan zien,
't Hooft vallen voor hem neer,
Of afstaen van mijn eer,
En doen na zijn begeer. enz.

Mijn lieve Man is mij so goet,
Als eenig schat op aerden,
Of als mijn eer my doet,
Mijn eer mijn waerdste pant,
Mijn Man mijn regterhant,
Moet een van bey van kant. Moet enz.

De booswigt greep haer by de hand,
In 't midden van haer klagen,
Wierp haer op 't Ledikant,
En heeft so ongerust,
Sijn geyl en dert'le lust,
Tot walgens toe geblust. enz.

Doe sprak hy: Vrouwe gaet nu heen,
Op morgen moogt gy halen,
Uw man uyt het geween.
Bedroeft is zy gegaen,
Hy liet van stonden aen,
Haer Man het hooft afslaen. enz.

Des morgens opent zij haer deur,
En ging vrymoedig treden,
Naer den Gouverneur.
Zy sprak: Groot - Mogend heer,
Geeft my mijn Man nu weer
Voor mijn geschonden eer. enz.

Hy riep twee Dienaers voor den dag,
En bragten haer ter plaetse,
Daer zy haer Man aenzag,
Daer lag hy sonder hooft,
Van 't bloedig zwaert verdooft,
En 't leven wreet ontrooft. enz.

Sy viel op 't dode lighaem neer,
En kustte zijne wangen,
En schreidde om haer eer,
Trok 't hayr uyt de hersſenpan,
En riep: o snô tiran
Vermoort gy dus mijn Man. enz.

Sy vlood als zinloos en verwoed
En klaegde 't aen haer vrinden
Haer aldernaeste bloet:
De Gouverneur o schant,
Heeft my mijn eer ontmant
En mijn Man geleyt in 't sant. enz.

Haer Vrinden spraken: Nigt wel hoe,
Laet ons van Zeelant reysen,
Terstond naer Holland toe,
Beklagen daer dit quaed,
En gruwelijke daed,
Aen d'Hertog groot van Staet. enz.

Man quam seer haest en ongemeen,
Tot Delft binne rijden,
Men ging ten hove treên,
Sy sprak den Hertog aen,
Deed hem de zaek verstaen,
Hoe 't al was toegegaen. enz.

Ach wreek de doot van mijnen Man,
Wreek mijn geschonde eere,
So ymant wreken kan,
Uw valsse Gouverneur,
Die bragt my in getreur,
Bestel hem straf daer veur. enz.

De Hertog ſprak: u wel verzint,
En let wel op uw reden,
Hy is mij een goet vrint,
Dus zegt in dit geval,
De zuyv're waerheyd al,
'k Zweer ik hem ſtraffen ſal. enz.

Maer zo 'k dees zaek onwaer bevind;
So zal ik u doen ſmaken
De dood die u verſlind.
Ik daeg hem voor het Regt,
Dus hier in overlegt,
Bedenk wel wat gy zegt. enz.

Sy ſprak mijn heer is dit onwaer,
So laet mijn lighaem ſagen,
Aen ſtukken van malkaer;
Of helpt my onder d'aerd:
Door een Scherpregters ſwaert,
De dood my niet vervaert. enz.

De Hertog liet den breeden Raed,
Terſtond in 't Hof vergaren:
Om dit vervloekte quaed,
Te ſtraffen ongemeen;
Men deed de Vrouw alleen
In eene kamer treên. enz.

Doe quam de booswigt voor den dag,
Voor d'hoogen Raed verſchijnen,
En ſprak met bly gelach:
Wat 's d'oorſaek dog mijn heer
Dat ik op uw begeer,
Kom reyſen hier ſo veer. enz.

De Hertog ſpreekt hem vreeslijk aen:
Gy eervergeten ſchelm,
Wat quaet hebt gy gedaen;
Een eerbaer vrou verkragt,
Haer man ter dood gebragt;
Denk dat gy ſtraf verwagt. enz.

Hy ſprak: wie leyd my dit te last,
Het zijn verdigte logens,
O Vorst daer 's niet aen vast,
Stelt my Party ten toon;
Ik zweer u by de Goôn:
Hy krijgt verdiende loon. enz.

De Hertog ſprak: o Gouverneur,
'k Sal u opregt blijk toonen;
Men opende de deur:
Doe werd zijn hert belaên,
Hij ſag de vrouwe aen,
Bedroeſt daer voor hem ſtaen. enz.

Doe Karel werd als obſtinaet;
Sprak: kent gy wel dees Vrouwe?
Die voor uw oogen ſtaet;
Dit is uw vyandin,
Die gy door geyle min,
Dwong naar uw lust en zin. enz.

Hy viel van ſchaemt ter aerden neêr,
De Hertog ſprak met reden:
Herſtelt dees Vrou haer eer,
Ik wil tot ſtraffens ſchult,
Dat gy haer met gedult,
Terſtond hier echten zult. enz.

Doe Karel vraegde aen dees vrou:
Of zy haer wou begeven
Met hem in d'Echten trou?
Zy ſprak: o Vorst ik kan
In d'Echt niet nemen an,
Den moorder van mijn Man. enz.

Hy ſprak 't zal u niet ſchadelijk zijn;
Gy ſult ook wraek genieten,
Dus doet de raed van mijn;
Dus voort door Vrienden raed,
En d'Hertogs ſoete praet,
Zy 't ja-woort geven gaet. enz.

Dus werd de weduw weer de bruyd
En d'huwelijks-voorwaerden,
Werd daer geſchreven uyt,
Al ley zy noyt geen Kraem,
En hy te ſterven quaem,
So bleef zy erfgenaem. enz.

Dus werd de priester voort gehaelt,
Het huwelijk bevestigt,
En voor den Raed bepaelt.
De Gouverneur ſprak: Heer,
Wy bedanken d'Hertog ſeer,
Voor dees genoten eer. enz.

Doe Karel vraegd: zijt gy te vreên?
Ja heer en wy vertrekken,
Met alle dankbaerheên.
So ſprak hy onder al,
Mijn Bruylofts-Feest die zal
Ook volgen na geval. enz.

Neen, ſprak de Vorst, na mijn vermoên,
Zo moet gy de juſtitie
En mij ook eerst voldoen.
Sa kniel daer voor het ſant
Op dat gy door beuls hant
Geſtraft word weêr met ſchant. enz.

Hy bad den Vorst om lijfs genae,
Maer 't ſmeken was verloren,
De Hertog ſprak: kom ſa
Scherpregter volg uw last,
En geef den ſnoden gast
Het loon hem toegepast. enz.

Men ſloeg hem 't hooft af met een ſlag,
Hetwelk de jonge Weduw
Met blijdſchap al aenſag.
Dus was de Gouverneur
Zijn ent een droef getreur,
En groote ſtaet voor heur. enz.

Dit is waeragtig ſo geſchied,
By Hertog Karel de Stoute.
Omſtanders wilt dit Lied
Doorleſen, dit betoont
Dat ſtraf geen Vrind verſchoont,
Maer 't quaed zijn meester loont. enz.

Uit een blaauwboekje.

V.

Een oud Lied.

1.

Het daghet uyt den Oosten,
Het licht schijnt over al,
Hoe weynigh weet de liefste
Waer dat ick heenen sal.
Hoe weynigh weet de liefste, ja de liefste.

2.

Waren 't al mijn vrinden,
Dat mijn vyanden zijn,
Ick voerde u uyt de lande
Mijn troost, mijn minnekijn, enz.

3.

Werwaerts wout ghy mij voeren
Stout Ruyter wel ghemoet?

Al onder de lindeboom groene
Mijn troost, mijn waerde groet, enz.

4.

Ick legg' in mijn liefs armen,
Met grooter eerwaerdigheydt:
Ick legg' in mijn liefs armen,
Stout Ruyter wel ghemoet, enz.

5.

Leght ghy in uw liefs armen,
By lo dat is niet waer:
Gaet onder de linde groene,
Verslaghen soo leyt hy daer, enz.

6.

Het Meysjen nam haer mantel,
En ſy ging eenen gang,
Al onder de linde groene,
Daer ſy hem verſlaghen vant, enz.

7.

Och leghdy hier verſlaghen,
Verſmoort al in uw bloedt:
Dit heeft ghedaen uw roemen,
En uwe hooghe moet, enz.

8.

Och leghdy hier verſlaghen,
Die my te troosten plach?
Wat hebdy my naeghelaten,
Soo menighen droeven dagh.
Wat hebdy my naeghelaten, enz.

9.

Het Meysjen keerde haer omme
En ſy ging eenen gang,
Al voor haer Vaders poorte,
Die ſyder ontſloten vant, enz.

10.

En is hier niemandt inne,
Noch Heer noch Edelman:
Die my nu deſen dooden,
Ter aerden helpen kan, enz.

11.

De Heeren fweghen ftille
Sy ghaven gheen gheluyt,
Het Meisjen keerde haer omme,
Sy ging al weenend uyt, enz.

12.

Met haren geelen hayren
Dat fyder 't bloedt of vreef,
Met haer fnee-witter handen,
Dat fy fijn wonden verbondt, enz.

13.

Met fyne blancke fwaerde,
Dat fyder dat grafje groef,
Met haren blancken armen
Dat fy hem ter aerden droegh, enz.

14.

Met haren blancken handen
Dat fyder het belletjen klonck,
Met hare heldere keele,
Dat fy de Vigilie fong, enz.

15.

Nu wil ick my begheven
In een kleyn kloosterkijn:
En draghen de fwarte wylen,
Ter eeren de liefste mijn.
En draghen de fwarte wylen, Swarte wylen. *fluijer.*

In BREDERO's *Werken.*

VI.

Referein.

1.

Ghi jonge wellustige coxen weeldekens
Die van een ponde t'sjaers deynde maken
Siende dees ſchoon levende beeldekens
Denckende hoe mochte ic daer aen geraken
Spaert geenen cost, 't zijn al cleynſaken
In mommerien oft in bancketten
Recht oft ghi 't ghelt hadt van ſeven craken *O. I. ſchepen*
Peyſende men macht mi niet vernetten
Willen u vrienden u dan dat beletten
Segt 't mach er af, oft wat wildy veel kiven
Al ſoudi u hondert pont tachter ſetten
Men mach geen ghelt eten, 't ſou ons verſtiven
'T Goet hoort der werelt, het moeter bliven.

2.

Die in Venus prieel jolitelycxt verblien
Die t'allen kermisſen mildelycxt gheven
Die al om eel zijn, om t'ſine verheven
Die den meynacht planten met ſcriften geſcreven
Die tot Brugge hem twee een ſchip gaet hueren
Die altijt huesſchelijc ende rustelijc leven
Ende bi gheen gelt en can gedueren
Die al lachende bijster werden, en niet te vueren
Die van vijftich connen tellen tot viven
Dees ſingen jolitein als blinden trueren
Heyda weest vrolijc, lust vraeckt bedriven
'T Goet hoort der werelt, het moeter bliven.

3.

Suycker mét pollepels dats nu den aert
Een gebraden boterken, geen cost gespaert
Na maeltijt ypocras, dat is een ghilde
Fysanen, lampraeskens loopende int wilde
Snoecken bereyt in amanderije
Stuer ende salm, wient deert oft schilde
Een harinc een stuyver, eermer na beyt
Eijerkens als rooskens net bespreyt
Ingelsche taertkens voor d'edele liven
Een amandel boterken ons ooc wel greyt
Laet al comen, al souder pover becliven
't Goet hoort der werelt, het moeter bliven.

Prince.

Een doijerken wtgheblasen
Ghemenghet met specien menighertiere
Ghebraden aen een stecxken, 't zijn vise vasen
Ghedroopt mét boeter heet, aen den viere
Okernoten in wijn gesoden, al is hy diere
Ghepelt, ghesuykert, ter eeren van wiven
Pasteykens bereyt na leckeren bestiere
Nonfoortse al costet golden schiven
't Goet hoort der werelt, het moeter bliven.

Refereynen in't Wys, Amoureus, Sot.
Antwerpen 1548.

VII.

Op de geboorte van Philips II. van Oostenrijk.

Springt alle zeer wijfs ende mans,
Knechtkens en meiskens t'zamen:
Laet ons verheugen dezen dans,
't Wordt te onzer aller vramen: *voordeel*
De mare is hier
In 't Vlaemsch vergier, *lusthof*
't Befcheid mag elk wel hooren,
Lof hoogst' Princier
Van dit beftier
Een Prince is ons geboren.

Den Vlaming is vreeze ende ducht
Geweerd met veel calaignen: *twisten*
Geboren was dees edel vrucht
Nu kortelinge in Spaignen:
Dien God bemint
Dwaelt niet een twindt, *in het minst niet*
Laet ons hem niet verftoren:
Deur dit bewindt
Weest vro gezind, *vrolijk*
Een Prince is ons geboren.

Danst alle zeer deur dit bedrijf *door*
Ons blijft nu paeys en minne: *vrede*
God wil vertroosten 't reine wijf
Ons edel Keyzerinne:
Nooit zulk een pand
Veur onderftrand *voor*
Kwam ons van haer te voren.

Schoon Vlaenderland
Weest nu playſant
Een Prince is ons geboren.

Prince, hoogſte God! ons liberael,
Lof U deur dit gevaren:
Wij bidden Gy dezen vasſael
Ons lange wilt bewaren,
En ſparen doet
Veur tegenſpoed
Wy hebben uitverkoren: *wat wij*
Lof, hoogſte goed!
Met zin en moed,
Een Prince is ons geboren.

MATTHYS DE CASTELEYN.

VIII.

Het was een proper knechtken rein
En die zou gaan ten bosſche,
Daar vand hy een meisken klein *vond*
Die zag wat naar 't losſche,
Een meisken waard zoo ik u zei,
Zy word gevrijd om een krauwey *kleinigheid*
Daar zy ging op de laije. *hout laden*
Lysken en heeft niet lang gelet
Maar zei terſtond, komt gaan wy met,
Dat ons God bet beraije.

Als Lysken had geraapt haar hout,
Naar huis ſtak zy haar deure *ging zij heen*
Maar trouwen deze vrijer ſtout *waarlijk*
Volgde op Lyskens ſpeure, *ſpoor*
Kort aan de hielen, al ſcheen 't abuis,
Tot regt voor harer vrouwen huis,
't Was Lysken een goed behagen.
Haar vrouwe die heeft ze van verre begreist, *grijnzend aangezien*
Nogtans heeft Lysken om 't hare gepeist *gedacht*
En den vrijer in huis gedragen.

Lysken die leijen om haar gerief
Wat rouwelijk in een kave, *kist*
Dit wijf die riep kwanswijs: een dief,
En kwam de trappen ave, *af*
Zy hadde gemerkt Lyskens bedrijf,
Want 't was een oud doortrokken wijf,
Zy ſprak tot Lysken met liste:
Haast U toch rasch, oft ik 't vergaet, *vergat*
Gy moet my helpen dragen op ſtraet,
Ik wil verkoopen, deez' kiste.

Dit vrijerken was zeer kwalijk te vreên
Dat hy zoo kwame ten brande,
De kiste brak hem bijna de leên,
Nog vreesde hy voor ſchande.
Al was hy nog zoo eelen grein, *jonker*
Hy was der kiste kastelein, *inwoner*
Hy en dorst een woord niet kikken,
Hy had 't zeer kwaad de arme kornuit, *gezel*
Want wat hy deê, hy en kost niet uit,
Van vreeze moest hy ontſtrikken. *zich ontknoopen*

De kaafkiste is op ftrate gebrogt,
Een vrouwken met ligten zinne
Die heeft die oude kave gekocht
Al met den vrijer daarinne.
Deez' vrouw die haastte haar metter fpoed
Om t'huis te voeren dat docht haar goed,
Maar zy was zoo zeer verlaaijen; *zwaar geladen*
Haar vrouw die fprak: ik wil nu dat
Gy haar zult helpen trekken wat,
En Lysken die deé 't met ftaaijen. *langzaam-aan*

De vrouw die kruide, Lysken die trak
Al heve't haar wat verdroten,
De vrijer door 't rammelen bijna brak
Zijn beenen, zijn knuizen, zijn koten,
Tot dat hy kwam met herten koen
Daar men de kiste open zou doen.
Hy praktifeerde te dege,
Het was wat donker in der nacht
Hy fprong daaruit met grooter kracht
En liep zoo voort ewege. *weg*

Die vrouw dit ziende, die werd bevreesd,
Och Lysken waar zullen we blijven,
Och, och, zei Lysken, het is eenen geest,
Wat zal ik toch nu bedrijven!
De vrijer vervloog door zijn opzet
En dit behaagde Lysken zeer net,
Zy liep met korten verhale
Naar huis daar zy haar vrouwe vand,
En wou haar toonen groot famblant, *voorgeven*
Maar Lysken die kreeg haar male. *de zak*, fpreekw. *haar affcheid.*

(*Antwerpfche Spelen van Sinne.*)

IX.

De Gevluchten.

1.

Een rijke Graaf in zijner bosſchagie
Woonde er in 't ridderſchap al zeer plaiſant,
Had veel lakijen, dienaars en pagies,
Maagden en knapen menigerhand,
Drie dochters ſchoone,
Die daar ook wonen:
Op het kasteel in het Bergſche land.

2.

Klarisken was d'allerjongſte Gravinne,
En zy ging wandelen in haar ſalet,
Waar zy haar vaders 'childknaap kwam vinden,
Daar zy haar zinnen had op gezet,
Dien zy uit minne
Zocht te verwinnen;
Want zy met groote liefde was beſmet.

3.

„ Schoon kind wil my doch excuſeren,
Want my die eer doch niet gebeuren mag;
Gy wordt er bemind van zeven Lands-heeren,
Zy bieden u haar minneklag,
Uit zuiver minne,
Die u Gravinne,
Tot trouw verzoeken van dag tot dag."

4.

Zy zwoer dien jongeling daar met eeden
Dat hy van harten was zeer wellekom,
Dat niemand zoude de plaats bekleeden
Dan hare lieve bruidegom,
Ja hy alleene;
Men zag haar weenen
Met tranenvloed als een waterſtroom.

5.

De ſchildknaap ook uit dertele zinne,
Sprak haar met troostlijke woorden aan:
„ Gy zijt zoo jong een Edel-gravinne,
„ Zoude ik voor uwen dienaar gaan?
„ Wierd uw vader
„ Dit eens gewader,
„ Zoo deed hy waarlijk mijn hoofd afſlaan."

6.

Nogtans nam hy haar by der handen,
En zei: „ welaan mijn overſchoone bruid."
Hy leidde ze in haar vaders warande,
Wel al zoo ver ter zalen uit;
Daar kreeg Lowysken,
Al van Klaryskea,
Op trouw een gouden ſignet tot buit.

7.

Lowysken nam van grootſte waarden
Uit reverentie daar zijn hoed'ken af,
Als hy aan haar zijn trouwken gaf,

Zy zwoeren beiden
Van niet te ſcheiden
Voor dat de dood hen leide in 't graf.

8.

Als toen ging hy haar vader vinden,
Die weinig dacht op zijn jongſte kind.
„ Mijnheer, ik heb een zeker beminde,
„ En ik heb u zoo trouw gediend;
„ Wilt my raad geven
„ Want 't kost mijn leven
„ Indien haar vader my eens by haar vindt."

9.

Breng my deez' maget in geener ſchande,
Sprak daar de edele graaf van 't kasteel;
Breng ze nog liever in vreemde lande
Zoo hoort gy van den vader geen krakeel.
Gaat met malkander,
Vrijdt op een ander,
En trouwt gy uw uitverkoren deel.

10.

Hy nam des Graven woorden in achte,
Ging uit de kamer alzoo zeer verblijd;
Hy ſpeculeerde in zijne gedachte:
Dat hebt gy my geenen dooven gezeid.
Hy ging beneden
Zeer wel te vreden,
Bragt aan zijn Lief een troostlijk beſcheid.

11.

's Avonds kreeg hy haar al zoo late
Uit een slaapvensterken van haar paleis,
En zy bragt hem zeshonderd dukaten;
Het was goed teergeld voor Lowys.
In een kalisken
Zett' hy Klarisken.
Alzoo begaven zy hen op reis.

12.

Hy liet haar vaders paardekens draven
Wel twintig mijlen tusschen dag en nacht,
Zonder ze in 't minste met spijze te laven,
Zoo hy met vreugde de reis volbragt,
Tot dat zy kwamen
Al binnen Namen,
Daar lostte hy zijn vriendlijke vracht.

13.

Als toen ging hy een Pastoor aanspreken,
Om te bevestigen aan haar de trouw;
Eer veertien dagen of drie weken,
Zoo was 't Gravinneken al een vrouw;
En Lodewysken
Reed met Klarysken
Weer naar hun vaderland, als zijn huisvrouw.

14.

Het was voor hem een blijde mare,
Al wat hy dede het en kost geen kwaad.
Dus kwamen zy t'huis weer beide te gaêre,

Hy had volbragt zijns meesters raad.
Hy wierd ontvangen
Met groot verlangen.
Alzoo kwam Lodewyk tot grooter ſtaat.

Uit een blaauwboekje.

X.

Daar ging een Patertje langs de kant.
Hei, 't was in de Mei!
Hij vatte zijn zoetelief bij de hand.
Hei, 't was in de Mei zoo blij,
Hei, 't was in de Mei!

Pater gij moet knielen gaan,
Hei, 't is in de Mei!
Nonnetje gij moet blijven ſtaan.
Hei, 't is in de Mei zoo blij,
Hei, 't is in de Mei!

Pater ſpreid uw zwarte kap.
Hei, 't is in de Mei!
Daar uw heilige Non op ſtap.
Hei, enz.

Pater geef uw Non een zoen,
Hei, 't is in de Mei!
Dat moogje nog wel zesmaal doen,
Zesmaal, zesmaal, zesmaal doen.
Hei, 't is in de Mei!

Pater beur uw Non weêr op.
Hei, 't is in de Mei!
En dans nu met uw kermispop.
Hei, 't is in de Mei zoo blij,
Hei, 't is in de Mei!

Pater gij moet fcheiden gaan.
Hei, 't is in de Mei!
En moet uw Nonnetje laten ftaan.
Hei, enz.

Nonnetje wilt nu kiezen gaan.
Hei, 't is in de Mei!
Neem nu een' anderen Pater aan.
Hei, 't is in de Mei zoo blij,
Hei, 't is in de Mei!

Mondelinge overlevering.

XI.

Zamenfpraak tusfchen een Heer en zijn Schildknecht.

Daar reed een heer met zijn fchildknecht, Santio,
Het fmalle pad en de breede weg,
Nu weder de kneder de koorde, Sante, jante, iko.
Kante ko de kandelaar de ifio.

De heer al tegen zijn' dienstknecht fprak, Santio,
Stijgt op den boom krijgt het duifje daaraf,
Nu weder enz.

Mijnheer en dat en doe ik niet, Santio,
De takken zijn zwak ende dragen mij niet,
  Nu weder de kneder de koorde, Sante, jante, iko.
  Kante ko de kandelaar de isio (*).

De Heer werd toornig ende gram, Santio,
Hij zelver op den boom op klom,
  Nu weder enz.

Nu is mijnheer gevallen dood, Santio,
Hoe krijg ik nu mijn verdiende loon?
  Nu weder enz.

Uw verdiende loon krijgt gij wel, Santio,
Daar zijn nog rosfen en wagens op ftal,
  Nu weder enz.

Rosfen en wagens begeer ik niet, Santio,
Maar de jongfte dochter en verzweer ik niet,
  Nu weder enz.

Nu is de knecht geworden een heer, Santio,
Hij rijdt met koets en paarden weêr,
  Nu weder enz.

Uit een blaauwboekje.

(*) *Santico:* een Helligje.
Cantico de Candelaria.

XII.

Verholen liefde.

Het meisje al over de vallebrug reed,
Het buideltje van haar zijde gleed,
  Het zonk al naar den gronde.
Met een kwam daar een ruiter aan,
  Hij viste 't in korte ſtonde.

Toen zij haar buideltje weder zag.
Van haar leven zag zij nooit droeviger dag;
  Aldaar ſtond in geſchreven:
Al wie verholen liefde draagt
  Moet zeven jaar lazerus wezen.

Z' wist niet wat ze doen of laten most;
Zij nam een mes en kwetſte haar borst;
  En zij ging het haar' vader toonen:
Ik ben er met lazerij beſmet,
  Komt ziet hier voor uwe oogen.

Wel dochter zoud gij lazerus zijn,
Gij zijt er de liefſte dochter van mij,
  Gij zijt er zoo ſchoon jonkvrouwe.
Al kwam er een koningszoontje om u,
  Hij zou je wel mogen trouwen.

O Vader laat maken een huisje koen,
Van distel, doornen, lelien groen,
En huurt er mij eenen gezellen
Die dagelijks mijn willetje doen
En klinken de lazerus bellen.

Het napjen in haar regterhand,
En het klapjen in haar linkerhand,
En zij ging over 's heeren ſtraten:
Ach geef een arme lazerus wat,
Doet werk van caritaten. *liefdadigheid.*

(De ruiter welke haar vóór zeven jaren ontmoet had bij de valbrug.)

„Wat caritaten zoude ik u doen?"

Ik heb geen kouſen ofte ſchoen,
En in zeven jaar niet gedragen.
Dan word ik een mooi meisjen weêr,
Bij een fonteintje te wagen. *optewegen:*
d. i. *te vergelijken.*

Zij wies haar handen en droogde ze ſchoon,
En op haar zadel zat zij ten toon.
Aan haar ringen kon hij ze kennen
Als dat zij hetzelfde magetje was
Dat hij plagt te beminnen.

Hij had er het fchoon kind lief en waard,
En hij zette ze voor hem op het paard,
  En met een zoo ging hij rijden;
Hij trok haar lazeruskleederen uit,
  En hij kleed ze in witte zijde.

Adieu vader en moeder mijn,
Adieu zuster en broederlijn.
  Adieu mijn vriendetjes allen.
Ik dank den God van 't Hemelrijk
  Dat de lazerij is vervallen.

Uit een blaauwboekje.

XIII.

1.

Amaryl had lang
In der herdr'en zang,
Beluistert Thyrfis ftem,
Zij, zong hij, was zijn ziel,
Haar oogjen viel
Op niemand anders als op hem.

2.

Vaak haar lipje rond
Op het tipje ftond
Om te uiten hare fmart.
Staâg 't woordje van de tong
Te rugge fprong,
En dook in het befchreumde hart.

3.

Vaak, dacht ze, ik raak
Door de vingerſpraak
Zoo ver eens dat hij 't vat,
Staâg werd de kneukel ſtram
Wen 't er toe kwam,
Als had zij gansch geen hart gehad.

4.

Op een morgenſtond
Hij haar zitten vond
Eens aan een ſtille beek,
Zacht hij zich zette daar,
Dicht achter haar,
En haar gedaante in 't nat bekeek.

5.

Ziende naar den grond,
Zij vernam terſtond,
Zijn maakſel daar beneên.
Om, zag ze, en 't geen dat leeft,
Toen, zeid ze, ik geef 't
Nu, al te veel is twee op een.

Omnibus idem (P. C. HOOFT.)
in J. V. VONDELENS *Kuisheids-Kamp*,
a°. 1625.

XIV.

Flora, of Hofs-vreugde.

Weid Oogskens, wilt 'nu weiden,
Wilt uw gezichtjens leiden,
En gaan in Flora's hof.
Ei ziet de bloemkens blozen!
Beschaduwd van de *Rozen*,
Van velerhande stof.

De *Lelijtjens* die ruiken,
Daar *Tulpjens* onder duiken,
Met vlammig rood geboord,
Met paars en purpren stralen:
Narcissen lof behalen,
Met geel en wit geboord.

De *Hyacinten* pronken,
Die met den *Iris* lonken,
Bedekt van d'*Eglentier*:
De *Zonnebloem* staat schoone,
De roode *Martagone*
Bemint den *Lauwerier*.

De *Violetjens* aardig:
De *Crocus* is zoo waardig
Als *Vinkoord* of *Damas*:
Laat Jaspis en Rubijnen,
Laat Esmaraud verschijnen,
Zij zijn als 't slechte glas.

Anemone is te prijzen,
Tym en *Lavendel* rijzen
Van onder 't *Roosmarijn*:
De *Angeliertjens* geurig,
Gesprenkeld en koleurig,
Verkies ik voor de mijn.

„ Al 's Konings heerlijkheden,
„ In pronkerij van kleêden,
„ Of wat de praal omvat:
„ Moet dadelijk bezwijken,
„ Ja voor de schoonheid wijken
„ Van eenig *Lelij*-blad."

Of wilt gij zien de zaden?
De bedjens zijn beladen
Met *Beet* en met *Zalaat*,
Met *Rapen* en *Meloenen*,
Asperges en *Pompoenen*,
Radijs en ander zaad.

De Boomkens overtogen,
Met goud' en purper oogen,
Van allerlei fatsoen,
Met allerhande vruchten,
Tot nut of tot genuchten,
Ons hart en ziele voên.

O aangenaam vermeijen!
Ik wil mijn kapjen spreijen
En kreuken 't groene gras,
De schaduw van de boomen
Heeft ons den brand benomen,
Die ons zoo lastig was.

„ Ei zet u hier te rusten,
„ En wilt u wat verlusten,
„ En fchouwen Godes lof:
„ Van elk blad kunt gij leeren
„ Het wonderwerk des Heeren,
„ Met overvloedig ftof.

„ Wilt uit dees Bloemkens lezen,
„ Dat niets blijft in zijn wezen,
„ 't Is fchijn en ijdle roem.
„ Want of des menfchen leven
„ Schijnt heerlijk en verheven,
„ 't Verftuift gelijk een bloem."

D. P. PERS, *Bellerophon*, bl. 107.

XV.

Trouwe is op ter loop.

Zoete meisken dat verflagen,
Dus berooid loopt en ontkleed,
Ik moet u hier eenmaal vragen
Naar de oorzaak van uw leed.
Meisken, meisken, zegt mij toch de reden,
Wie gij zijt en hoe gij heet?

Ik ben *Liefde* en *Trouw* geheten,
Eertijds waardiglijk geacht,
In de vrome ziel gezeten
Van het goddelijk geflacht:
Ach ik, ach ik! worde nu verftoten,
Overal worde ik belacht.

'k Heb de wereld omgeloopen,
Maar ik vind noch huis noch ſtal,
Niemand heeft voor mij wat open,
Waar ik mij verbergen zal:
Waar ik ga, ik worde nu verdreven,
Men begekt mij overal.

'k Meende mij in 't Hof te bergen,
Maar men dreef er mij van daan:
Daar begost men mij te tergen,
Straks koos ik een andre baan.
Waar ik ging, ik vonde mij bedrogen,
Dies ſprak ik dèn *Prinſen* aan.

Niemand kende daar mijn name,
Ieder dreef met mij den ſpot:
Voor mijn trouwe kreeg ik blame,
Omdat ik bragt geen genot.
En ik klaagde 't aan mijn beste vrienden,
Die mij hielden mal en zot.

In de *Kerken* en *Kapellen*
Was ik min als niet geacht:
Schijn en waan hing voor haar Cellen,
Daar werd ik te ſpots belacht.
Dies ik zwerfde voor der *Burgers* deuren:
Maar 't was niet gelijk het plagt.

't Kind ſtond tegen zijnen vader,
Broeders brandden in den twist:
D'een was d'ander zijn verrader,
Elk bedacht bedrog en list:
Snoode valschheid voerde daar de kroonen:
Daar had ik mij heel vergist.

Schippers, *Krijgslui* dat zijn lieden
Die gaan daaglijks in de dood,
Zeide ik, hier zal 't wat bedieden:
Maar elk-een terugge vlood,
Hier zat d'Ontrouw ſierelijk te pronken,
Die mij lieten in den nood.

Boeren zijn toch ſlechte menſchen, *eenvoudige*
Hier blijf ik nu metter woon,
Ze hebben, dacht ik, wat ze wenſchen:
Straks kreeg ik te ſchandig loon,
Loosheid, boosheid, en veel ſnoode lagen
Hadden hier de lauwerkroon.

Nergens kost ik trouwe ſpeuren,
Niemand gaf mij leur of lap,
'k Werd geſtoten uitter deuren,
'k Liep ellendig met de klap.
Arme meisken! niemand wil mij bergen,
Dies leef ik in ballingſchap.

Waar ik loop of zoek te zwerven,
Niemand geeft mij eene mijt:
'k Moet op 't laatst van honger ſterven;
En 't berooide kleed verſlijt:
Is 't niet droevig om te zien en hooren,
Dat de Trouw ſterft voor haar tijd?

„ 'k Wil dan weêr ten Hemel vliegen,
„ Hier geldt Liefde, Trouw noch Eer:
„ Haat en Nijd, Bedrog en Liegen,
„ Hebben hier een beter Heer.
„ Ach wat leven wij in droeve tijden!
„ *Trouw* die kent men nu niet meer!"

Bellerophon, bl. 121.

XVI.

Scheid - lied.

Wilt Lievers, wilt nu ſcheiden,
Want het moet geſcheiden zijn:
Laat elk zijn Liefken leiden,
Want de vreugd die is maar ſchijn.
Daar is ter wereld niet dat altijd in een ſtaat
Kan houden eenen gang en zelfde maat.

De tijd heeft hare tijden
En de dag heeft ook zijn nacht:
Nu is 't tijd van verblijden,
Dan zoo is 't van rouwe-klagt.
Al ſchijnt de zonne ſchoon en ſchenkt een vrolijk licht,
Straks zij verdwijnt met een droef gezigt.

Hoe ſchoon en rijk geboren,
Hoe vriendlijk en hoe waard:
Hoe lieflijk uitverkoren,
Hoe fier of trots van aard:
Hoe leelijk of hoe vuil, hoe ſchriklijk of hoe wreed,
Ook het ſcheiden ſtaat altijd gereed.

Terwijl wij vrolijk zingen,
Straks zoo ſtaat er 't ſcheiden bij,
Terwijl wij hupp'len, ſpringen,
Voegt het zich aan onze zij.
Ja in de grootſte vreugd, zoo is 't ons allernaast.
Die 't minst op acht, die heeft het allerkwaadst.

Geen Prinſen, Vorſten, Graven,
Noch het Koninklijk ontzag,
Mag weer terugge draven,
Want daar baat noch rouw noch klag:
De tijd ſtaat nimmer ſtil, maar trekt ons eer wij gaan,
Ja zij gaat voort als wij nog ſtille ſtaan.

Laat ons op 't ſcheiden merken,
Dat wij matig zijn in vreugd,
En dat ons doen en werken
Zien alleen op eer en deugd:
Opdat wanneer de tijd en 't ſcheiden komt ter hand,
Wij vrolijk gaan van hier naar 't Vaderland.

Bellerophon, bl. 165.

XVII.

Troost in langdurige krankheid.

Ik, arme ſchaapken krank en teer,
Lig dikwijls ganſche dagen neêr,
En zucht en ſteen met pijn en ſmert,
En voel de ſtramen in mijn hert.

Ik kir, gelijk een duifken doet,
Dat treurig kwijnt in zijn gemoed,
En drijft met een benaauwd geluid
Den rouw voor ieders ooren uit.

Ik ben een bloemken dat in kou,
In hagel, winden, mist en dauw,
Moet in zijn teêre jeugde ſtaan,
En zijn met alle ramp belaân.

De vreugd die 't jonge bloed verkwikt,
Die ſchijnt in mij, eilaas! verſtikt.
Ik zie mijn ſpeelnoots fris en knap,
Zijn vrolijk, en ik krank en ſlap.

Ik ondertusſchen zucht van pijn,
En vind noch hulp noch medicijn,
Ik jammer met een naar geſteen,
En ſmeeke God door mijn gebeèn.

't Schijnt of de Heer in mijn ellend
Mij altijd een vertrooster zend:
En ſpreekt mij aan, mijn lieve kind!
Bij mij alleen gij hulpe vindt.

De Ongeduld hier tegen ſtrijdt
Die mij dees zoete vreugd benijdt:
En zegt, 't is niet al klaagt gij bang,
De Heer vertrekt zijn hulp te lang.

Doch ik weet vast dat na de pijn
Zal wederom verblijden zijn,
Dies valt mij 't lijden niet zoo zwaar,
Omdat verblijden volgt hier naar.

Geef Heer, dat ik met lust en vreugd,
Mag bloeijen in mijn jonge jeugd,
En zien hoe dat uw hand mij ſterkt,
Die over mij uw gunſte werkt.

Opdat ik U mag dankbaar zijn,
Die mij ontlast van ſmart en pijn,
En naar uw woord en wil voortaan
Mag op uw regte wegen gaan.

Bellerophon, bl. 194.

XVIII.

Prince - lied,

aan de Edele Batavieren.

FREDERIK heef Grol de ftad,
In vier weken afgemat,
En in 't oog van 's Konings magt,
In der Staten eed gebragt.
Vlecht dan kranfen van laurier,
En kroont dezen Batavier.

Fredrik Hendrik van Nasfouw,
Prince van Orangien:
Dien mijn Vaderland getrouw
Tegen 't magtig Spangien:
Dies ik 't Bataviers gemoed,
Wil betuigen door mijn bloed,
En mijn frisfche leven
Voor haar Vrijheid geven.

Die mij altijd in het veld,
En in zware togten,
Heb voor in de fpits gefteld,
Ridderlijk gevochten:
Of ik fchoon was jong en teêr,
'k Zocht mijn vromigheid en eer
In uw dienst te leeren
't Vaderland ter eeren.

Als ik eerst reed in den ſlag,
Aan mijn Broeders zijde,
Daar betoonde ik als de dag
Dat ik zocht te ſtrijden,
En dat ik met bus en zwaard,
Onverſchrikt en onvervaard,
Wou mijn leven wagen
In mijn jonge dagen.

Krijgslui gij zult tuigen zijn
Van mijn vrome daden,
Hoe dat zwarigheid noch pijn
Mij kon overladen:
Hoe dat donder noch geſchut
Heeft mijn dapperheid geſtut,
En hoe vorst noch regen
Kon mijn ziel bewegen.

Voor de Vrijheid en Gods Woord,
Voor de rust der Vromen,
Ben ik een metalen poort,
Niemand hoeft te ſchromen:
Wie zich voor de Wetten ſtelt
Dien ben ik een trouwer held,
En ik zal hem kroonen
En met deugd beloonen.

Noch de Vijand noch de Nijd
Mij het hert benouwen,
Want ik midden in den ſtrijd,
Met een vast betrouwen,
Zie hoe God mij uit gevaar
Heeft verlost zoo menig jaar,

Die mij in dees tijden
Nog wel zal bevrijden.

Wilt gij dat ik voor u treê?
Volgt dan ook mijn gangen:
Want tot onderlinge vreè
Strekt al mijn verlangen.
Burgers! drijft weg twist en haat,
Die ons Land zoo dapper schaadt,
En vlecht al uw zinnen
Met den band van minnen.

Ik ben een regt Hollandsch hert
In uw ziel geboren,
Och was waar 't mij groote smert
Zoo gij gingt verloren:
Mijn Heer Vaders wijze raad,
En mijns Broeders vrome daad,
Zult gij in mijn werken
Trouwelijk bemerken.

Vaart toch wel vereenigd Land,
En gij Heeren Staten!
Strengelt vast der Eendragts band,
En wilt d'Onderzaten,
Stieren, dat ons driftig Schip
Mag door menig bank en klip,
Door uw wijze peilen,
Al 't gevaar ontzeilen.

Dan zoo zal Gods zegen staan,
Als een Hof te bloeijen,
En zal blinken als de maan,
En in voorspoed groeijen:

Heb ik dan bij u verdiend,
Dat ik ben der Landen vriend,
Vlecht dan ook mijn daden
Aan uw lauwer-bladen.

Bellerophon, bl. 196.

XIX.

Charons Veer.

Treedt aan met dees hoop, en rendt naar den oever,
Daar ligt de ſchuit gereed, betaalt daar uwen tol:
Gij moet er toch heen, al zaagt gij nog droever,
Al tiert gij zeer bedeest, gij ſtaat toch op de rol.
Want Keizer en Koning, ja Prins en Heer
Betalen haar tol aan Charons Veer.

Treedt in zijn galei en geeft u te roeijen,
Daar is geen raad om deze togten te ontgaan:
Schoon of gij al knort, gij moet u vermoeijen,
Gij moet al uwe ſchat en rijkdom laten ſtaan.
Want Charon die wacht, ziet dat gij u ſpoeyt,
Hij zit aan het roer, ziet dat gij roeyt.

Haast u toch o Paus met uw Cardinalen,
Treedt aan gij Keizer, en gij Koning, Vorst of Prins:
Gij Prekers al meê, gij Leeken te male,
Heer Omnes op, ſchoon of gij aarſelt hier of gins.
Wel Abt en Abdis waartoe dus gedraald?
Gij Nonnetjes meê uw tol betaalt.

Gij Juffers, Signoor, met uw weidsche kleêren,
Gehuld, gekruld, geplooid, gekant, en vol borduur,
Met hangende mouwen, met hane-veêren,
Van velp en zijd, al valt het kostelijk en duur,
Hoe dertel en geil, op 't nieuw fatsoen,
Al mede te scheep en wilt u spoên.

Gij Roovers, gij Schuimers, vreemde Snoes-hanen,
Kap'tein, Soldaat met al uw wilde en woeste bend,
Treedt vrij op den togt, met trommels en vanen,
Al slaat gij alarm, schoon hoe gij 't ook keert of wendt,
Gij moet in de schuit gehakt of gesneên,
Gewond ofte lam in al uw leên.

Hoe lief en hoe waard, hoe edel geboren,
Daar hellept geen klagt, een ieder moet op deze baan,
't Zij dat gij zijt wijs, of zot, 't is verloren,
't Moet al meê 't scheep en niemand kan den dood ontgaan,
Al schreit gij, al treurt gij, om vriend of man,
Hoe rijk, of hoe arm, hij moet er van.

„ Wie dat zich nu kan van teergeld verzorgen,
„ Van vromigheid, van godsvrucht, en van eer en deugd:
„ Die hoeft noch zijn Veer noch vracht niet te borgen,
„ Maar krijgt tot loon een nooit gehoorde en zoete vreugd.
„ Welzalig is hij die uit dezen stand
„ Vaart regt aan naar 's Hemels Vaderland."

Bellerophon, bl. 206.

XX.

Windeken daar dit bosch af drilt
Wijst mijn brak toch op het wild
  Dat ik jage,
  Spreid die hage
En die telgjes van malkaêr,
Mooglijk zit mijn nimfje daar.

Nimfje zoo haast als gij vermoedt
Dat mijn gang tot uwaarts ſpoedt,
  Gij gaat ſchuilen
  In de kuilen
In het naauwſte van het woud
Daar gij met regt vervaard zijn zoud.

Vreest gij niet dat de Saters daar
U eens mogten nemen waar
  En beknellen,
  't Zijn gezellen
Die wel nemen t'uwer ſpijt,
Daar u de herder lang om vrijt.

Zonder te duchten dat in 't kruid
Dikmaals ſlangen glad van huid
  Zijn verholen,
  Gij gaat dolen,
Maar nógtans hoe zeer gij vliedt,
Dat gij mij haat en dunkt mij niet.

Want toen wij laatst van ſavonds laat
Zongen tot den dageraad

Met malkander
D'een door d'ander',
Tot den dans ik u verkoos,
Bloosden uw wangen als een roos.

Mompelen hoorde ik op dat pas
Dat het geen kwaad teeken was,
En wanneer ik
Zeer begeerlijk
Kusfen kwam uw mondeken teêr
Repten uw lipjes, docht mij, weêr.

't Weigeren en de afwezigheid
Voegt zoo wel niet als men zeit,
Voor de vrouwen,
't Kan haar rouwen,
Die geboden dienst verfmaadt,
Wenscht daar wel om als 't is te laat.

Uit eene Gefchreven Verzameling, voor M. de Wit, aº 1593.

XXI.

1.

Lestmaal met blijde zinne
Kwam ik in het groene woud;
Daar vond ik Venus de Goddinne
Met gezelfchap menigvoud.
Elk bragt daar vreugde voort,
Zingende met zoet accoord:

Komt gij, Gezellekens bij,
Komt met uw schoon lief in 't groen,
Maakt jolijt, wie dat gij zijt
Nú in dezen blijden tijd.

2.

Pallas en Diana schoone
Waren ook in dit rogier (*),
Juno zat daar in den troone,
Jupiter was haren vrijer:
Toen sloeg daar een trompette klaar,
Zingende was zij voorwaar;
Komt gij, enz.

3.

Venus ging al verholen
Lustig ophangen eenen krans,
Gewrocht van bloemkens en fiolen,
Daar vergaarden zij eenen dans.
Toen zong daar een al van Artoys
Met zoete ende klaren vools:
Komt gij, enz.

4.

Als zij aldus lustig zongen,
Vreugd bedreven delicaat,
Kwam daar éene doorgedrongen,
Zeer oud berompeld ende kwaad;
Haar en waser niet geacht,
Want men riep er metter magt:
Komt gij, enz.

(*) *Zang- en dans-vermakelykheid*, *Ruggière*. Italiaansch.

5.

't Ware goed alhier te wezen,
Sprak een edel Prince jent,
Kreeg ik tot mijn wil geprezen
Mijn lief alhier present.
Terwijl ik ſtond in dit gepeis
Zong Venus nog een reis:
Komt gij, Gezellekens bij,
Komt met uw ſchoon lief in 't groen,
Maakt jolijt, wie dat gij zijt
Nu in dezen blijden tijd.

Den nieuwen Jeucht-Spiegel.

XXII.

Dwanglied van Cupido.

1.

Onlangs zag ik een kind
Snel vliegen met zijn vlerken,
Heen drijven op de wind
Met uitgenomen werken,
't Had in zijn vuist een wonder ding,
't Geen zwijmde vrij wat zonderling,
Zwijmde vrij enz.

2.

Het dreide ginds en weêr,
Ik was in eenigheden,
Ik ftelde mij ter neêr
En fprak met zoete reden:
Wel lieve wicht! hoe zwiert, hoe zweit
Gij met zoo wakk're fnelligheid,
Met zoo enz.

3.

Ten lange laatfte, ziet,
't Kwam dalen met zijn fchichten,
Mij docht, hij had 't gebied
Om minnaars pijn te ligten,
Hij ftelde vast zijn tuigjen ree
En mikte toen van lieverlee.
Mikte toen enz.

4.

Ik zat, als heel beducht,
En docht: wat wil de bengel?
Ik nam terftond de vlugt,
Maar hij, met veel geftrengel,
Schoot zijn vergulde pijltjens, ziet,
't Voorloopen kost mij baten niet.
Kost mij enz.

5.

Ik bleef (eilaas!) gewond;
Het hart inwendig woelde,
Ik keerde mij terftond
Naar hem die op mij doelde.

Wel wat is 't, fchutter, dat u fchort?
Gij doet mijn hart en ziel te kort.
Mijn hart enz.

6.

Met reden hij bewees,
En toonde mij zijn pijlen;
D'een is van hoop en vrees,
En d'ander kwetst fomwijlen.
Maar deze treffing die u plaagt
Dat's dat gij minnen moet een maagd.
Dat gij enz.

7.

Ik vraag naar dwang noch regt,
Noch uw gefcherpte vlijmen.
Wel zeid' hij: lieve knecht!
Gij dicht veel zoete rijmen,
Zoo van de liefde en van weêrmin;
Maar nooit kwam 't in uw zotte zin.
Nooit kwam enz.

8.

Gij hebt veel vrijers loos
Getokkeld tot het minnen.
Al waart gij nog zoo boos,
Gij kunt mij niet verflinnen.
Somma, zijn krachten werkten doe,
Tot binnen in mijn hartjen toe.
Binnen in enz.

9.

Ik die nooit eenig lust
Had in de schoone vrouwen, —
Zoo werd mijn vreugd onrust
En moest een meisjen trouwen:
Ik vond dees band zoo overzoet
Dat ik hem nog bedanken moet.
Ik hem nog enz.

10.

Het hemelde omhoog
En schaterde van vreugde,
Zoo lang als ik zijn boog
Kost zien, ik mij verheugde,
Adieu riep ik, ô God zeer groot
Gij zijt Verligter in den nood,
Zijt Verligter enz.

J. J. COLEVELT's *Cupidoos dartelheid*, in de *Amsterdamsche Parnassus*, bl. 76.

XXIII.

Op de ellendige toevallen van Lydie en Floridan.

Floridan, wat ongelukken
Wreede tukken
Knellen uw bedroefde vrouw?
Na dat gij haar hebt begeven
Is 'er leven
Niet als enkle smart en rouw.

Overal wordt zij befprongen
En gedwongen
Als een fletvink van de ftraat,
Nieuwers kan ze veilig wezen
Zonder vreezen,
Voor uw' voogdheers fnoô verraad.

Zuchten, kermen, klagen, fteenen,
Krijten, weenen,
Of wat droefheid zij betoont,
Kan haar tot geen voordeel ftrekken,
Of verwekken
Dat men haar op 't minst verfchoont.

Naakt en bloot wordt zij verftoten
In de poten
Van 't hard-nijpende ongeval,
Daar ze dwaalt op vreemde wegen,
Heel verlegen
Wie heur honger blusfchen zal.

Och, och, roept zij, och ellende
Maakt het ende
Van mijn leven, door uw ftraf,
Haast u Dood, och fpoed uw gangen,
Mijn verlangen
Och, die krijten om een graf.

JAN SOET, *Maagdenbaak*, bl. 117.

XXIV.

Victory.

Prins Wilhelm.

De trompette bliezen allarme,
Onder de Spaanſche ruiterwacht, (bis)
Zoo de bende zich wendde na 't ende
Daar wij gedoken lagen in de gracht. (bis)

't Sa ſoldaten laat ons chargeren,
Riep onze vrome officier, (bis)
Doch haar ruiters met roers en pistolen
En carabijnen gaven vier op vier. (bis)

d'Embuscade rees met gedonder
Van kruid en lood en naar geſchreeuw (bis)
En bezetten de Spaanſche genetten,
Zoo vol couragie, yder als een leeuw. (bis)

Haar cornetten viel in onz' handen,
Fluks gaf zich ieder op de vlugt, (bis)
Maar zij werden meest aldaar gevangen,
Toen ons Victory galmde door de lucht. (bis)

Amſteldamſche Minnezugjens, I. D. bl. 19.

XXV.

Bruiloftszang.

Geliefjes die u in den echt
Door liefde zamenbindt,
Ik bid u toch wel overlegt!
Wat ſtaat dat gij begint.
Het is geen os- noch koeijen-koop,
Noch 't is geen kinderſpel;
Maar 't is al vrij een vaster knoop,
Dus overlegt het wel.

't Is ſtaâg niet: lieſſte kom te bed,
Noch boter tot den boôm,
Maar zorg op zorgen u belet,
Dat wekt u uit den droom:
De zorg voor 't huis en huisbehoor,
Voor aschſchop en voor tang,
Voor zwavelſtok en voor konfoor,
Dat maakt u dikwijls bang.

Dan moet gij zorgen voor den kost;
O zware en ſtâge ſchuld!
Want heeft men wijn men heeft geen most,
Of ſpek, men heeft geen zult.
En zoo uw echtboom vruchtbaar wordt
Sta bij dan doek en luur
En wieg en wat er meer aan ſchort,
En alle ding is duur.

En ſchiet de achtſte maand dan aan
Dan ſlaapt men ſtaâg vol vrees:
De ſchoenen moeten veerdig ſtaan,
Te gaan naar die of deez;
Naar grootjen of naar peetjen toe,
Al was het nog zoo koud;
Ik wed de bruigom wordt het moe,
Wordt hij viermaal zoo oud.

Dan komt de kommer dubbeld an,
Het kind breekt al de rust,
En besje zeit: dit komt er van,
Dit's loon van zoete lust.
Doch zoo ik 't al verhalen wouw,
Onz' bruid en bruidegom
Die kregen ligtelijk beid' berouw,
Dus keer ik 't blaadjen om.

Mopsjes.

XXVI.

Diogenes.

Diogenes de wijze
Die woonde in een vat,
Hier uit kan men bewijzen
Dat wijsheid woont bij 't nat.
Indien gij dan de wijsheid mint
In 't vaatje gij die vindt.
Komt volgt dan met elkander
Den grooten Alexander
Naar 't holle vat, naar 't holle vat
Daar Diogeen in zat.

De groote Alexander
Sprak tegen Diogeen:
Indien ik was een ander
'k Wenschte in uw plaats te treên.
Wordt ons dan hier niet klaar vertoont
Dat in het vat de wijsheid woont?
Komt volgt dan met elkander
Den grooten Alexander
Naar 't holle vat, naar 't holle vat,
En houdt u bij het nat.

(*Mopsjes.*)

XXVII.

Lofzang van de H. Agnes.

1.

Hoe ziet 't aanschijn dus blijmoedig,
Van de reinste maagd Agniet?
Waarheen gaat ze toch zoo spoedig
Midden door gemeen verdriet?
Strooit roô rozen, lelieblaên,
Agnes zal te bruiloft gaan.

2.

Bruiloft die de grootste Koning
Voor een' kort bezuurden tijd,
In zijn hemelrijksche woning
Zijn vriendinne heeft bereid. Strooit enz.

3.

D'edelst maget was verwezen
  Om haar bruîgoms wil ten zwaard,
Groot' en kleine zag men vreezen,
  Zij alleen ging onvervaard.
Strooit roô rozen, lelieblaên,
Agnes zal te bruiloft gaan.

4.

't Weende al wat daar pasſeerde
  Over ſtraat, die zag 't ſchavot,
Zij alleen ging triumferen
  Over haar getrokken lot. Strooit enz.

5.

Nooit en zag men bruid zoo trachten
  Naar 't verlangde bruiloftsbed,
Als het reine lam wel jagten
  Naar den dood voor Christus wet. Strooit enz.

6.

Jeſus Heer, 'k en ben 't niet waardig,
  Och hoe kom ik aan 't geluk!
Nu ſcherpregter, maak u vaardig,
  Waartoe dient dit lang verruk? Strooit enz.

7.

Ach, hoe was de beul te moede!
  Ach! hoe rilden hem de leên!
Eer hij 't halsje dorst bebloeden,
  Eer hij 't hoofdje kreeg beneên! Strooit enz.

8.

D'arme man beſtond te baren, *roepen*
Met veel ſchrikkelijk gelaats,
Om het meisje te vervaren,
Maar, eilaas! 't en had geen plaats.
Strooit roô rozen, lelieblaên,
Agnes zal te bruiloft gaan.

9.

Zal ik dan mijn ſabel ſchaarden!
Zal mijn hand dan zijn zoo ſtout!
Op een hals van zulk een waarde,
Min dan dertien jaren oud? Strooit enz.

10.

Agnes, hoort eens hoe de menſchen
Hier rondsom uit goeder deugd,
Naar uw echt en leven wenſchen,
Spaart toch uw gebloemde jeugd. Strooit enz.

11.

Zwijgt, gij raad ter kwader trouwen,
Dit waar al te onbeleefd.
Met dien bruigom wil ik houên
Die mij eerst verkoren heeft. Strooit enz.

12.

Doet uw ambt. Waar is de degen
Die mij door een' korten dood,
Al te opgehoopten zegen
Storten zal in de open ſchoot? Strooit enz.

13.

Hier meê ſtond ze, bad, en boog ze
  Onder 't zwaard het teêre vleisch:
't Hoofd viel af, maar opwaards vloog ze
  Met de ziel naar Gods paleis.
Strooit roô rozen, lelieblaên,
Agnes heeft den ſtrijd voldaan.

Oude en nieuwe Lofzangen, III. 6.

XXVIII.

De Soudans Dochter.

Stem: *Een boerman had een dochterken.*

1.

Hoort toe, al die vol liefde zijt,
Het lust mijn geest te zingen
Een lied van liefde en vriendlijkheid,
Van groote en ſchoone dingen.
Een Soudans dochter, hoog van ſtaat,
Gekweekt in duistre landen,
Ging 's morgens met den dageraad
Door gaarden en waranden.

2.

Zij zag de ſchoone bloempjes ſtaan,
Van velerhande krachten,

Hierdoor is in haar opgegaan
Een welbron van gedachten:
Wie mag de bloemenmaker zijn,
Zoo wijslijk in 't ontvouwen
Der edle blaadjes fchoon en fijn,
Mogt ik hem eens aanfchouwen.

3.

Hoe lief heb ik hem in 't gemoet;
Wist ik hem maar te vinden,
'k Verliet mijn vaders Rijk en Goed
En ging met mijn' beminden.

Des middernachts ftond Jefus daar,
En riep: o maagd doet open,
(Dit werd zij op haar bed gewaar
En kwam zeer haast geloopen).

4.

Zij heeft haar venster opgedaan,
Daar zag zij voor haar oogen
Den allerliefften Jefus ftaan,
Met fchoonheid overtogen.
Zij zag hem zoet en vriendlijk aan,
(En neeg tot op der aarde)
En fprak: waar komt gij toch van daan,
O jongling hoog van waarde?

5.

O jongeling van fchoonheid rijk,
Wiens herte zou niet branden?
Nooit zag ik ergens uw's gelijk
In al mijn vaders landen.

„ Ja, kuifche maagd, die ik wel ken,
„ Uw liefde is te roemen,
„ Nu zult gij weten wie ik ben:
„ Den maker van de bloemen."

6.

Zijt gij 't, mijn allerfchoonfte Heer?
Mijn liefste, mijn beminden!
Hoe zocht u mijn gemoed zoo zeer,
Of ik u eens mogt vinden;
Nu houdt mij erf noch vaderland;
Met u zal ik het wagen,
Geleid mij met uw fchoonfte hand,
Waar 't u ook zal behagen.

7.

„ O maagd wilt gij met mij op reis?
„ Zoo moet gij 't al verlaten,
„ Uw' vader en zijn fchoon paleis
„ En al uw hooge ftaten."

Uw fchoonheid is mij dit wel waard,
Mijn lief, mijn uitverkoren!
Niets is er op de ganfche aard
Zoo fchoon als gij geboren.

8.

Nu leid mij henen waar 't u lust,
O fchoonheid nooit volprezen!
In u ftel ik mijn hert gerust,
Uw eigen wil te wezen.

Hij nam de maagd bij hare hand,
Zij ging aan zijne zijde,
Ver uit haar heidensch vaderland,
Door beemden en door weiden.

9.

Zij fpraken menig vriendlijk woord
Al gaandeweegs te zamen,
Toen bragt begeerte 't vragen voort:
Hoe is toch uwe name?

„ Mijn naam, o maagd! is wonder fchoon;
„ Zijn kracht kan 't hart genezen;
„ In mijn Heer Vaders hoogen troon
„ Daar ftaat hij fchoon te lezen.

10.

„ Tot mij alleen uw liefde wendt.
„ Dient mij met hart en zinnen;
„ Mijn naam is Jefus, wel bekend
„ Bij al die mij beminnen."

Zij zag haar' lief zoo minlijk aan,
Zij neeg tot op der aarde
En bood hem haar getrouwheid aan,
En hield hem hoog in waarde.

11.

Wie mag mijn liefs heer vader zijn?
Vergeef mij 't vrije vragen,
O fchoonfte bruigom! zeg het mij,
Is 't anders uw behagen.

„ Mijn vader is zoo rijken man,
„ Zijn rijk gaat alzoo verre,
„ Hemel en aard hij buigen kan,
„ De zon, de maan, en ſterren.

12.

„ Tien honderd duizend Englen ſchoon
„ Die liggen ſteeds gebogen
„ Bij mijn heer vaders hoogen troon,
„ Met neêrgeſlagen oogen."

Ach, is uw vader dan zoo groot,
En aller vromen hoeder;
O Liefde dien ik liefde bood!
Wie is toch uwe moeder?

13.

„ Nooit was er op de ganſche aard
„ Een maagd zoo rein van leven,
„ Zij heeft mij wonderlijk gebaard
„ En maagd is zij gebleven."

Ach, is uw moeder eene maagd,
Zoo ſchoon en uitgenomen;
(Verſchoon uw dienstmaagd dat ze vraagt,)
Van waar zijt gij gekomen?

14.

„ Ik kome uit mijns vaders Rijk,
„ Vervuld met zoo veel vreugden,
„ Die nergens hebben haar gelijk
„ In ſchoonheid en in deugden.

„ Daar duizend jaren is één dag,
„ Daar duizend duizend jaren,
„ (Dat is 't, dat weelde heeten mag)
„ Veel deugd' en vreugden varen."

15.

Och Heer! dat ftaat mij wonder aan,
Mijn allerfchoonfte Koning!
Laat ons toch haastig heenen gaan
Naar uw heer vaders woning.

„ O maagd dient mij opregt en rein,
„ Mijn Rijk zal ik u geven,
„ Daar zult gij eeuwig bij mij zijn,
„ In groote vreugde leven."

16.

Zij gingen alzoo rein en kuisch
Door beemden en door weiden,
En kwamen aan een geestlijk huis,
Daar wilde Jefus fcheiden.

Mijn allerliefste jongling fchoon,
Woudt gij mij nu begeven,
Nooit hoorde ik zoo droeven toon,
Dan moet ik immers fneven.

17.

Hij fprak haar zijne meening uit,
Met vriendfchap en met minnen:
„ Verwacht mij hier, o waarde bruid!
„ Nu moet ik gaan hier binnen."

Hij is ten huizen ingegaan,
Zij ſtond hem te verbeiden,
Zij liet zoo menig droeven traan,
Omdat hij was geſcheiden.

18.

Als nu de dag en avond kwam,
Zoo peinsde haar verlangen
Dat zij haar liefſte niet vernam,
Hij beidde veel te lange.
Toen trad zij nog een weinig voort,
Gedreven door de minne;
En klopte, en riep: doet op de poort;
Mijn liefſte is hier binnen.

19.

De poort die werd haar opgedaan,
De poortier kwam te voren,
Hij zag de jonkvrouw voor hem ſtaan,
Zoo ſchoon en hoog geboren.
Hij ſprak: wat wilt gij, jonge maagd?
Hoe komt gij hier alleene,
Wat is 't voor droefheid die u knaagt,
Wat is 't dat u doet weenen?

20.

Och! die, dien ik zoo teêr bemin,
Die is mij hier ontgangen,
Hij trad tot uwe poorte in,
Hij beidt mij veel te lange;
Och noodig hem toch weder uit,
Zeg dat hij mij kom vinden,

Eer dat mijn hart van droefheid ſluit;
Hij is mijn hoog beminden.

21.

Och, maagd! de geen die u hier liet
Is hier niet in gekomen,
Uw waarde lief die is hier niet,
Ik heb hem niet vernomen.

Och, vader! wat ontkent gij mij,
Mijn lief die ik beminne,
Het laatſte woordje dat hij zei,
Dat was: ik ga hier binnen.

22.

Zeg gij dan hoe uw liefſte heet,
Of ik hem eens mogt weten?

Och, vader! dat en weet ik niet;
Zijn naam is mij vergeten.
Mijn liefſte is een Koningszoon,
Zijn Rijk ſtrekt breed en verre,
Zijn kleed is hemelsblaauw en ſchoon,
Beſtrooid met gouden ſterren.

23.

Zijn aangezigt is melk en bloed,
Zijn haren zijn van goude,
Zijn wezen is zoo wonder zoet
Als ooit geen mensch aanſchouwde;
Hij kwam uit zijn heer vaders Rijk,
Om mij met hem te leiden:

Nooit zag ik ergens zijns gelijk,
Maar ach, hij is gescheiden.

24.

Zijn vader eenen schepter draagt
Van hemel en van aarde,
Zijn moeder is een reine maagd,
Zoo schoon en hoog van waarde.

De poortier, die zijn stem verhief,
Sprak: Jesus onzen Heere,
(Ja vader, zeid' zij, dat's mijn lief
Dien ik zoo zeer begeere).

25.

Wel maagd, is dit uw bruidegom,
Dien zal ik u nu wijzen,
Kom, allerzoetste dochter! kom,
Gij moet niet verder reizen.
Kom dan, o zoete bruid! treed aan,
Kom binnen onze wanden,
En zeg, waar komt gij toch van daan,
Gewis uit vreemde landen?

26.

Ik ben een vorstelijke maagd,
Gekweekt in hooge staten;
Om hem, daar mijn gemoed naar vraagt,
Heb ik het al verlaten.

Voor al dat gij verlaten hebt,
Zult gij veel meerder vinden

Bij hem die alle schoonheid schept,
Bij Jesus uw' beminden.

27.

Kom in en leef naar mijnen raad,
Uw lief zal ik u wijzen,
Doe naar mijn woorden, en verlaat
Al wat de heidens prijzen.
Verlaat uw' vader lief en teêr,
Geen afgrond moet gij vreezen,
Gedenk aan 't heidendom niet meer,
Een Christen moet gij wezen.

28.

Och vader, wat gij mij verklaart
Daar wil ik mij naar schikken,
Mijn liefste is mij alles waard,
Geen ding kan mij verschrikken.

Hij leert haar in Gods kerk en huis,
Het regt geloof en leven,
Van Jesus wieg tot aan zijn kruis,
Rein maagd is zij gebleven.

29.

Zij diende God van harten zeer,
Zij had een groot verlangen
Naar Jesus haar beminden heer,
Hij beidde veel te lange.
Toen zij haar leven had volend
En van hier zoude scheiden,
Kwam Jesus daar weder present,
Hij wilde haar geleiden

30.

Hij nam zijn bruid bij hare hand
Met vriendelijke minne,
En bragt haar in zijn vaderland,
Daar is zij Koninginne;
Al wat het hart begeeren mag,
Dat werd haar daar gegeven,
Daar duizend jaren zijn één dag,
Zoo lustig is dat leven.

31.

Daar zal zij zonder vrees en schroom,
Zoo schoon en hoog verheven,
Met Jesus haren bruidegom
Altijd in vreugde leven.

Zoo liefelijk is de eeuwigheid,
Voor die met Jesus maar verbeidt
In eeuwigheid te baden
In hemelsche weldaden.

Uit een blaauwboekje.

XXIX.

1.

Laat uw teêre telgjes buigen
Sprakeloos geboomt:
Beekjes wilt mijn droefheid tuigen
Als gij ruischend stroomt,

Door duin, door zand,
Door berg, door land,
Met groene linde digt beplant.

2.

Als Dorilea hier komt weijên
Eenzaam met haar vee:
Tuigt dan al het droevig schreijen
Dat ik om haar deê.
Ach! boompjes treurt,
Ei! telgjes scheurt:
Tuigt haar hetgeen hier is gebeurd.

3.

Wanneer zij de zachte treedjes
Herwaards heenen stiert,
Met hare fiere flukschc leedjes
Door de lommer zwiert:
Stort van uw blaên
Dan al 't getraan
Dat gij, o telgjes! hebt gelaên.

4.

Druipt zachtjes op haar roode kaken,
Dringt in haar gemoed,
Glijdt zoetjes van de gladde daken,
Mengt u in haar bloed:
Dat zij beproeft
Hoe 't hart, bedroeft
Door trouwe minne, troost behoeft.

KRUL, *Minnelyke Sangrympjes*, bl. 58.

XXX.

1.

Al het uitmuntend hoog,
Hoe ſterk in het oog,
Loopt prijkel van 't onweder.
De ſterke ſtorrem ſlaat
't Geen hoog verheven ſtaat
Ter aarden ſchielijk neder.

2.

Hoe menig ſchip verſlindt
De felle noorde wind,
En rooft den ſchipper 't leven;
Als, met een dolle kop,
Hij 't zeil trekt in den top,
Wil voor geen buijen reven.

3.

Berouw 't gemoed dan ſlaat,
Als 't dikwijls is te laat;
Dies wil men 't prijkel derven,
Beeft voor de wellust ras
En neemt tot uw kompas
De ſpreuk: *Gedenkt te ſterven.*

4.

Uw zinnen obſtinaat,
De wereld boos en kwaad,
Wilt niet te veel vertrouwen,
En eigen wijsheid valsch
Ontſlaat u van den hals,
Wilt op geen rijkdom bouwen.

5.

Zoekt gij vermaak en rust,
Schept in de deugd uw lust,
Met nooddruft zijt te vreden,
De overvloed verlaat:
Kiest een gemeene ſtaat,
Die geeft gerustigheden.

KRUL, *Minnelyke Sangrympjes*, bl. 61.

XXXI.

1.

Uitbuldert, woeste wind,
In 't noorden eerst begint.
Uw ſtrafheid, door bedwang
Vertoeft niet lang:
Dewijl dat ik in 't ſchip der min
Te varen meen, naar mijn goddin.

2.

Ik zet mijn zeil in top.
Ei, noorde-wind, waait op,
En blaast met uwen mond
Mijn zeiltjes rond:
Op dat gij, door uw gunſten, mijn
Doet t'avond bij mijn liefje zijn.

3.

Cupido zit te roer
Van 't ſcheepje dat ik voer:
Hij ſtiert het door de min
Naar mijn Goddin,
En ſchiet vooruit een pijltje ras
Hetwelk zij zal mijn compas.

4.

Wat zie ik, Venus' Kind?
Wij krijgen tegenwind.
Wel hoe of dit nog wil?
't Wordt ook ſtok ſtil;
Uw ſchoot en gaart haalt bet ſtrak aan;
Wij moeten eens laveren gaan.

5.

Wel dit valt groot verdriet,
Laveren kan men niet.
Het ſchijnt mij ſchier een droom,
't Is tegen ſtroom.
Cupido legt het roer aan lij,
Ik ſtrijk het zeil; kom, roeijen wij.

6.

Neen, laat het zeil vrij ſtaan,
Voor ſtroom weêromme gaan;
Het zal zijn tegen wind,
Wat gij begint:
Dat is te zeggen: ook zult gij
Geen luk hebben in' vrijerij.

7.

Wendt dan het fcheepjen om,
Opdat ik weder kom
Ter plaats, waar door haar ftraf
Ik mij begaf;
Waar ik (door 't derven haar's gezigt)
Van droeve kwelling ben verligt.

KRUL, *Minnelyke Sangrympjes*, bl. 195.

XXXII.

Droom.

Nu te nacht, wanneer de raden
Van de Zon in Thetis fchoot,
Langwijl hadden liggen baden.
En Aurora weêr ontfloot
't Rozenhof, en als de droomen
(In 't gemeen) voorheen bediên
Wat ons nu zal overkomen,
Wat er zal daarna gefchiên;

Toen heeft Morpheus mij gedreven
Met zijn roe naar Lethe's ftroom,
Ende heeft in mij doen zweven
Eenen diepen vasten droom,

Eenen droom waardoor mijn zinnen
Waren t'eenemaal ontfteld,
Eenen droom die mij van binnen
In mijn hart en boezem kwelt.

Want mij dacht, 'k lag in de weiden,
Daar ik heel verwonderd zag
Hoe de wolken zich verfpreidden
En de Hemel open lag.
Daar de zoete weste winden
Bliezen veel viooltjes uit,
Daar een reukje was te vinden
Van het allerzoetfte kruid.

Van den Hemel zag ik dalen
Een gezwinde maagdenfchaar
(Regt op onz' Westfriefche palen)
Wien het guld' gekuifde haar
Al te maal hing los en waaide
Rondsom hals en fchouders neêr,
Dat zich naar de winden draäide
En bewoog zich ginds en weêr.

In de midden werd een wagen
Van twee duifkens voortgehaald
Ende door de lucht gedragen
Tot die neder was gedaald.

Meest de wagen was van bladen
Van veel myrthen t'ſaamgezet
Ende tot nog meer ſieraden
Met gebloemt beſteken net.

—

Beide zijden waren rozen
Met veel tijltjes doorgeſtikt,
Krat en vleugels ſtaan en blozen
Met veel tulpen doorgeſtrikt.
Bef de cirkelronde raden
En de kromme disſelboom
Waren al te maal van bladen
Van een' ſchoonen myrtheboom.

—

Voorop ſtond een kleine jongen
Voerman van het pluimgediert,
Die het met den toom bedwongen
Heeft, en ginds en weêr beſtiert,
't Toompje dat van zijden draadjes
Door malkander was gedreid
Ende met veel rozeblaadjes
Hier en daar zoo deurgebreid.

—

Midden op zat een Godinne
Moeder van den kleinen God
Van de koesterende minne,
Wien het blonde haar was tot

Op de kruin in een gedrongen,
Ende in haar regterhand
Werd van haar een hart gewrongen
Vlammend van den minnebrand.

Als zij nu op d'aarde kwamen
Trad dat zwermend zoet geflacht
Naar den wagen en zij namen
Venus tot haar armendragt,
Zettend haar Godin op d'aarde
Met veel bloempjes overfpreid,
Tot daar al de ftoet vergaêrde
In de groenbegraasde weid'.

Toen begost daar vreugd te komen,
D'een die fpeelde d'ander zong,
D'ander heeft een krans genomen,
Die zij haar Godin omhong,
D'ander danste, d'ander zochten
Bloempjes ende heeft terftond
Eenen hoed daarvan gevlochten,
Boven kruisweegs, onder rond.

In het midden van deez' vreugde,
Van dit lieffelijk gezang,
Dat mijn harte zoo verheugde,
Viel het leven mij te bang.

Ziet de duifjes komen hollen
Met den wagen naar mij heen,
Die mij ſcheen te zullen rollen
Hoofd en hals en lijf aan tweên.

—

Dies heb ik de vlucht verkozen,
Loopende op een maget aan,
Die ik met een hand vol rozen
Zag een weinig van mij ſtaan;
'k Kwam zoo haast niet in haar oogen
Of zij riep: verraad en moord,
Waarom hebt gij ons bedrogen
Ende onze vreugd verſtoord.

—

Daadlijk heeft Cupid geſchoten,
Zoo hij achter 't meisje ſtond,
Door haar lijf, en heeft mijn bloote
Borst op ſtaande voet gewond,
Heeft daarbij een eed gezworen
Dat ik niet genezen zou,
Voor dat ik haar had gekoren,
En gekregen, tot mijn vrouw.

—

Ik aan 't bidden, ik aan 't ſmeeken,
Maar, laas! voor eens dooden graf,
Hoewel 't hart mij ſcheen te breken,
Zij had geen gevoel daaraf,

Zij en kost geen hette voelen,
Zij en wierd niet liefdsgezind,
Want haar door de wond verkoelen
Kwam altijd een koude wind.

Midden in mijn droevigheiden
In mijn bidden en gesmeek,
Ging de slape van mij scheiden,
Dies al 't zoet gezelschap week;
'k Wist niet waar ik was te degen,
Noch of 't droom of waarheid was,
'k Meende ik nog was gelegen
In het groen beschilderd gras.

Magtig hooge, sterke Goden
Die, gevierd van ieder werd,
Laat dees dingen geen voorboden
Zijn van Daphne's koude hert;
Van mijn kermen, van mijn weenen,
Van de onlijdelijke brand,
Van 't geen in den droom verschenen
Is, en ik nu logen vand.

J. BEETS, *Liedboeck*, bl. 289.

XXXIII.

Christelyk Vryagielied.

Teêr Katharijntje
Voor 't zonnefchijntje
En 's middagshette week,
Bij 't ruisfchen van de beek:
Beek die haar jeugd nae 't leven vaak verbeeldt.
Daar frisch en koel
Een luwe ftoel
De moede leden ftreelt.

Zij bukte neder
En zag haar teeder
En vrolijk aanfchijn daar:
Toen werd zij nog gewaar
Een tweeden, die van achter haar beloert.
Met greep hij toe.
Hoe, fprak zij, hoe!
Omziende wat ontroerd.

Hij fprak met eenen:
Gij ziet den genen,
Schoon kind, gij ziet hem nu,
Voor wien gij vlugt zoo fchuw,
Ik volg uw fpoor, ik jaag, ik loop, ik ren;
Op dat uw geest
Weet wien hij vreest,
Zoo luister wie ik ben.

't Is waar, geen zegen
Van moeders wegen
Ik erf, nocht' haaf noch goed:
Hoewel zij daalt van 't bloed
Der Koningen, een overoud geſlacht,
Wiens roem zal ſtaan
Door brave daên
En zegeteekens pragt.

Maar uitverkoren,
Ik eerstgeboren,
Mij voor geen vorſten ſchaam:
Als eenig erfgenaam
Mijns vaders, die met donderen rumoert:
Wiens Majesteit
Geen ſchepters zweit,
Maar vier en blikſems voert.

Laat and're blaken
Om rozen-kaken
Om oogjes bruin als git,
Om 't poezelachtig wit:
Jont and'ren 't lijf, eer 't worm of ſlange knaagt: gunt
Maar mij alleen
En anders geen,
Uw ziel, o ſchoone maagd!

Uw ziel, o ſpruitje!
Als Konings bruidje,
Dan zitten zal te prijk
In mijn heer vaders rijk.
Daar ſtâge lust het bedde voor haar ſpreidt;
Daar ze onvermoeid

Verzweegt, 't geen vloeit *inzuigt*
Van 's bruigoms zaligheid.

Zoo zuik're woorden
Haar ziel bekoorden;
Ontvonkt door deze ſtem,
Greep zij verliefd naar hem,
Die met een heilig ſpook verdween gezwind.
Zij uit verdriet
Riep: eer gij vliedt
Koom, kust ze die ge mint.

J. VAN VONDELEN, *Kuisheids-Kamp*.

XXXIV.

De liefde bouwt een hemel.

Nimfje, als ik er uw oogjes zoo zoet,
Zoo lief, zoo lodder, vol heldere gloed,
Bekijke, zoo vliegt er mijn zieltje gebuid, *geboeid*
Op wiekjes van zuchtjes ten aderen uit.

Dan blijft het hangen, als 't bijëlijn doet,
Aan kaakjes of lipjes, vol gloeijend bloed,
Of kropjen, dat zacht op en neder geaëmd,
Met blankheid de mellik en lelie beſchaamt.

Ai, zoete nimfje! wanneer het eens rust,
Op 't mondeken daar het zijn vlammetjes blust,
In ſtroompjes van nektar en zuchtende wind,
Zoo zuig het na 't hartjen, hetgeen het bemint.

Laat het daar wonen en geef 't uwe mijn,
Zoo worden wij bruigom en bruidelijn,
En ſmelten de zieltjes te zamen gerust,
En ſlijten de nachtjes en daagjes met lust.

De blijde daagjes met lonkjes en praat,
De nachtjes met lekker dat minne verzaadt,
Waarvoor men niet keuren zou perel noch goud. *kiezen*
Dat's 't hemeltjen hier op der aarden gebouwd.

J. LUIKEN, *Duitſche Lier.*

XXXV.

Op de engte van zeker pad.

1.

Dit waren eertijds breede wegen,
En ziet nu zijn het ſmalle paên;
Wat is er mij ook aan gelegen?
't Is mij maar om den weg te gaan.

2.

Ik heb op breed noch eng te letten,
Wat kan een ſmalle weg mij ſchaên?
Kan ik er maar mijn voeten zetten.
't Is mij maar om den weg te gaan.

3.

En of er nog veel fchoone ftraten,
Vol fierlijkheid, bezijden aan
Dit paadje waren, kon 't mij baten?
't Is mij maar om den weg te gaan.

4.

Begeerig hart wat kan 't u geven,
Of u een volle koffer doscht,
Of fobre nooddruft wel doet leven?
Voor mij, 't is mij maar om den kost.

5.

Geen volle kas kan mij vernoegen,
Geen fpijs die overfchiet mij voên,
Wat hoef ik om te veel te ploegen?
't Is mij maar om den kost te doen.

6.

Genoeg is eel, of 't breed of fmal is,
Genoeg, dat kan mij effen voên,
Genoeg mij in de plaats van al is;
't Is mij maar om den kost te doen.

7.

Een andr'e fchat van hooger waarde
Is 't daar ik met mijn lust naar hijg,
En mij genoeg als ik op aarde
Den kost maar voor dit leven krijg.

8.

En of 't een ſmalle weg moet wezen
Die mij geleidt ten Hemel aan,
Geen ongemak en wil ik vreezen
't Is mij maar om den weg te gaan.

9.

En zal 'k mijns vaders wijsheid laken,
Die 't zoo beſtelde naar zijn zin?
't Is mij genoeg kan ik maar raken
Door 't ſmalle pad ten Hemel in.

10.

Ik laat het ruime, voor wiens herte
Bezuren zal den zielen-wroeg;
Voor mij, mij zijn de korte ſmerten
Van 't ſmalle pad al ruim genoeg.

J. VAN LODENSTEIN.

XXXVI.

Bij het ophouden van het Beſtand, 1621.

Spangiaerts.

Beſe los manos mijn zoete ſchelmtje,
Mijn lieve liefken *como le va?*
Het is nu tijd dat ik mijn helmtje,
Mijn kruid mijn lood weêr halen ga:

Alarm, alarm, tſa boeren tſa,
De kans is nu eens weêr verkeerd,
Bevemos vino, laat druk verdwijnen
Los Espagnoles zijn meer begeerd.

Italianen.

O bella figlia, ô amor mia!
Mijn hoop, mijn troost, mijn koningin,
Wilt u met mij, uw lief, verblijên
A poco, poco, regt naar mijn zin,
Neemt nu de krijg weêr een begin.
Beviamo bene, koele vocht,
Laat ons bedrijven bij boere wijven
De oude Italiaanſche nocht.

Françoyſen.

Tire le vin, tſa ſpoelt de glazen,
Faites grandchere, laat droefheid ſtaan:
En laat ons roepen, tieren, razen:
Vive la guerre, de krijg gaat aan,
Tſa lustig tſa, laat het glas omgaan,
Ik moet nu pooijen, want ik zal weêr
De boeren plagen, 't kan nu niet dragen
Of ik een daaldertje meer verteer.

Engelſchen.

En gij *a noble English ſouldiers*;
Die garen ziet een *pretty wench*:
O gentlemen! wier ſterke ſchouders
Het Nederland dient voor een *trench*.

Set now your ſweethart upon a bench
And kiſſ her, kiſſ her vrij dag en nacht:
Laat nu jou pijken niet ſlaplijk wijken,
Want de krijg is op de jagt.

Hoogduitſchen.

Mein liebſte Schatzlein last uns nicht trauren,
Dann der Krieg fangt wieder ohn
Hael mich ter Teubel, de looze Bauern
Will ich ytſunder forcieren thun,
Bis ich bekom ein guten lohn
Dann die Fried hat jetzt ein loch,
Nun lasſt uns laufen, fresſen und ſauffen,
Die Bauren musſen's bezahlen noch.

Nederlanders.

Gij Nederlandſche bootsgezellen,
Geboren krijgslui te zee, te land,
Wilt u met ploegen niet langer kwellen,
Maar neemt de wapenen bij der hand.
Het vuur des krijgs is in den brand,
Dies raad ik dat gij lustig laat
De Spaanſche boelen uw handen voelen,
En weert het heimelijk verraad.

Friezen.

Myn leave Bauckje, myn ſwiete Famke,
Het bruyt ons 't jylt, as ick 't ferſin?
Het deale Gabbe, barstu dus Jamke?
Is dy de bolle hael op de rin?

Ja Bauckje liaef, ick fis, ick bin
So bly, dat ick korts riucht opfprong,
Het tafin kroone, de krieg gaat oone,
Dat macket dat ick van freugde fiong.

Latinisten.

Vos *ftudiofi* genaamd *ftudenten*,
Die uw geld vast hebt verteerd
Met danfen, fpringen, met batementen,
En niet een kruim daarvoor geleerd,
Qui per plateas des nachts grasfeert,
Verkoopt uw boeken, koopt geweer,
En wilt met d'andre, na 't oorlogh wand'ren,
De boeren kwellen van boven neêr.

J. STARTER's *Boertigheden*, bl. 9.

XXXVII.

Geufe korfje,

gebrand op Sinte Martens-avond 1639. (*).

(Op het gevegt voor Duins 21 Wijnmaand 1639.)

Milde Marten is in zee,
Witte Wittens is er meê;
Marten die bewaart de ftroomen,
Hij weet dat Maat Jan zal komen.
Schaf nu bier, wakker, en wijn,
Roèp: Milde Martijn!
Teerton wil gebrandet zijn.

(*) Over dit oud gebruik zie VAN LOON, *Kermisfen*, bl. 17.

Kijk, Maat Jan komt uit zijn klomp,
Strak verneemt hem Marten Tromp,
En hij deelt hem zulke bollen,
Dat de koppen heenen rollen.
Schaf nu enz.

Sinjoor vlugt in Engeland:
Marten die bewaart de ſtrand,
Want Sinjoor zoud' hem verrukken
En welligt verongelukken.
Schaf nu bier, wakker, en wijn,
Roep: Stoute Martijn!
Teerton wil gebrandet zijn.

Marten biedt hem goeden dag,
Daar hij aan zijn anker lag,
En hij heeft zoo vier gegeven
Dat de hel beſtond te beven.
Schaf nu enz.

Kijk, Jan Dwarsvoet krijgt de droop,
Hij peurt ſchielijk op de loop:
Marten heeft hem zoo genepen
Dat het hem kost veertig ſchepen.
Schaf nu bier, wakker, en wijn,
Triumph, milde Martijn!
't Kanon wil gelosſet zijn.

Sinjoor kom zoo vrij weêrom,
Mildheid maakt u wellekom.
Nu, op Marten, aan 't avoezen
Met en half en heele kroezen.

m

Schef nu bier, wakker, en wijn,
Triumph, milde Martijn!
't Kroesje wil geleget zijn.

J. BEETS, *Liedboeck*, bl. 293.

XXXVIII.

Bruiloftslied van den Heer Tromp.

Tſa trompen en trompetten
Blaast op een gouden toon,
Nu *Tromp* de Oorlogswetten
Verlaat voor Venus-Zoon.
Hij rukt het ſtaal van 't lijf,
Voor 't zijdgeweer een wijf,
Maakt weer Trompen,
Stale rompen
Stout en ſtijf.

De wereld was verwonderd,
Acht maanden nu verleèn,
Daar de Echo nog van dondert
En roept: de man van ſteen
Doet dreunen zee en ſtrand
Door zuivre minnebrand,
Tromp zal trouwen
't Puik der vrouwen
In ons land.

Nu zijn Neptunus' velden
Een land daar 't alles vloeit,
Voor 't driftig flot der helden,
Een hof dat niemand moeit.
Voor ijzer en metaal
Een huis vol pragt en praal,
  Bak en fchanfen,
  Plaats tot danfen
  In de zaal.

Voor hutten en cajuiten
En vensters rondom digt,
Kartouwen ende ruiten
De kamers vol van licht,
Daar ledikant en bed
Met zij-werk is bezet.
  Touw te fmeeren
  Maakt die heeren
  Hier niet vet.

Voor vuil bepikte kleêren
Fluweel en hoofsgewaad,
Voor kogels te vereeren
Banketten en gebraad,
Voor klip- en ftrand-getier
Veel inftrument-pleifier,
  Staakt het reizen,
  't Is te prijzen,
  Tromp blijft hier.

Gaat haar voor Asku tegen;
Ziet nu geen Helmond aan;

Het buigt al voor uw' degen,
Tsa wakker op de baan.
Verlies en wint het meê,
Denk om geen schip op zee,
Maar om 't minnen,
Houdt die zinnen,
Leeft in vreê.

't Groot Hoornsch Mopsje.

XXXIX.

Neêrlands Treurzang

op M. H. Tromp, gesneuveld 1653.

1.

Hij die de Turksche halve-manen
Gesloopt heeft, en de Castiljanen,
En Arragon tot asch gestampt,
Die door het braken van zijn trompen
De zee met koppen vulde en rompen,
Met schelmen boord aan boord geklampt.

2.

Hij die, in 't schuim der waterwielen,
Het puikste van de Britsche kielen
Neêrboorde, die steng en galjoen,
En mast en boegspriet van den looper
Afsluiven deed, door 't logge koper,
Mijn langgetergde wraak ten zoen.

3.

Dien grooten held der dolle baren
Is, door een loot, de ziel ontvaren;
Vereende dekt de droeve kruin
Met deerlijk treurgewaad, terwijl er
Gelet werd op een' tweeden pijler
Die dus befcherm mijn trotfche tuin.

4.

Wie zal de Staten-fabel zwaaijen?
Wie zal de monfterrobben paaijen
Aan 't zeegediert, met hondenbloed?
Men zoek om 't einde der vier winden,
Men zoek, men zal geen *Harpertsz* vinden,
Die zoo befcherm mijn lans en hoed.

5.

Wat tromp zal Tromp zijn lof verbreiden?
Wat zegewagen zal hem leiden?
Wie is hij die hem roemen zal?
Die held, wiens lof zou eeuwen tarten
Van 't Oost tot aan 't gewest der Zwarten,
Ligt neêrgeveld, o pijn, o val!

6.

O ftrikband van mijn zeven fchichten!
O Neêrlands hand, wiens kracht deê zwichten
Het redenlooze vijandsrot!
Gij rust in de aarde, die u baarde,
Neem doch mijn laatfte gunst in waarde,
Den nijd en Engeland ten fpot.

Grafdicht.

Hier rust heer *Tromp*, de held en ftuurman mijner kielen,
Die hemel, zee en hel met lijken vulde en zielen;
Dewijl mijn Admiraal, 't zwaard in zijn zegen-hand,
Voor 't wereldsch-vocht, won hij het Hemelsch-vaderland;

7.

Dus klaagde Neêrland, wijl de tranen
Haar gansch in pekel deden banen,
Z'en wist niet of zij zwijmen zou;
Ten laatften, na geduur'ge zuchten,
Liet zij haar nokkend hart ontvlugten,
Dees fnikken: wee! o wee! o rouw!

8.

Gij die den fchrager van drie kroonen
Hebt deerlijk met den bijl zien honen,
En knotten op een fchen-fchavot,
Wreek Stuart en zijn nazaats wonden,
Befcherm mijn leeuw voor fnooder honden,
Befcherm, befcherm hem, groote God!

J. BARA, in de *Amfterdamfche Vreugdeftroom*, II. bl. 53.

XL.

Mei-lied.

1.

Zoo ras de Winter bar aflaat
d'Aarde te omhelzen koud en kwaad,
  Met zijne ſtuurſche vlagen:
Komt ons de Lente zacht en zoet,
    Die haar de borst op doet
    Door verliefde dagen.

2.

't Zoele windetjen uit den zuid
Blaast nu veel blijë bloempjes uit,
  Rozen en violetten,
't Lacht al den hemel gunſtig aan,
    Elk loofje versch ontdaan
    Voelt minn'lijke hetten.

3.

't Klein leeuwerikke tiereliert,
Adieu, adieu! al hooger zwiert;
  Ook 't distelvink en 't ſijsje
Looten uit haar verliefde krop,
    In eik en myrthe-top
    Menig lieflijk wijsje.

4.

Zelfs 't vriendelijk en zacht gemoed
Der teedre nymfjes wordt gevoed

Met nieuwe heete vlaagjes,
't Lacht al in dezen zoeten tijd,
Ja 't schijnt de hemel lijdt
Lieve minneplaagjes.

5.

Offchoon de wereld opgepronkt,
Zich dus nu te eenemaal verjonkt
Door togtjes van de minne,
Nogtans niet eenen vonkjen heet
Zijn uitbreidsels deed
In mijn juffrouws zinnen.

6.

Waant gij dat dit uw ligchaam fier,
IJskoud (hoewel 't in mij sticht vier)
Heeft nog een' Mei te wachten?
Denkt vrij, indien gij u eens laat
Ontglijden dit sieraad,
Vruchtloos zijn uw krachten.

7.

Want u dan 's Zomers heet gestraal
Ligtlijk deez jeugdigheid onthaal',
Ook d'Herrefst, stuursch van weken,
Zal u deez' kaakjes, vlechtjes blond,
En deez' koralen mond
Allengs doen verbleken.

A. PIETERSZ. CRAEN, *Pastorellen in de Amsterdamsche Pegasus*, bl. 163.

XLI.

Winter-lied.

De Winter begint er, wee! wat is het koud.
Ik gril al, ik tril al, zoo ſtookt er wat hout,
Opdat ik me warrem, en al de zwier
Beſchouw, want ieder die neemt zijn plaiſier.

De narren die warren haast in elkaêr,
De bellen die ſchellen en klinken heel raar.
Het paardje gepluimd, beſchuimt er het bit,
Wijl juffrouw gemaskerd naast het jonkertje zit.

Ginds rijdt men en glijdt men op ſchaatſen, ei kijk
Dat knegtje met Bregtje, waar is haar gelijk?
Daar is er geen een op de heele baan
Of kijken het met verwondering aan.

Nog fraaijer, kijk Raeijer, die duuwt er zijn meid
In 't ſleedje, o jeetje! dat 's in de bijt,
Neen 't is nog bezijde, wel dat 's een geluk.
Het waar al op 't kantje, hij ſtuurt als een kruk.

Ziet Jasper met Kasper en Robbert met Hein,
Zij ſtaane en ſlaane gewis om wijn;
De ballen die vliegen, zoo, mannen dat 's zoet.
Ik teeken de ſtreepjes, zeit Jas, in mijn hoed.

Ruimt vrinden, o blinden! wat rijên is dat,
Deez' knollen die hollen, dat 's de roem van de ſtad.
Ei ziet eens hoe ſullen de jongens op 't ijs:
O bengels, laat af, en toont er u wijs;

Of Zeger de veger al van de baan
Zal u ſtraks om de ooren ſlaan.
  Maar ach, wat is dat, o arme Klaas!
  Hij valt door het breken al van zijn ſchaats.

Wel maatje dat ſtaat je, beget! vrij duur.
Komt voegen wij ons weêr naar het vuur,
  En dan met dat warmpje naar de kooi.
  Ik hoop en wensch een ſpoedigen dooi.

Uit een blaauwboekje.

XLII.

Nieuwejaars - liedeken,

Ter eere der IJzer- en Staaldwingers ende Hamerbazen, Gildebroeders van St. Loy, te Haarlem.
1657.

Smits hamerbazen
In Sparens ſtad,
Door 't vier te blazen
Zoo maakt gij rad,
Gij zijt bedwingers
Van veel metaal,
Door hand en vingers
IJzer en ſtaal.
Uw dapperheid dan
Ons vruchten brengt an,
Niemand die u ontberen kan.

Gij die uw leden
Buigt om profijt;
Door 't aardig smeden
Ons dienstig zijt:
Veel wondre dingen
Door 't hamerslag
Ziet men u bringen
Ons voor den dag:
Gij ons verheugt,
Door nuttigheids deugd,
Gij met regt de kroon dragen meugt.

Tot elks genoegen,
Door uw verstand,
Ziet men beploegen
De zee en 't land:
Veel dierbaar waren,
't Geen dienstig was,
Ons door het varen
Door 't zeekompas,
Veel ankers gij meê
Maakt, die ons op zee
Bewaren, op een gulde reê.

Uw vier, uw vonken
Ons niet verveelt,
Die ziet men pronken
Op uw aanbeeld,
Door 't hamerdreunen
Met uw praktijk
Zoo ziet men kleunen
Aardig muzijk.

Door 't buigen uw' leên
Verheft hem de een,
De ander hamer daalt beneên.

Prins gildebroeders
Kloek en valjant,
'k Wensch goê behoeders
Voor 't vaders-land:
Dat wij in vreden
Wonen met lust,
Opdat wij fmeden
In zoete rust:
Dit wenscht u eenpaar
Uw knecht allegaêr,
Uit liefde, tot een nieuwejaar.

Los blaadje.

XLIII.

Hekel-lied

aan den vinder van het verdrietig kaarswerken.

Wat honderd duizend fchanden,
Wie heeft dat kaarfenbranden
  Eerstmaal in 't werk gefteld?
Gewis het was een fchraper,
  Een zuchtig mensch tot geld,
Een vijand van den flaper.

Waarom toch zulke vonden
Den werkman toegezonden?
Sint Felten haal dien vent
Die deze fchelmerijen
Ons maakte 't eerst bekend.
Men zal zijn graf niet wijên.

—

Men zal hem tot eén teeken
Van gunst, geen zielmis preken,
Noch ftellen op zijn graf
Een kruis, naar de oude tijden:
Zoo mag hij tot zijn ftraf
In 't vagevuur wat lijden.

—

't Is billijk dat een weinig
Het vuur hem weder reinig,
Wijl hij 't dus heeft misbruikt.
Laat Heeroom met zijn leken
(Schoon 't meê naar dwaasheid ruikt)
Het kaarslicht vrij ontfteken.

—

't Is tegen regt en reden
Moedwillig te overtreden.
Daarom die 't 't eerst bedacht
Was in dat ftuk een ketter.
't Gebod fpreekt van geen nacht;
Ik hou mij bij de letter.

—

Waarom de zaak verduisterd?
't Is lang genoeg gekluisterd,
Terwijl het daglicht schijnt.
De nacht is om te rusten.
Waartoe zich dus gepijnt?
Niet beter dan met lusten.

Offchoon die vinder dood is,
En lang, met Charons boot, is
Gereisd naar 't helsch gewest
Bij Pluto met zijn knapen,
Zoo schenk ik hem voor 't lest
Een nachtuil in zijn wapen.

Uit een blaauwboekje.

XLIV.

Op 't innemen van sommige schansen en de sterke stad Hulst, in Vlaanderen, door Z. H. Prinse van Orangien, 5 November 1645.

1.

Bà goe liens van Ghendt en Brugge
Ba tjen dit es malheureus:
't Loopt nu t'eenegaar terugge,
't Es nu al: vive le geus,
Vive Vrankrijk en Nassouw.
't Es nu al: aes up Pappouw.

2.

Nu den Prins met al zijn knechten
Komt in 't arte van et land,
Hons foo art en fel bevechten
Stellet alles naar zijn andt,
Hons volk liggen toe en zien
Watter varink zal gefchiën.

3.

W'adden wilder al goe ope,
't Was al diep en laat in 't jaar,
Maar wij zijn fubyt bekropen
Van Zijn Oogheid, dat es raar,
Das fe hover zijn gerocht
t'Wijl daar niemand hop en docht.

4.

Sterke fchanfen en fortresfen,
't *Sas* en *Ulst* wij zijn 't al kwijt:
In ftee van de Poopfche mesfen
Oord men daar te dezer tijd
Pfalmen zingen, zoet van toon,
Zoo m'in Olland is gewoon.

5.

Nu ligt Lieven in de greppe,
Ba, eys 't nu niet wel gebuyt?
Tfa Signoren, wilt u reppen,
Pakt u vrij ten lande huit:
Wilt in tijds naar Spagne gaan,
Daar ge eerstmaal kwaamt van daan.

6.

Maar en wilde niet vertrekken
Dees Ollanders zullen u
Desſchen up uw Esſebekken,
Da 'k van uwentwege gruw:
Neemt dan vollik uw afſcheed,
Want uw paspoort es gereed.

7.

Tjen, men zal nog om-ent-omme
Rommen tot Zijn Oogheids lof:
Van zijn goeteit niet omſommen.
Maar de Spagnaarts gaan te grof,
S'ebben hons genoeg geplaagd
En zijn over tijd verjaagd.

Ba Soo Siet.
Haarlemſche Zomerbloempjes, bl. 15.

XLV.

Ronde dans van Brabandſche boeren, om de gevangenis van Hertog Karel van Lottharingen. (A° 1654.)

1.

Fris op bedroefde harten,
Begeeft u in het veld,
Vergeet uw druk en ſmarten;
Komt ſpoedt u aan de Scheld

t'Antwerpen door de ſtraten
Op het kasteele plein,
Daar Hertog Karels praten,
Tot troost van groot en klein,
Geen klem heeft ons te dwingen,
Waarom wij vrolijk zingen
En ſpringen hier in 't ronde
Om zijn gevangenis.
De wollef ligt gebonden
Nu 't ſchaapshok open is.

2.

Men heeft zijn Nero's wezen
Noch dwang noch tyrannij
Noch ſchennis niet te vreezen,
Wij zijn nu veil en vrij.
Zijn hongerige troepen
En komen nu niet weêr
Ons vee en koren ſnoepen,
En werpen 't al ter neêr;
Onz' wijve en dochters benden
Behoeven voor het ſchenden
Der Lotteringſche jagers
In bosch noch hol te vliên.
Het hoofd der boeren-plagers
Wordt hier niet meer gezien.

3.

Komt wilt nu hand aanhouên
En danſen vlug ter been.
In deze groen landsdouwen
Om 't Marrekgraafſchap heen,

Door Burgerhout en Deuren
Of langs de Vlaamſche dijk,
En zingen zonder treuren
In deez beroemde wijk:
Ligt Karel nu gevangen
Die ons zoo plag te prangen,
Lof zij de groote Koning
Van Spanjen, door wiens deugd
Ons land en hof en woning
Weer groeit en bloeit in vreugd.

4.

Laat alle de Brabanders,
In 't ganſche land van Waas,
Met Luyks- en Gulker-landers
Tot aan den Rijn en Maas
Voort bij malkander komen
Hier aan de Scheldeſtroom,
En roepen zonder ſchroomen
Vrij met een losſen toom:
Hier zit de Lotteringer,
De ſtraffe landbeſpringer,
Geſloten in der muyten
En ſmoort in zijn fenijn.
Wij juichen nu hier buiten,
Zoo krijgt een ieder 't zijn.

M. W. DE JONGE,
in de *Amſterdamſche Vreugdeſtroom*, II. 269.

XLVI.

't Geblokkeerd Amſterdam, en tijdstoeval.

1.

Gebuurtje zeg, wat ſchrijft de krant?
Hebt gij ze niet gelezen?
O ja, dat Amſterdam te land
Belegerd zoude wezen.
Van wie toch? maar, van onze Prins.
Dat kan niet zijn. 't Is zeker,
Gelooft het vrij. O neen, geenzins.
Beziet het dan, ik kocht daar gins
Deze misſief „uit zeker brief"
Daar, leesze vrij, zoo 't u belief.

2.

Met tijdinge van Amſterdam,
Van geloofwaarde vrienden:
Op dato hier de tijding kwam
Hoe dat Zijn Hoogheid miende
Met ruiterij en ſtille trom
In Amſterdam te komen,
Zijn klinkende trompet veinst ſtom
Te zijn. Wat roept die vent daar om?
Hoor hier eens man, waar roepje van?
Van Amſterdam. „Wat is er dan?"

3.

Zijn Hoogheid houdt de ſtad bekneld
Te voet en ook te paarde.

Wat kost er een? Een blank. Daar 's geld.
Met tijdinge van Naarden.
Nadat Zijn Hoogheid in den nacht
Met ruiters en voetknechten
Gekomen was voor deze gracht,
Kreeg voor roep van burgerwacht:
Wie daar? De Prins, maak op. Geenszins.
Hij kom bij daag en zonder grins.

4.

Zoo wendt de wakkre ruitertroep,
Die tot den aanslag haastte;
Tot haar een bod gemoet, men roep:
Wat weg is ons het naaste?
Waarheen mijnheer? Naar Amsterdam.
Ei zeg mij eens, soldaten,
Wie dient gij? Den Oranjestam.
Wat oorzaak dat uw troep hier kwam?
Wij weten't niet, door streng verbied.
Waarop hij 't paard met sporen stiet,

5.

En rent, gelijk der zonnekar,
Door regenbui en winden,
Te post voornit, en komt zoo var
Een nader weg te vinden,
Dat hij de stad de tijding bragt,
Voort sluit men boom en poorten,
De Leggers legt men op de wacht,
Het grof kanon bevrijdt de gracht,
De trommel roer: „ wat wapens voer
Kom op de been;" maar beste-moer

6.

En booze Griet, van fchrik fchier dood,
Die kreet, en zeid, och laasje!
Nu is 'r gedaan; tut, tut, geen nood,
Zei Truitjen Appels Haasje.
Maar Parrel-oor ten krijg gewend,
Wou 't op haar fchild afkeeren:
Zoo flaat het heir de legertent
Om Amfterdam, en daar omtrent
Het dondrend fchut, haar voorneem ftut:
Maar 't water prangt haar legerhut.

7.

De huisman raast, en tiert, en bast
En ziet zijn beestjes lobb'ren.
Terwijl de vloed een knie hoog wast,
Waarop de meeuwtjes dobb'ren.
Dit drijft den Prins naar Amfterveen,
Heer Breedroô legt tot Muijen,
Graaf Willem rijdt door Slooten heen,
Dit houdt den henglaar uit de veen,
Maar onze Raad, verkropt die fmaad,
Den Prins, haar Vorst, te moete gaat,

8.

En bragt zoo veel te weeg tot nut
Van burgers en van boeren,
Waardoor de Prins zijn voorneem ftut,
En 't krijgsvolk af doet voeren;
Zoo flaat de krijg een mantel om
Van vrede, op nader reden.

Dies klinkt trompet en legertrom
Niet meer traptrare, trantra bóm bom;
Maar 't is verbruid, schip en schuit:
Hier hangt den armen duivel uit.

M. KRUSERS,
in de *Amsterdamsche Vreugdestroom*, II. 225.

XLVII.

Menniste vryagie.

Ik vrijdde op een' tijd een zoet Menniste zusje,
Die ik zeer loffelijk kwam groeten met een kusje;
Maar wat ik deed was wind, zij zei: bij ja en neen,
Dit vrijen krenkt mijn eer, ik bidje ga toch heen,

't Is onze Zusters niet geoorloofd te verkeeren
Als bij het fijnste volk, bij broeders van onz' leere.
Ik klaagde van mijn brand, ik kermde van mijn smart,
Ik zwoer, haar liefde was gemetseld in mijn hart.

Maar wat ik deed of niet ik kon haar niet bewegen,
Ik sprak naauw of zij wist daar een schriftuurplaats tegen
En daarmeê dreef zij mij gelijk de wind de pluim,
Want ik wist daar niet af, zij kon 't al op haar duim.

Z' had Mozes in haar hoofd, z' had David opgegeten,
Z' had in haar brein gebouwd een klooster vol Profeten,
En al d'Apostelen die woonden in haar lijf.
Ik dacht, Sint Velten speelt met dit geleerde wijf.

Zij en' zag niets aan mij of 't scheen haar te mishagen;
Dan was mijn haar te lang, dan al te wijd mijn kragen,
Pauvretten al te ruim, het stijffel al te blaauw,
Dan was mijn broek te wijd, dan 't wambuis al te naauw,

Elk kousseband te lang, 'k had rozen op mijn schoenen;
In 't kort, zij maakte zond' zoo'n wereldsch man te zoenen.
Wel goeden avond dan, juffrouw, zei ik, en zij:
Gaat in des Heeren naam, zijn wijsheid blijve u bij.

't En was niet lang daarna, ik kwam weêr bij haar treden,
Veranderd in mijn spraak, in wezen en in kleeden,
Mijn mantel was gansch slecht, en zwaar mijn haar gekort,
Mijn wit gesteven kraag zoo plat gelijk een bord,

Op al mijn kleêren zat niet één uitwendig koordje,
En daar kwam uit mijn mond niet één onheblijk woordje.
Vrede zij dezen huiz', dus zeid ik, en ik zag
Gelijk of voor mijn oog de Hemel open lag,

Het wit geheel omhoog, ik noemde haar niet als: zuster.
Toen stelde zij, zoo 't scheen, haar hartje wat geruster.
Ik las haar altemets een schoon kapittel voor
En legde haar van niets als godsdienst aan het oor.

Dus sloop ik in haar gunst, zij toonde zich wat blijer
En ik werd mettertijd wat stouter en wat vrijer.
Eens nam ik ze in den arm en zei: ik wil het doen,
Bij ja en neen, en gaf haar op zijn Friesch een zoen.

Toen bloosde zij kwanswijs en zei: ei laat dat wezen,
Men moet het klappen van langtongde menschen vreezen.
Ik zwoer haar dat ik wel zoo heimlijk en discreet
Was als de nacht, en zei: voorzeker, datje 't weet,

Ik wil de keers uitdoen. O, zei ze, zweert niet.... Trouwen,
Doe uit de kaars opdat gij uwen eed moogt houên.
Toen zocht ik wat rondom in 't duister tot ter tijd
Dat ik een ſtoeltjen vond; ik nam haar aan mijn zijd,

En zei: voorwaar mijn lief, hier willen wij met lusten
In vrolijke geneugt van avond zamen rusten.
Zweert gij, voorwaar? zei zij, daar ik u zoo vermaan,
O broeder had gij niet dien zwaren eed gedaan,

Ik had om 's werélds goed bij u niet willen komen.
Maar uwe ſtoutheid is ten besten opgenomen.
Zoo komt gij dan? zeide ik. Ja, ſprak ze, al is 't mij leed.
Ik kom opdat gij niet zoudt breken uwen eed.

STARTER's *Boertigheden.*

XLVIII.

Klachte van Cupido.

's Nachts toen een blaauw geſterde kleed
Bedekte 't bruin gewelf,
Dacht mij ik zag een kind dat kreet,
En 't was Cupido zelf,
Die ſloeg vast zijn gezigt omhoog
En klapte in zijne handen:
Ach! zeid' hij, ik wil mijn pijlen en boog
Van ſtonden aan verbranden.

't Wicht klaagde nog hoe langs hoe meer,
De tranen berstten uit

En rolden bij zijn wangskens neêr,
    Hij maakte een geluid
Dat 't allerhardste hert van steen
    Zou tranen moeten braken:
Ach! zeid' hij, wanneer zal ik het yder een
    Te passe konnen maken.

Zie ik eens herders armoed aan
    En dwing eens konings kind
Dat hij deur liefd' na haar te gaan
    Met al zijn schat begint,
Zoo houd ik regel, maat noch reên,
    Ik kan geen g'lijke raken:
Maar hoe zoude ik toch het konnen ieder een
    Zoo naauw te passe maken.

Zoo ik dan twee gelijke voeg
    In rijkdom bij malkaêr,
Zoo is 't: was hij niet rijk genoeg
    Al vrijdde hij een aêr?
Een schoon, hoewel van midd'len kleen,
    Zoo mogt haar armoed staken:
Maar hoe enz.

Voeg ik dan t'zaam twee ongeleerd,
    Om 't smalen eens te ontgaan,
Zoo is 't: ei ziet, dit 's regt verkeerd,
    Dees heeft hij niet gedaan.
Was nu nog één wijs van hun tweên
    Die mogt voor d'ander waken:
Maar hoe enz.

Zoo ik dan die ik 't wijste ken
    Voeg bij een slechte meid,

onnoozele

Is 't voort: nu heeft een wijze hen
Een ei in 't riet geleid.
Hetgeen hij prijst, zal, zoo ik meen,
Zijn wijf wel dapper laken:
Maar hoe enz.

Zoo ik dan twee geleerde pijn
Te voegen, om een prijs,
Zoo is 't: deez twee die zullen zijn
Een' iedereen te wijs.
D'een' geeft hij 't al, en d'ander geen,
Waar mag het wicht naar haken?
Maar hoe enz.

Hier heb ik dikmaals om getreurd,
En menig traan gestort,
Dan, 't mij nog langs hoe meer gebeurt,
Daar nog geen eind af wordt.
Mijn hooge lof wordt staâg vertreên,
Men poogt mij 't al t'ontschaken.
Maar hoe enz.

Want g'lijk die aan den weg iet bouwt
Veel aanstoots lijên moet,
Zoo ook denzelfden regel houdt
't Geen men in 't vrijen doet.
Als de een zegt ja, zegt d'ander neen,
Dit zijn al de oude zaken.
Maar ik denk, hoe zoude ik het ieder een
Te passe konnen maken.

Uit was 't. Mits schoot hij mij een pijl
En teeg voort op de reis.

Hij lachte, dies ik in der ijl
    Hem peurde naar zijn vleisch,
Maar hij vloog voor den nikker heen
    En liet mijn hert ſtaan blaken:
Komt het dus, dacht ik, dat gij het ieder een
    Niet kunt te paſſe maken.

Apollo of Ghesang der Muſen.
en STARTER's *Lusthof.*

XLIX.

Beproefde trouw.

Daar zou er een magetje vroeg opſtaan,
Om haar zoetelief te zoeken gaan,
  En zij zocht hem onder de linden,
  Maar kon er haar liefje niet vinden.

Met een kwam daar een heer aangaan,
Die zei: „ kind wat doet gij hier alleen te ſtaan,
  „ Of telt gij alle groene boomen,
  „ En al de geel goude rozen?"

Ik tel er de groene boomen niet,
En pluk ook alle goude rozen niet;
  Ik heb er mijn liefje verloren
  En kan er geen tijding van hooren.

„ Heb gij er uw liefje verloren,
„ Kan je ook geen tijding van hem hooren?
„ Hij is er op Zeelands douwe,
„ En verkeert met and're ſchoone vrouwen."

Is hij er op Zeelands douwe,
Verkeert hij daar met ſchoone vrouwen?
Zoo mag de Hemel zijn leidsman zijn;
Met alle mooije meisjes die bij hem zijn.

Wat trok hij uit zijn mouwe?
Een ketting rood van goude.
„ Die wil ik u, ſchoon kind ſchenken;
„ Wilt op uw lief niet meer denken."

Al ware de ketting nog eens zoo lang,
Dat hij van den hemel op de aarde hang,
Veel liever wil ik ze verliezen
Eer ik een ander liefje wil kiezen.

Doe ontroerde de heer zijn bloed.
„ Schoon kind ziet wel voor u watje doet.
„ Gij bent er mijn regte vrouwe.
„ En ik wil er geen ander trouwen."

Uit een blaauwboekje.

L.

Heidens bedrog.

Ik zal u nu een klucht verhalen,
Gefchied in een vermaarde ftad,
Hoe een Heidin, wel ter talen,
Heeft een juffrouw braaf gehad,
En zoo lustig uitgeftreken
Door bedrog en aardig fpreken,
Dat dees juffrouw zoo beviel
Dat zij haar te praten hiel.

Dees Heidin met zoete woorden,
Bad dees juffrouw om een beé:
Dat zij haar planeet aanhoorde,
Haar geluk in 's werelds zee;
En zei: juffrouw, kunt gij zwijgen?
Gij zult haast een' vrijer krijgen,
Ja, de grootfte van het land,
Daar zij haar vermaak in vand.

En gij zult te zamen leven
Dertig jaar in deze vreugd,
Negen kinders zal God geven
En een man vol eer en deugd;
Zal voor u nog eerder fterven,
Maar gij zult veel goed beërven,
Dan zult gij een jaar of twee
Leven als een weduwe.

En uw tweede man zal wezen
Advokaat in 's Gravenhaag,
Gij zult zijn in top gerezen,
Dan in ſtaat en weelde graag;
Maar hetgeen dat mij verwonder',
Dat hier ergens geld ligt onder,
Dat hier wis begraven leid,
't Welk mij heeft een geest gezeid.

Achter in uw achterkamer
Wandelt 's nachts een nare geest,
Met een ſleutel en een hamer,
Maar weest daarom niet bevreesd.
Daar ligt twaalf honderd ponden
Neêrbegraven, toegebonden
In een groen fluwelen zak,
Met meer ander goud gemak.

Dit heeft daar deez geest verborgen
Toen hij nog in 't leven was,
Maar zeer ſchielijk is geſtorven
In dit huis, verſtaat mij ras,
Dus komt hij u dat vertoonen
Omdat gij, o juffrouw ſchoone!
Zijt zoo mooi en liefelijk,
Dat men niet vindt uws gelijk.

Om nu aan dit geld te raken
Moet gij volgen mijnen raad,
'k Zal hier wat karakters maken
Als hier in mijn boekje ſtaat,

En dan zal ik nederzitten
Op deez' kruisjes roode en witte;
't Welk werd in het werk gesteld;
Juffrouw vlamde op het geld.

Straks toog de Heidin aan 't schrijven,
Cirkels rond, met groot rumoer,
Of zij wou de droes verdrijven,
Maar 't lag op een ander moer,
En ging zitten vlak ter neder
En sprak toen met woorden weder,
Nu moet gij uw zilver al
Brengen hier op dit geval,

Leggen 't onder deze deken,
Daar 't drie dagen liggen moet,
Dan zal zijn de geest geweken,
Gaat dan graven metter spoed.
Straks ging men het zilver leggen
Volgens deez' Heidin haar zeggen,
Maar zij maakte met een streek
Dat zij 't in haar zakken steek.

Toen zij vrij wat had ter zijden
Sprak ze: 't is nu al genoeg,
Nu moet ik drie dagen blijven
Tot des Zondags-morgen vroeg.
Neen, zei juffrouw, zonder schroomen,
Gij kunt dan wel wederkomen.
Maar dan valt de kunst niet goed,
Zei deez' Heidin metter spoed,

Of mijn deken moest hier blijven
Liggen met het zilver neêr.
Ik zal u daarmeê gerijven
Sprak toen deze juffrouw weêr
Daarmeê ging deez' Heidin heenen,
Maar zij is niet weêr verschenen:
Want de juffrouw zag op 't lest
Dat zij was geligt uit 't nest.

Uit een blaauwboekje.

LI.

Lof van den Huisman.

Als iemand eens wel gaat doorzien
Den staat van alle man,
Van prinsen en van koningen,
Mij dunkt hij zeggen kan:
Nog liever ben ik eenen boer,
Gerust in mijnen stal,
Als hoog verheven eens te zijn
En wachten zwaren val.

Al draagt de koning op zijn hoofd
Een kroon van louter goud,
Al woont hij in een schoon paleis
Zeer kostelijk gebouwd:
Nog liever ben ik eenen boer
Met eenen slechten hoed,
Als in zoo groote zorgen staâg
Te worden opgevoed.

Al heeft de bisschop en prelaat
Een gouden koorkap aan,
Al mag hij met den gulden staf
En met den myter gaan:
Nog liever ben ik eenen boer,
De hand al aan den ploeg,
Als staâg te moeten zorgen zoo
Voor zielen, laat en vroeg.

De prinsen en den adeldom
Al maken zij goed sier
Met Rhijnschen wijn en wildgebraad
En ook met kostlijk bier:
Nog liever ben ik eenen boer
En eet boekweiten brei
Als met hen in den krijg te gaan,
Den degen aan de zij.

Al is mijnheer pastoor voorzien
Van turref en van brand,
Al heeft hij lange rokken aan,
De moffen aan de hand:
Nog liever ben ik eenen boer
Al lij ik somtijds kou,
Als preken en studeren zoo,
En leven zonder vrouw.

Al wint een procureur veel geld,
En ook een advocaat
Alleen met pen en zijnen mond
Te schrijven goed en kwaad:
Nog liever ben ik eenen boer
Met mijne spade in 't veld,

O

Als van een twistig akkerman
Te winnen zoo veel geld.

Al woont de koopman in de ſtad
Zeer magtig ende rijk,
Al gaat hij op zijn muiltjes zacht',
Al treedt hij niet in 't ſlijk:
Nog liever ben ik eenen boer
Hier buiten zonder pragt,
Als wonderlijk te zorgen
En ſchrijven dag en nacht.

Al is de winkelier voorzien
Van waren abondant,
Al is de nering nog zoo goed,
Al wint hij voor de hand:
Nog liever ben ik eenen boer
En bezig met mijn wan,
Als optepasſen vroeg en laat
Ten dienst van ieder man.

Al heeft de ruiter groot plaiſier
Met trommelen en trompet,
Al gaat hij met een flüijer aan,
Op 't hoofd een hellemet:
Nog liever ben ik eenen boer
En ſlapen altijd wel,
Als zeven uren in den nacht
Te ſtaan op ſentenel.

Al heeft de ſchipper goed fortuin,
Als hij maar komen kan
Geladen uit een ander deel
Der wereld, t'Amſterdam:

Nog liever ben ik eenen boer
Met mijn kar op de hei,
Als midden in de wilde zee
Met een schip of galei.

Met oorlof, gij boerinnekens
En boeren altemaal,
Acht u gelukkig in uw' staat,
En zegt in 't generaal:
Nog liever ben ik eenen boer
En leef gerust op 't land,
Als koning, prins of edelman
Vol zorg aan alle kant.

Oude en Nieuwe Lofzangen.

LII.

Soldaten - zang.

De trom maakt ieder 't hart vol moed,
Die, als een braaf soldaat,
Voor 't vaderland zijn lijf en bloed
Fris avonturen gaat.
Wanneer tamboer reveille slaat,
Om brandewijn roept soldjermaat:
Rob dob, derob dob dob,
Rob dob, derob dob dob,
Wij geven het niet op.

Het ſchoonſte leven is in 't veld,
Daar vlamt men op den buit,
Daar ſpeelt men heer met weinig geld,
Al had men niet een duit:
De boer moet geven wat hij heeft,
Waarvan de heer ſoldaat dan leeft.
Rob dob, derob dob dob,
Rob dob, derob dob dob,
Wij geven het niet op.

Een krijgsman leeft gelijk een heer
Met groote deftigheid;
Hij ziet zoo moedig als een beer,
Hij vlamt maar op dien ſtrijd;
Hij ſchroomt voor geen. bebloeden kop;
Hij zet zijn huid geweldig op.
Rob dob, enz.

Waar dat hij komt, hij ſpeelt den baas,
Wie ſchrikt niet voor zijn ſtem?
Het krijgsmuzijk is trom-geraas;
Dat geeft zijn ijver klem.
Schalmeijen, trommen en trompet,
Die roepen krijgsman aan 't banket.
Rob dob, enz.

De marſepijn van menig pond,
Hoewel wat hard van ſtof,
Spouwt Hans uit zijn' metalen mond,
Wie lust die eet daar of;
Het klein banket is kruid en lood;
De handgranaten wittebrood,
Rob dob, enz.

De bommen zijn ons venezoen
  Maar magtig droog van korst,
't Was beter een gebraden hoen
  Al was 't ook wat bemorst.
Zoo leeft een krijgsman in het veld,
En vreest voor vijand noch geweld.
  Rob dob, derob dob dob,
  Rob dob, derob dob dob,
    Wij geven het niet op.

De gansche wereld is zijn huis
  En de aard geheel zijn bed;
Het donderend kanon-gespuis
  Is muzijk van 't balet.
Zijn koele waaijer is de wind,
Zoo dat men zijns gelijk niet vindt.
  Rob dob, enz.

De Hemel is zijn nachtgordijn,
  Zijn nachtlicht is de maan,
Behalve die, der sterren schijn,
  Zijn wekker is de haan.
Een krijgsman is een wonder kwant,
Hij is een baas van 't gansche land.
  Rob dob, enz.

En komt het leger tot den strijd,
  Soldaat die vloekt en zweert;
Hij schiet, hij houwt, hij steekt, hij snijdt;
  Hij doet wat hij begeert.
Hij moordt, of geeft bij wijl kwartier,
Naar dat hij valt op krijgsmanier;
  Rob dob, enz.

En komt hij dan in 't garnizoen,
  Zoo leeft hij als een vorst,
Want daar is voor hem niets te doen,
  Hij teert en fmeert de borst;
't Is evenveel van waar men 't haalt,
Wanneer de trom flaat is 't betaald.
  Rob dob, enz.

En heeft hij dan zijn tijd vergist,
  Zoo dat hij fterft de dood,
Men hangt zijn degen op de kist,
  En geeft hem menig fchoot.
Men draagt hem eerst een ftraatjen om,
Hij wordt begraven met de trom.
  Rob dob, enz.

Uit een blaauwboekje.

LIII.

1.

Voormaals de Cupidootjens,
De wakk're Minnegoodjens
  Beklommen met hun al,
Met hooge leeren vaardig,
Jupijns paleis eerwaardig,
  Met fchrikkelijk inval.

2.

Het ging er op een buiten,
Te rooven en te ruiten
  Van 't reedfte dat er was:

En dat hun oog bekoorde,
Van 't geen de Goden hoorde,
  Het kwam hun al te pas.

3.

Daar *Phœbus* heeft verloren,
Boog, pijl en toebehooren,
  Zoo als hij 't droeg ten ſtrijd;
Jupiter ook zijn donder,
Daar hij zoo menig wonder
  Meê deê, die werd hij kwijt.

4.

Zijn knods *Alcides* mede;
Neptunus heel te onvrede,
  Zijn drietand-gaffel meê;
Mars ringskraag en zijn kolder
Die bleef in dat gebolder;
  Diaan' haar fakkels reê.

5.

Mercurius de bode
Van al de hooge Goden,
  Liet daar zijn leerzen, ach!
En *Bacchus* onberaden
Zijn Thyrſum ſchoon van bladen,
  Die nooit hij meer en zag.

6.

Dus is het dan geen wonder,
Dat wij ook moeten onder
  Het minnejuk zoo wis,

Nadien zij ons betrapen
Met zelfs der Goden wapen,
  Die niet te ontwijken is.

M. CAMPANUS, *Velddeuntjes*, in de *Amsterdamsche Pegasus*, bl. 5.

LIV.

1.

Deugdelijk wilt ontspringen
Om een nieuw lied te zingen,
Nu uit der aarden dringen
Die kruiden groot van krachten
Die door de Mai voortbringen
Veel liefelijke dingen
En op deez' winters dwingen
Voortaan niet meer en achten.
Die lusthoven planteit
Zijn door Flora bezaaid,
Yder zich doch bereidt
Om daar met naarstigheid
De vreugdbloemkens te pluiken
Die door Phœbus ontluiken
Geneugelijk om ruiken
In 't groene land daar Venus u verbeidt.

2.

Daar zal zich openbaren
Cupido, die zeer garen

Tot dienst van zijn dienaren
Bereidt zijn boge vaardig,
Voegt u aldaar bij paren
Gij die zijt jonk van jaren,
Slaat op der vreugden fnaren
Als amoreufen aardig.
Aanfchouwt hoe zoet
Dat Ceres haar opdoet,
't Land ftaat in overvloed
Bekleed met vruchten goed
Die zij voor u laat komen
Eerst van haar tak genomen,
Eet daarvan zonder fchroomen
Tot dat uw lust in all's zal zijn geboet.

3.

Wijn die droefheid kan krinken
Zendt Bacchus om te drinken,
Waardoor men ziet ontzinken
Veel zware fantazijen:
Of nijders al wat dinken
Men gaar er niet van hinken,
Laat vrij uw keeltjens klinken
In fpijt van die 't benijen:
Onder een groen prieel
Alwaar men 't zoet gekweel
Hoort van 't gevogelt eel
Die in 't getal zeer veel
Zijn buiten in de hoven,
En daar dankbaarlijk loven
D'eenig Schepper hier boven,
Naar 't vermogen van haar krachten geheel.

4.

Prince, wilt niet vertragen
Om vreugde te bejagen,
Want deze ſchoone dagen
Die zullen haast verdwijnen:
Al 't geen nu vrucht zal dragen
Wordt mettertijd ontſlagen
Zoodat men dorre hagen
In plaats van groente vijnen: *zal vinden*
De winter koud
Vertoont zich dan weêr ſtout
Als man grijs ende oud,
Met ſnee hij d'aard bedouwt,
Zeer haast die groene biezen
Haar kleuren dan verliezen
Door 't komen van de vriezen.
Die zoo het land krijgen in haar gewoud.

Wie kan ontvlien?

Lusthof geplant vol gezangen
(Amſt. Pers. 1607) bl. 2.

LV.

De Lente.

Lieve lente, wat al dingen
Offert gij den ſtervelingen,
Daar gij 't harte door verheugt,
Al uw ſchoon baart louter vreugd.

'k Zie den vruchtbren grond op heden
Met een groen tapijt bekleeden,
Daar de bloempjes, fchoon van fchijn,
Keurlijk doorgemengeld zijn.

Al wat Winters-maagd deed beven
Ziet men als op nieuw herleven,
Progne arbeidt bij haar best
En bouwt onder 't dak haar nest.

'k Zie den ooijevaar (geweken
Uit ons onbekende ftreken)
Zwieren met een fnelle vlugt
Door de frisfe lentelucht.

Boreas, die ftorm-aanvoerder,
Buijenwekker, zeeberoerder,
Houdt zich ftil, geheel verbaast,
Nu de zachte Zefier blaast.

'k Zie de vog'len onder 't zingen,
Langs de teed're takjes fpringen,
Wijl in 't zoet der lentetijd
Elk zijn gaaitje kust en vrijdt.

Philomeel boeit ieders ooren
Aan den zang, dien zij laat hooren
Op een' onnavolgb'ren toon,
Ach wat klinkt haar gorgel ſchoon.

't Vee naar huismans welgevallen
Hoeft geen voêr meer op de ſtallen,
't Scheert weêr met zijn grage tand
't Jeugdig gras aan alle kant.

Dat kan melkerbuur behagen,
Die nu (tweemaal alle dagen)
Vrolijk op zijn voordeel past,
't Koetje van de melk ontlast.

't Viscbje ſpartelt in de ſtroomen,
Langs de groen-bemoste zoomen,
't Schubbig vel, bij zonneſchijn,
Blinkt als goud door 't kristalijn.

Lente gij kroont ieders wenſchen,
Gij verlustigt vee en menſchen,
En beweegt de blijde jeugd
Tot de Min, die 't hart verheugt.

Al de vogels op de boomen,
Al de vischjes in de ſtroomen,
Al 't gedierte, in woud of veld,
Voelen Liefde's zoet geweld.

Zinnenſtreelſter, levenwekſter,
Zielbékoorſter, hartentrekſter,
Sierſter van vrouw Flora's hof,
Eeuwig hebbe uw ſchoonheid loſ.

De Zanggodin aan 't Y, I. bl. 6.

LVI.

1.

Daar zoud er een ruitertje vroeg uitrijen,
't Was om een landsheer zijn dochter te vrijen
Zoo ver aan gene groen heide:
De landsheer doet hem gevangen, geboeid,
Op een' hoogen toren leiden.

2.

De ruiter heeft er zeer luide gezongen:
Ik heb zoo menig ſtout ruiter gedwongen,
En nu zit ik hier gevangen;
De landsheer heeft gezworen mijn dood
Dat hij mij zal doen ophangen.

3.

De landsheers dochter nog jong van dagen,
Zij hoorde den ruiter zoo droevelijk klagen,
En zij ging onder de muren:
Stout ruitertje dat gij ſterven moet,
Och! dat doet mijn jonk hart treuren.

4.

Mooi meisje kon jij er behouden mijn leven,
Wat je begeerde zoud ik u geven,
En ik zoud er u met mij leiden,
En voeren u op mijn vadertjes ſlot,
Daar ik nooit van u zou ſcheiden.

5.

Stout ruiter uw bidden is al verloren,
Mijn vader heeft er uw dood gezworen,
Maar wilt ge mij, zoetelief, trouwen,
Ik heb u, ſtout ruiter, zoo zeer bemind,
Dan zult gij uw lijf behouën.

6.

Zij liet haars vaders wachter ontbieden
En liet haar vadertjes komst beſpieden,
En zij liet den ruiter ontbinden:
Die zadelde daar een appelgrauw ros
En reed heen met zijn beminde.

J. J. VAN ASTEN, in de
Haarlemſche Winterbloempjes, bl. 161.

LVII.

Burger-jacht-luiden Lauwerkrans.

1.

O Stroom - God van den Amſtel-vliet!
Waar is er in oud Romen
Augustus zoo veel eer geſchied
Als u, op uwe ſtroomen?
Nooit werd Ceſar 't hoofd geſierd
Met zulke lauwerieren.
Maar werd Cato zoo gevierd
In den Raad dien hij beſtiert?
Athene zag nooit blijer dag,
Toen hare zege boven lag.

2.

De Noordſtar dook, de Oosterzon
Beſcheen hier ſtad en ſtroomen;
De ijverende jachtman kon
In 't bed niet langer droomen,
Maar ijlt naar jacht en ſloep en ſchuit,
Slaat aan en nat zijn zeilen,
Hijs op in top de brui, haal uit,
Daar veel en keel, trompet en fluit,
Om 't zoetſte lui, daar komt een bui,
Dat leidt op 't oor, hou vol de brui.

3.

Daar 't volkrijk Amſterdam toezag
Met honderd duizend oogen,

Hier waait een wimpel, daar een vlag,
 Bij vijftig masten boogen.
De zeiltjes hingen aan de wind,
 De boordjes schepten water.
Hier gemoet ons eene vrind
Van den jachtraad zoo bemind,
Men brengt hem voort, de vlag aan boord,
En loopt nog verder van de Noord.

4.

Nu bij de wind, ik kan niet, hee,
 Dien hoek niet boven raken,
Neen, gaat een gang, uw zwaard los, ree,
 Dat rak is vlak voor 't laken.
Viert los uw schoot, hoe legt g'en keft,
 Wilt gij mij leeren zeilen?
Den Admiraal nog wat geheft,
Bier, brood aan boord; een jachtje treft;
Aan lij uw roer; maak gij ruim vloer;
'k Wou dat gij in een stroomnimf voer.

5.

De Admiraal die wende en sprak,
 Aan ons zijn weet en woord gaf:
Wie dat mij lief heeft, volg en zak
 Met mij weêr om de Noord af;
Aan d'Omval zet hij zijn kiel,
 Hoe schraaltjes zag 't de Molen;
Smijt toe uw vanglijn, vrome ziel,
Riep hij die dit wel geviel,
Dat zoo uw vloot, om bier en brood
Kwam vlotten in zijn omvals boot.

6.

't Sa tap, schaf bier in glas en kan,
En ovens om te smoken,
Zoo veel als 't alles zuigen kan,
Een troostrijk woord gesproken
Van onzen Admiraal, dien held,
Een blom van zulken offer,
Den Stroomgod hier ter eer gesteld,
De roemers men bij 't klinken telt,
Men drink, men zing, men lagch, men spring.
Den avond viel en ieder ging,

7.

Weêr scheep, toen lag der winden God
In slaap en buiten magten,
Zoo maakt men een getakeld vlot
Van t'zaamgebonden jachten.
Zoo drijft men zonder wind voor stroom,
Men spoelt met Bacchus-tranen
Den overloop, tot dat men koom
Al zoet al zachtjes door den boom,
Daar zet men 't strak, de nadorst sprak:
Ga lesch mij in de regen-bak.

8.

Zoodanig was het schip-gewoel
Van Amstels burger bootsman,
De puts en plegt verstrekt een stoel,
De kittebroêr een lootsman,
In 't roemmert, elke smookebroêr
Voer hier voor een bosschieter,

P

De Ruime tijd die ſtond aan 't roer,
Ik twijfel hoe de Naſmart voer,
Had ik gezien, krioel geſchiên,
'k Zou daar een beter bod naar biên.

M. KEUSERS,
in de *Amſterdamſche Vreugdeſtroom*, II. bl. 18.

LVIII.

1.

Mag men niet te regt gelijken
Deze wereld bij een val?
Wereld die aan ons doet blijken,
Dat zij ons bedriegen zal:
Wereld gij lokt ons gemoed
Als de val het muisje doet.

2.

Satan, om de ziel te vangen,
Heeft het lokaas van zijn vreugd
In des wereld val gehangen,
Tot bekoring van de jeugd,
En hij lokt ons door dat zoet
Als de val het muisje doet.

3.

't Muisjen in de val getogen
Door de graagte van het aas,

Vindt zich onvoorziens bedrogen,
Maar beklaagt zijn lust, eilaas!
En het voelt zich heel bedroefd,
Om een weinig, naauw geproefd.

4.

Rijkdom, wellust, wereldseere,
Staatzucht, pracht en hoovaardij,
Daar beneffens te begeeren
Ligchaams weelden, lekkernij:
't Is maar voor een korten tijd
Daar de ziel zoo lang om lijdt.

5.

Eer men 't aas begint te proeven
Valt de val van 't leven toe,
En de ziel raakt in bedroeven,
Want men leeft, ik weet niet hoe:
Heden is men rijk en groot;
Morgen ligt het ligchaam dood.

Haarlemsche Zomerbloempjes, bl. 10.

LIX.

Hoogmoed voor den val.

1.

Een aap die eenen vreemden lust
In zijn gedachten kreeg,

Was in hem zelven niet gerust,
Te blijven hier omleeg,
Hij zag den zwier der vog'len aan
Tot boven in de lucht,
En dachte, ik wil mede gaan
En trekken op de vlugt.

2.

Hij maakte vleugelen van was,
Aan elke zijde een,
En daarmeè was hij wel te pas,
Want daarop vloog hij heen:
De grillen in zijn malle kruin
Die dreven hem omhoog,
Geen fpitfe toorn noch hooge duin
Daar hij niet op en vloog.

3.

Ten leste door zijn dwaze zucht,
Die dagelijks aanwon,
Zoo dacht hij met een fnelle vlugt
Te vliegen op de zon:
Maar dezen dwazen overleg,
Die wordt in 't einde valsch.
De zon die fmolt zijn vleug'len weg,
Hij viel, en brak zijn hals.

4.

Een die met ander' lieden geld
Hem meent te maken rijk,
Doordien dat hem de hoogmoed kwelt,

Is ook deez' aap gelijk:
Hij, met een opgeblazen moed,
t'Onvreden met zijn' ſtaat,
Gaat hoopen zamen goed op goed,
En ſtaâg hij hooger gaat.

5.

Dan is 't dat hij met nijd aanziet
Den genen die regeert
En hoe een ieder 't hoog Gebied
Met kromme kniën eert.
Dies vijzelt hij hem zelven op
Tot hooge magt en eer,
Tot dat hij op den hoogſten top
Zit pronken als een heer.

6.

Maar wanneer hij in hooge magt
De zon wil zijn gelijk
En overal de zwarte nacht
Wil jagen uit zijn rijk,
Alleen door glans van zijn ſieraad;
Zoo komt des Hemels Heer
En ſmelt zijn trotſchen, hoogen ſtaat:
Daar valt den aap dan neêr.

CS. MAERTSZ,
Het zingende Nachtegaaltje, bl. 60.

LX.

1.

Een oude fabel van lange wijl
Stelt ons Cupido voor,
Dat hij met zijne boog ende pijl
Des minnaars hert schiet door,
Waaruit terstond de minne zwelt
En maakt dat hij zijn liefde op iemand stelt.

2.

Men stelt hem met een fakkel in d'hand,
Gevuld met brandend licht,
Daardoor hij terstond in 't ingewand
Een minnevlamme sticht:
Zij schild'ren hem ook als een kind
Zonder gezigt, en beide oogen blind.

3.

Die dit versierde zeer grootelijks loog,
En die 't gelooft is mal:
Een kind, een fakkel, een pijl, een boog,
Die doen hier niet met al:
De minnevlam, die zoete brand
Die komt ons toe van een heel ander kant.

4.

De minne die zijnen scherpen schicht
Mij tot de ziel schoot in,
Kwam aangevlogen uit het gezigt
Van haar die ik bemin.

Haar zoet en minnelijken oog,
Was 't altemaal, de pees, de pijl en boog.

5.

De fakkel die mij in mijne jeugd
Het herte ftak in brand,
Dat was haar reine en witte deugd
Haar zeden en verftand:
En daar kwam ook haar fchoonheid bij,
Waarbij Heleen niet te gelijken zij.

6.

Maar Cupido die en was er niet,
Hij heeft mij nooit geplaagd,
Maar die mijn hert heeft in haar gebied
Dat is een jonge maagd:
Ik zwijg wie 't is: maar zegge zoo:
Mijn liefste is nu zelve Cupido.

Het zingende Nachtegaaltje, bl. 78.

LXI.

De fnelligheid des Tijds.

1.

Gelijk een vogel die daar heenen
Vliegt, met een' wakkren fnellen vlugt:
Of als een mist, in haast verdwenen
Voor 't aanfchijn van de blaauwe lucht,

Zoo is ook even
't Loopen van de Tijd
En van ons leven,
't Zij men is verblijd,
Of droeve ſmerten lijdt.

2.

De nacht die kringt den dag van ſtede,
Zoo doet de dag den nacht ook meê,
De winter en de zomer mede
Die drijven ook malkaêr van ſteê.
En al de vreugde
Van des werelds zoet:
De groene jeugde,
En haar blij gemoed
Vergaan gelijk een vloed.

3.

Schoon iemand op den troon geklommen
De wereld had in zijn bedwang,
Nog ſtut hij niet door groote ſommen
Van ijzeren volk de Tijd haar gang.
Ja zelfs zij allen
Zouden door de Tijd
Haast nedervallen,
Want het is een ſtrijd
Die 't alles nederſmijt.

4.

Dit wordt terſtond ons voorgedragen
Zoo haast men in den Bijbel leest,

Daar ſtaat van de zes eerſte dagen,
't Is avond en morgen geweest:
Omdat de zaken
Des werelds, in 't kort
Een einde maken,
Gelijk de dag wordt
In duisternis geſtort.

5.

Alleen wordt d'avond niet beſchreven
Op 't lest van den zevenſten dag,
Omdat ons afbeeldt het leven,
Dat nooit de Tijd afſnijden mag.
Bouwt dan uw zinnen
Niet op ijdelheid;
Maar wilt beminnen
't Geen omhooge leidt,
't Welk blijft in eeuwigheid.

Het zingende Nachtegaaltje, bl. 122.

LXII.

Dat alle bergen goude waren
En alle waters wijn; bis.
Zoo had ik u veel liever,
Mooi meisje waar je mijn. bis.

„ Had gij mij dan veel liever
„ Als gij mij doet in ſchijn, bis.
„ Zoo gaat dus voor mijn' vader ſtaan
„ En bid, en bid om mij." bis.

Ik heb al voor uw' vader geweest
  En hij ontzegt het mij. bis.
Neem oorlof aan u zelve,
  Schoon lief, en gaat met mij. bis.

„ Oorlof dan aan mij zelve,
  „ De knaapjes zijn zoo loos, bis.
„ Of gij mij dan verliet, fchoon lief,
  „ Zoo was ik vriendeloos. bis.

Ik zal u niet verlaten
  Van nu tot in der dood. bis.
Gij bent een Konings dochtertje
  Een roosjen al zoo rood. bis.

„ Ben ik een Konings dochtertje
  „ En gij een Graven kind." bis.

Zij namen elkander bij de hand
  En gingen onder de lind. bis.

Hij nam het maagdelijn bij de hand
  En bragt haar van de lind, bis.
Al naar een afgelegen land,
  De moeder en haar kind. bis.

„ Nu zit ik hier gebonden
  „ Al met mijn kleine kind, bis.
„ Zoo bid ik de zuiv're Maria
  „ Dat zij mij weêr ontbind?" bis.

Ik wou dat gij eens ontbonden waart
  Al van uw kleine kind, bis.
En dat ik u begraven zou
  Onder deez' groene lind. bis.

„ Woud gij dat ik begraven lag
„ Al onder deze lind? bis.
„ Zoo woud ik liever ſtout ruiter
„ Dat gij bij de keel ophingt." bis.

De ruiter hief op zijn linkerhand
En gaf haar eenen ſlag, bis.
Zoodat zij neder ter aarde viel,
Zij hoorde noch zij zag. bis.

(*Tot haar zelve gekomen.*)

„ Al heb je mij nu geſlagen
„ Schoon lief, 't en is geen nood, bis.
„ Al eer de zeven jaren om zijn
„ Zoo zult ge komen om brood." bis.

Al eer de zeven jaren waren,
De ruiter kwam om brood, bis.
Met een lazarusklap in zijn hand,
Hij hadde zeer veel nood. bis.

„ O kind," zei zij, „ van zeven jaar,
„ Nu zet uw' vader een ſtoel, bis.
„ Ik heb er den dag wel eer gezien
„ Hij was een ridder koen. bis.

„ O kind!" zei zij, „ wel kleine kind
„ Nu geef uw' vader brood, bis.
„ Ik heb er den dag wel eer gezien
„ Hij had het niet van nood. bis.

„ O kind!" zei zij, „ wel kleine kind
„ Nu ſchenk uw' vader wijn, bis.

„ Ik heb er den dag wel eer beleefd
„ Hij was de liefste mijn." bis.

Haar vader achter de deure stond
Hij hoorde het hooge woord. bis.
Hij trok zijn blanke zwaard uit de scheê
En hieuw hem af zijn hoofd. bis.

Hij nam het hoofd al bij het haar
En wierp het in haar schoot: bis.
Houd daar, mijn jongste dochterken,
Beween den appel rood. bis.

„ Zou ik het al beweenen
„ Dat hier te beweenen waar, bis.
„ Zoo had ik wel al de dagen werk
„ Die hier komen in 't jaar." bis.

Uit een blaauwboekje.

LXIII.

Na Oosterland wil ik varen
Daar woont er mijn zoete lief,
Over berg en over dalen,
Schier over der heiden,
Daar woont er mijn zoete lief.

Al voor mijn zoeteliefs deurtje
Daar staan twee boompjes fijn,

D'een draagt noten van muskaten,
Schier over der heiden,
  En d'ander draagt nagelen fijn.

De noten zijn zoo ronde
  Kruidnagelen ruiken zoo zoet.
Ik meende dat mij vrijdde een ruiter,
Schier over der heiden,
  Nu is het een arme bloed.

Hij nam ze bij der hande
  Bij haar fneeuwwitte hand,
Hij leidde ze alzoo verre,
Schier over der heiden,
  Daar zij een bedje vand.

Daar lagen zij twee verborgen
  Die lieve lange nacht,
Van den avond tot den morgen,
Schier over der heiden,
  Tot fcheender de lichte dag.

De zon is ondergegangen,
  De fterren blinken zoo klaar,
Ik wou dat ik met mijn liefste,
Schier over der heiden,
  In een boomgaardje waar.

De boomgaard is gefloten
  En daar mag niemand in,
Dan de fiere nachtegalen;
Schier over der heiden,
  Die vliegen van boven daar in;

Men zal er den nachtegaal binden,
  Zijn hoofdjen al aan zijn voên,
Dat hij geen meer zal klappen;
Schier over der heiden,
  Wat twee zoete liefjes doen.

Al hebt gij mij dan gebonden,
  Mijn hartje is mijnder gezond,
Ik kan nog evenwel klappen;
Schier over der heiden,
  Van twee zoetliefjes doorwond.

Uit een blaauwboekje.

LXIV.

't Vrolijk gevogelt tiereliert,
En vast op zijn pluimpjes zwiert
    Ginds en weder,
    Op en neder
Door de blaadjes vocht besproeid,
Daar 't zijn leedjes rust, vermoeid.

't Zilverig maantje duikt in zee
Met haar trony hallef snee,
    Bij de menschen
    Die'r na wenschen,
En met arbeid zijn 'verlaên,
Onder den graauwen Oceaan.

't Zonnetje jeugdig mij ontmoet,
Dat, zoo 't schijnt, de aard begroet
Met zijn stralen,
Die nu dalen
Matig heet, niet al te zeer,
Maar des middags brandt hij meer.

De vlugge diertjes wederom
Wenschen Phœbus wellekom
Met haar zangen,
Zij verlangen
Naar zijn gulden glanzig hoofd,
Dat de zwarte nacht verdooft.

Al de bloempjes fris en groen,
Door hem sierlijk opendoen
Hare bladen,
Die verladen
Zijn met 't zilv'rig kleed bedekt,
Als een nevel dik vertrekt.

Vrolijke nimfjes van het woud,
'k Ruild' deez' staat niet om het goud
Van de hoven,
Die maar slooven
Om een staat, of vuile lust,
Die nimmer gunt haar ziele rust.

A. PIETERSZ. CRAEN, *Pastorellen*
in de *Amsterdamsche Pegasus*, bl. 165.

LXV.

Winter - lied.

1.

Ziet de winter koud en bar
Die komt zeer fel aandringen,
Ziet eens hoe zij even nar
Achter malkander wringen,
Elkeen zwaait en zwiert zoo heen
En de nar gaat lustig treên,
Komt rammelend aanſtoten
Op wakk're ſtijve koten.

2.

Fobert draait met Trijn op 't ijs,
Met nieuw fatſoen van kleêren,
Elk pocht om de beste prijs.
De paarden te trotſeren:
Nar, nar, nar, zoo roept men daar,
Schikken vast de baan heel klaar,
Men doet zijn best in 't rijen
Om lieflijk te bedijen.

3.

Wie is maller, zegt men dan,
De rijer of de trekker?
Dit ſpottende zegt meid of man,
En broênze nog veel gekker.

Die zijn paard best is verſierd
Met de nar op 't weidſte giert,
Die nar moet men prijzen
En veel eers bewijzen.

4.

Dan op 't ijs, in ſchuit of ſleê
Doen een ommereisje,
't Is dan, heerſchap wilje meê
Met dat mooije meisje?
Zoo het dan in all's gevalt,
Dan op 't allerzoetst gemald:
Nar, nar, nar, wij krijten
Met zonderling verwijten.

5.

't Paardje brunst met groot gedruis
Met opgeſteken ooren,
Den avond valt, elk ſpoedt naar huis,
't Is jeugdig om te hooren:
Nar, nar, nar, zoo klinkt de bel,
Heel zoet past dit narren wel
Van weidſche en ſteedſche pronkers,
Gelijk of 't waren jonkers.

6.

Elk nog een bravade doet
Met heen en weêr te draven,
Elk zijn lusten nog eens boet,
En laten 't paardjen ſlaven:

Nar, nar, nar, zoo is 't gerugt,
Met een dreunende gevlugt,
Bij rijers en bij rijsters,
Bij vrijers en bij vrijsters.

7.

Dan men malt en jokt en speelt;
Met lagchen en met kussen,
Menig zoentjen men haast steelt
Om 't rijloon te versussen.
Blijven nar, nar, tot het end
Ja, zijn ganschlijk afgemend
Door 't loopen en door 't hijgen
Als zij maar zoentjes krijgen.

8.

's Avonds bij de lichte maan
Moet nog 't paardje trekken;
Maken zoo de straat ruim baan,
't Is al om lusts verwekken.
En 't luidt al: nar uit, nar in,
Om een handvol klein gewin;
't Narretjen men gaat jagen
Om 't meisjen te behagen.

9.

Prins, zoo gekkijk niet bemint
Dat gij u laat vervoeren
Van het eenjer wulpsche kind,
Wilt uw luiten snoeren:

Nar, nar, nar, zoo ſtarf je dan,
Houdtje lustig als een man,
Neemt geen paard met bellen;
Zoo zal men u niet kwellen.

J. J. COLEVELT's *Cupidoos dartelheid*, in de *Amſterdamſche Pegaſus*, bl. 67.

LXVI.

Zeemans-deun.

1.

Is een koning wel gezeten
Aan zijn disch om braaf te eten,
Wij zijn de geen
Die het brengen, zoo 'k meen.
Wij zijn die daar lijf en leven willen wagen,
Brengen 't al
Aan de wal,
Naar zijn lust en welbehagen.
Met verlof
Wat's een hof
Voert men daar niet aan en of?

2.

Wij die met onz' ſchepen varen
Over ongeſtuime baren
Op 't brak der zee,
Weet wij brengen alles meê

Wat haast een mensch kan bedenken of noemen,
Zou men dan
Man voor man
Niet op onze daden roemen,
Daar men moet
Op de vloed
Moedig ſmaken zuur en zoet.

3.

Wij die met veel ijver waken
Schoon dat mast en ſtengen kraken
En dat de wind
Buldert en het al verſlindt,
Dan moeten wij lager wal en klippen mijden,
Elk in rang,
Stout of bang,
Is een meester in het ſtrijden.
Nacht en dag
Met verdrag
Toont men wat onze moed vermag.

4.

Dat wij alle wilden ſchroomen
Voor Neptunus' woeste ſtroomen,
De koopmanſchap
Wierd in alle landen ſlap,
Wij doen de beurs, kist en kas en alles bloeijen,
Zeevaart is
Het gewis
Die de landen komt beſproeijen,
Keer op keer,
Doch den Heer
Komt al eenig daarvan de eer.

5.

Schoon de winden oost'lijk brallen
Of dat die in 't zuiden vallen
　　Of wierd gehoord
In het Westen ofte Noord,
Wij weten daar ons zeiltjes naar te ſtrijken
　　En met een
　　Op de reên
Naar de bakens uit te kijken
　　Even ſtip,
　　Dat ons ſchip
Niet mag raken op een klip.

6.

Zoo de Opperheer verheven
Ons behouden reis wil geven,
　　Zijn wij elk een ſtut,
En voor alle landen nut.
Zon, maan en ſtarren zijn onze lichten
　　Op de plas
　　Het kompas
En meer andere gezigten,
　　Voor het oog,
　　Lood en boog
Moet ons dienen voor het droog.

Uit een blaauwboekje.

LXVII.

Sa Nederlanders komt ten ſtrijd
Eer dat gij wordt uw ſteden kwijt.
En hebt gij niet de magt vernomen
Die men van Frankrijk af ziet komen?

Hoort de Franſche trommel ſlaan,
Sa koopman maakt u van de baan,
Want die trompet die gaat ter eere,
Men hoort ze roepen à la guerre.

Vijftig duizend kloek te paard
Hebben alreê den weg aanvaard:
Te voet ook vijftig duizend mede
Die men ziet trekken naar beneden.

Duizend Mooren zijn geteld
Op witte paarden in het veld,
Het ſchijnen duivels van der hellen,
Maar 'k hoop God zal ze nedervellen.

Franſchen en Zwitſers met levrei,
Heeft men zien rijden op de hei,
Langs Piemont en langs Pikardijen,
Om ons te kwellen aan twee zijên.

Sa Hollanders kloek van aard,
Laat ons toch wezen onvervaard,
Met een pistool en Spaanſchen degen,
Laat ons den Franschman ſaam gaan tegen.

Al onz' steden zijn versterkt,
Nog dagelijks men daar aan werkt,
Ja met meer als twee duizend handen,
Om te bevrijden zoo onze landen.

Binnen Brussel met trouweel
Daar wordt gemaakt een sterk kasteel,
Met schoon bolwerken hoog verheven,
Om op den vijand vuur te geven.

Binnen Mechelen, men bevon,
Daar werd gegoten grof kanon,
Granaden, bomben en mortieren,
Om op den vijand te doen zwieren.

Gent, Dendermonde en Condé
Zijn al versterkt met Sint Omee,
Ook Bergen, Valencijn en Namen,
Of daar de Franschen eens aan kwamen.

Sa Hollanders, hand aan hand,
Slaan wij den Franschman uit ons land,
En roep dan: viva, viva Spanje,
En viva Prince van Oranje.

Prince huislui wilt uw graan
Nu in de steden brengen gaan,
Eer het de Franschen komen halen,
Zij zouden het u niet betalen.

Haarlemsch Leeuwerkje, bl. 135.

LXVIII.

De Gelijkheid in 's menſchen Sterven.

Kom mensch van welk een rang gij zijt,
Hoor toe, en blijft wat ſtaan.
Gij weet dat elk, arm of rijk,
Den dood moet ondergaan. (bis)

Wat baat een keizer al zijn pracht
En vorſten hunne kroon;
Daar hij den dood elk dag verwacht,
En de aarde dekt zijn ſchoon. (bis)

Wat helpt een woekeraar zijn ſchat,
Daar hij zijn ziel ontbloot
En door bedrog verzameld had;
Toch moet hij eenmaal dood. (bis).

Men haalt den Doctor, hij geeft raad
Voor zieken in hun pijn;
Maar als hem zelf de dood genaakt
Heeft hij geen medicijn. (bis)

Wat helpt het den geleerdſten man
Die alle dingen weet,
En denkt dat hij nog leven kan,
En 't ſterfuur vergeet. (bis)

Dus weest getroost, o arbeidsman!
Gij leeft met hem die rijk
En zoowel zalig ſterven kan,
En worden aarde en ſlijk.
Dan zijn wij al' gelijk.

Los blaadje.

LXIX.

Ik heb een les gekregen
Van Bacchus' zoete kind:
Geen fluitjes uittevegen
Als daar men ſmaak in vind.
Fluitjes wil ik zonder plengen,
Glaasjes wil ik zonder dorst,
En 't is een borst
Die zonder dorst
Weet een glaasje voorttebrengen
In één teugje ongemorst.

Tſa bazen vol van vreugde
Vrienden van 't edle nat,
Drie glaasjes zijn drie teugen,
Drie maakt een klaverblad.
Het blaadje wil ik met een ſteeltje,
'T Steeltje wil ik zonder meer.
Vier is het al,
Hier houd ik ſtal,
En ik zweer bij Bacchus' keeltje
Dat ik niet meer drinken zal.

Doch tot een zoet besluitje
Van deze vrolijkheid,
Breng 'k u een minnelijk fluitje
De juffers toegewijd.
'k Wil het naar mijn keeltje stieren
'k Laat het naar mijn hartje gaan.
  Uit is de fluit,
  'k Zing overluid,
'k Wil nu Venus' kusjes vieren
Bacchus' lessen hebben uit.

't Groot Hoornsch Liedboekje.

LXX.

Paap - Martens - Zang.

Vreugde, vreugde, ja wel vreugde!
Spek en boter tot den boôm,
Wijn en suiker in de room,
Roept en denkt meest al de jeugde.
Maar Paap - Martens zang bekend
Roept: al arremoed in 't end.

'k Zij hoe vredig hier te zamen
Of hoe vreugdig hier vergaârd,
En hoe wel naar wensch gepaard
Dat ja iedereen zeit Amen,
Als het luk-rad eensjes wendt
Zoo is 't arremoed in 't end.

Trouwje een rijke, j'hebt te vreezen
(Schoon gij haar hebt lief en waard)
Voor haar trotsch' en fieren aard,
Zij zal willen meester wezen;
Zoo je naar haar pijp niet zingt,
't Is van 't hare dat er klinkt.

Trouwje daar niet is ten besten,
Vrouw en vrienden moet gij voên,
Nog en kond gij niet voldoen,
Van den eersten tot den lesten
Moet gij sloven, arme bloed,
Is dat dan geen arremoed?

Trouwje er eene schoon van leden,
Schoon van wezen en op 't oog:
Schoone vrouwen zien wat hoog;
Schoone vrouwen, trotsch van zeden;
Schoone vrouwen, trotsch of geil;
Schoone kersen draagt men veil.

Gaat gij dan een leelijk trouwen
Of een klein of spijtig dier,
O dan is 't een helle schier,
Al 't geslachte moet gij houwen,
Gij verliest meer aan het kind
Dan gij met de moeder wint.

Mapsjes.

LXXI.

Affcheid van het vrijen.

'k Heb den bras van het nestige vrijen,
Meisjen ik pak er mijn fpellen op.
Truitjen is wel een geestige pop
En ik heb ze wel meugen lijen.
Maar de kermis is gedaan,
'k Heb den bras van uit vrijen gaan.

'k Zette 't mijn Truitjen op 'er confcientie,
En ik zei: je moet er maar aan;
Maar zij zei: je meugt er wel gaan,
Trouwen dat is maar penitentie,
Als de bruid is in de fchuit
Is 't vleijen en belooven uit.

'k Zei: mijn lief, mijn blaasje met boonen,
Mijn gefuikerde rijstenbrij,
Dat je wist wat dat ik lij
Om uw fchoone inkarnate koonen,
Ik zucht, ik ween, ik klaag en fnik
Schier al mijn ingewand aan ftik.

Maar de meid en wou me niet hooren,
En zij zette haar bekjen zoo fcheef
Even als of er een vischwijf keef,
En toen gaf ik den moed verloren.
En ik dacht: 't is al te mal,
Die niet en wil, die niet en zal.

Uit een blaauwboekje.

LXXII.

1.

Ik schouw de wereld aan
En naar gewoonte gaan,
Ik zie vast alle dingen
Zij zijn dan groot of kleen,
Maar ik, eilaas! alleen
Blijf vol veranderingen.

2.

De dag die voert den nacht,
Het windje lispelt zacht
Over de groene dallen,
Het woud de bergen siert,
Maar ik ben heel verkierd
En blijf verkeerd in allen.

3.

De zon naar d'onde fleur
De doode kruiden deur
Zijn hitte doet verrijzen,
Die doen haar op en blij,
Maar wie kan toch in mij
Levendig leven wijzen.

4.

Het teere zwakke gras
En 't vrolijke gewas
Bedijdt bij douw en regen
Die 't dorstig aardrijk voedt,

Maar wat dat mij ontmoet
't Is nimmermeer te degen

5.

Het wild gedierte ſpringt,
't Gevogelt dartel zingt,
De woeste nimfen voegen
Gebloemd zich aan den dans,
Maar kruid noch rozenkrans
En kan mijn lust genoegen.

6.

Een ander krijgt de loop
Van Saters overhoop
Vervolgt aan alle zijên,
Dat luttel nimfen kruist,
Maar ik ben niet verkuist
Met haar brooddronken vrijen.

7.

Het geile vee naar lust
Zijn honger plegtig bluscht,
Van ſteile rotſen vlieten
De beken zeewaards in,
Maar ik draag leide min
En kan ze niet genieten.

Bruilofts-banket, bl. 18.

LXXIII.

Visschers Klagte.

1.

Laast in de stille nacht gelegen
Zoo borst ik uit in dit geween:
Onzagte! laat ge u nooit bewegen,
Door al mijn zugten en gebeên?

2.

Of zullen dan slegts eeuwig varen
Miju minnezugten in den wind?
Mijn zilte tranen in de baren,
Daar gij opregt'lijk werd bemind!

3.

O Galathé! zal dan mijn weenen
Steeds breken op uw steenig hert?
O hert! nog harder dan de steenen
Die door de zee bekabbeld werd.

4.

't Is al in stilte langs de kusten,
Een ieder heeft de slaap gevat:
Het zeekalf legt gedwee te rusten;
Ja zelver rust het woelziek nat.

5.

Maar ik herdenkende mijn treuren,
In 't nare en 't ſtille van den nacht!
Mij zeg ik mag geen rust gebeuren,
Schoon 't al van ſlaap ligt als verkragt.

ROELAND VAN LEUVE, *Mengelwerken.*

LXXIV.

Een Droom-liedeken.

Nadat de helle zilvren maan,
  Verzeld met het geflonker
Der ſterren, aan de lucht kwam ſtaan,
  Lei ik mij in het donker,
In ſchaduw van het boomgewas,
Alwaar ik haast gevangen was
  Met zoete droomen in het gras.

Ik zag een nimfje naar mij treên,
  Verſierd met friſſche rozen,
Van 't hoofd gepereld tot de teen,
  Haar voeten in de brozen
Weleer geweven van Minerv
Geſtikt met goud en purperverw,
  En diamanten tot haar erf.

Hare oogjes blonken als de zon
  Met aangename lonken,

Regt minnefakkels, en de bron
  Om 't hardſte hart te ontvonken;
Haar lipjes ſchooner als robijn,
Veel zoeter als de nektar-wijn
En ook der Goden ambrozijn.

Maar toen ik haar te kuſſen dacht
  Aan hare yvoren kaken,
Zij week, ik volg, maar wat ik zocht
  'k Kon tot mijn wil niet raken;
Ik riep: mijn nimf uw ſnelle vlugt
Baart mij menig bange zucht.

De droom vloog henen in de lucht.

Uit een blaauwboekje.

LXXV.

De ganzen.

Over ettelijke jaren
  Toen grandpeer was een klein kind, *grootvader*
Waren daar veel kluizenaren
  Tot de wildernis gezind.
Onder alle Godes vrienden
Die den Heere vierig dienden
  Was er eene heremijt
  Die een kind heeft meêgeleid.

Dit kind had hij meêgenomen
  Met hem naar de wildernis
Om het prijkel te ontkomen
  Dat er in de wereld is,
En om 't kind de vrees des Heeren
Van zijn jonkheid af te leeren,
  En opdat het kind altijd
  God zou dienen in zuiverheid.

Hansje leerde goê manieren,
  Hansje was geweldig fijn;
En hij leerde hovenieren
  Om niet lui noch leeg te zijn:
Want de duivel uit der hellen
Komt de jonkheid altijd kwellen;
  Als zij lui en ledig gaat
  Doet hij niet dan alle kwaad.

Hansje die en zag geen menfchen
  Anders als den heremijt,
Alle dingen ging naar wenfchen,
  En hij diende God met vlijt;
Tot dien tijd dat zij vernamen
Dat er andere menfchen kwamen,
  Daar eens zwieren in den geest,
  Op een boeren-bruiloftsfeest.

Hansje die nooit zulke dingen
  Van zijn leven had gezien,
Die fprak met verwonderingen:
  Vader wat zijn dat voor liên?
Toen kreeg vader achterdenken,
Merkte dat het hem mogt krenken,

Maar de man fprak heel bedaan:
Het zijn gansjes die daar gaan.

Wacht u dat zij u niet bijten,
Dat gij daar niet bij en gaat,
Anders mogten zij u fmijten,
Blijf bij mij en volg mijn raad,
Houd u in mijn kluis verborgen,
Ik zal vlijtig voor u zorgen,
Wacht u dat u niemand ziet
Anders naakt u groot verdriet.

Neen ik vrees niet, zei ons Hansje,
Voor deez gansjes en verdriet,
Vader koop mij ook een gansje
Want zij zijn zoo leelijk niet.
Zij en zullen mij niet bijten;
Koop me een gans of ik zal krijten.
Ach! dacht toen de heremijt
Nu ben ik den vogel kwijt.

Het was naauw een week geleden
Of ons Hansje raakte los,
En hij liep met fiere fchreden
Naar de ftad toe uit het bosch:
Toen ons Hansje daar met hoopen
Zulke gansjes meer zag loopen
Was hij naauw een maand uit 't woud
Of ons Hansje was getrouwd.

't Groot Hoornsch Liedboekje.

LXXVI.

Vrijers Waarschouwing.

Vrijers wilt gij gaan uit vrijen
Zet uw pols niet al te veer,
G'lijk bij g'lijk dat kan bedijen,
Dan zoo krijgt gij lof en eer.
Mint geen maget trotsch en teêr
Daar gij staag moet hopen
En op 't lest
Met de rest
Ongetroost moet loopen.

Blaauwe scheenen zijn de zanden
Daar het scheepjen op verzeilt,
Voor de klippen, voor de stranden
Is het noodig dat men peilt.
Zoo een vrijer eenmaal feilt
't Geeft terstond een lijên,
Menig man
Hoort het an
Met een zoet verblijen.

Yder zal u smadig kwellen:
Vriend uw liefje was te rijk.
Let hierop gij jonggezellen
't Is best minnen zijns gelijk.
Ziet gij van de min geen blijk,
Troostloos zult gij dwalen,
Yder zal
t'Ongeval
Tot uw' dood ophalen.

Als een fpringer niet wil gisfen
  Maar gaat los en onbedacht,
't Is een regel, 't kan niet misfen
  Of oomkool raakt in de gracht,
  't Komt hem aan heel onverwacht,
Mits hij niet wouw peilen;
    Maar hij ziet
    Met verdriet
Naderhand zijn feilen.

Schuwt voorzigtig deze plagen,
  Menig gaat er druipen heen;
Schoon zij witte kousjes dragen,
  Onder fchuilt een blaauwe fcheen.
  Als men ftiltjes, zoo ik meen,
Peilen mogt de gronden,
    'k Wed hun hert
    Van de fmert
Wierde vol gevonden.

't Groot Hoornsch Mopsje.

LXXVII.

De bemoedigde Ambachtsman.

I.

Het lieve fchoftuur flaat, te regt
  De wensch van d'ambachtsman:
Nu, in de fchaduw neêrgelegd,
  Hoe fmaakt de rust mij dan!

2.

Het was van daag ook vreeslijk heet,
Er liep, van toen 'k begon,
Van mijn gezigt een ſtroom van zweet,
Als lag in 't hoofd een bron.

3.

Wat de arme man niet lijden moet,
Voor die niets doende liên,
Die wij, voor lout'ren overvloed,
Zich moede rusten zien!

4.

'k Dacht dikwijls, (dan, 'k had ongelijk,
Hetgeen ik gaarne erken)
Waarom of ik ook niet zoo rijk
Als zulke menſchen ben?

5.

Maar mij viel in: God vond het goed,
Dat is u toch bewust;
En 't ſtukje brood ſmaakt dien ſlechts zoet
Die na den arbeid rust.

6.

Met alles is 't, na korten tijd,
Op de aarde toch gedaan,
Dan vangt, ter vrolijke eeuwigheid,
De heilige avond aan.

Daar zijn wij allen weêr gelijk,
Daar kent men druk noch kruis,
Het werk is af, en arm en rijk
Gaat om zijn loon naar huis.

Uit een blaauwboekje.

LXXVIII.

Pelgrims-lied.

Komt pelgrims schept nu kloeken moed,
En volgt mij heden met couragie,
Opdat wij altemaal te voet
Voldoen onz' pelgrimagie.

Wij zijn toch pelgrims al te gaêr,
Wij hebben hier geen vaste steden,
't Is hier al droefheid voor en naar,
Zoo lang wij zijn beneden.

Hoe menig zon is opgestaan
Die mij met droefheid zag bevangen,
Hoe dikwijls vond de bleeke maan
Nog tranen op mijn wangen?

Wat is het leven van ons all'?
Dan hier eens komen dan weêr scheiden.
De weg loopt door het tranendal
Die ons naar huis zal leiden.

O vaderland! o vaderland!
Wanneer zult gij mij eens ontvangen?
Tot u is 't dat mijn harte brandt,
En zucht met groot verlangen.

Och! dat er eenen Engel waar
Die mijne ſtappen wilde ſchrijven!
Al viel de reis mij nog zoo zwaar,
Dat zou mijn zwakheid ſtijven.

Welaan dan, *Pelgrims!* kloeken moed,
Sa, altemaal eens goed couragie,
Opdat wij, t'zamen nu te voet,
Voldoen ons pelgrimagie.

Christelyk Lusthofken.

LXXIX.

De Conſcrit.

Hoort hier de droeve-klagten aan
Van eenen zoon tegen zijn moeder,
Die moet naar het ſlagveld gaan.
De zuster weent met haren broeder,
De vader vol bezwaren,
Hij zei: mijn liefſte kind,
In uwe kinderjaren
Waar hebt gij dit verdiend,
Dat gij van ons moet ſcheiden,
Scheiden voor uw leven?

Mijn hart dat zucht. Mijn hart dat zucht.
Gij zijt, helaas! uw moeders eerste vrucht.

De moeder roept: ach liefste kind!
Moet gij gaan onder de soldaten?
Ik heb u van jongs af zoo teêr bemind,
Moet gij uw moeder gaan verlaten!
Ik heb u met mijn borsten
Teêrhartig opgevoed.
Het zal mij 't leven kosten,
Mijn eigen vleesch en bloed.
Van uw achttiende jaar
Moet gij de wapens dragen,
Ach wat verdriet, (bis)
Dat menig moeder van haar kinders ziet!

Ach! had ik u in uw jonkheid
Liever aan de aarde moeten geven,
Dan was ik van dien druk bevrijd;
Ik voel mijn bloed en aders beven.
Moet ik u zien marcheren,
Met uw kinder verstand,
Uw leven gaan riskeeren, *wagen*,
En tegen den vijand
Strijden in het veld,
Dien ik zoo teêr beminde!
Mijn zoontje klein, (bis)
Moet gij gescheiden van uw moeder zijn?

Moeder het is mijn droevig lot;
Zuchten en klagen kan niet baten;
Peinst dat het is de wil van God
Dat ik mijne ouders moet verlaten.

Vertroost u, lieve moeder!
En, vader! hebt geduld,
Zuster bid voor uw broeder
Als gij bepeinzen zult
Dat ik ben in den strijd.
Ik zal den zegen vragen
In mijn gedacht: In mijn gedacht:
Dat God mij zal verleenen moed en kracht.

Kind! vertrek in den naam van God,
'k Zal u de benedictie geven, *zegewensch*
En zijt geduldig in uw lot,
De Hemel spaar uw teêr jong leven.
Wilt aan uw vader vragen
Een zegen voor het lest,
Gelijk gij alle dagen
Gehoorzaam zijt geweest.
Gij blijft toch ons kind.
Adieu mijn eerste zoontje,
Van achttien jaar: (bis)
Vertrek met de andere jonkheid al te gaêr.

Los blaadje van het jaar 1808.

LXXX.

Het Spook.

1.

'k Was nacht, maar maneschijn,
  Toen mij de vlooijen beten,
Ik kon in 't bed niet zijn;
  De hitte deed mij zweeten;
'k Stond op, en nam tabak,
En rookte op mijn gemak.

2.

'k Zat voor mijn vensterraam
  In mijn japon gedoken;
De tijd was juist bekwaam
  Gelijk men zegt voor spoken,
Als zijnde dan ter been;
De klok was effen één.

3.

'k Had 's avonds om de klugt,
  Bij Campioen gelezen
Van spook en spookgerugt,
  En dacht 't zou kunnen wezen,
Dat zich bij nacht misschien
De geesten laten zien.

4.

Daar ik dit overdacht,
  Zag ik aan de overzijde
Bij 't maanlicht op de gracht,
  Een paar verfchijnfels, blijde,
Zoo 't fcheen, dat zij malkaêr
Ontmoeten: 't is wel waar.

5.

Aan beider wit gewaad
  Dacht ik, het waren fpoken,
Of geesten in dien ftaat
  Ten afgronde uitgebroken,
En zij verdwenen knap
Juist in een keldertrap.

6.

'k Dacht, nu geloof ik meê:
  Dat geesten wel verfchijnen;
'k Merk duidlijk waar die twee
  Fluks voor mijn oog verdwijnen,
Zij daalden immers neêr,
En 'k zie hen thans niet meer.

7.

'k Hield op de plaats mijn oog
  En toen 'k nog ftond te kijken,
Rees 't geestenpaar omhoog,
  Wanneer 't mij kwam te blijken
Dat het terzelver ftond
Zich vol genoegen vond.

8.

Ik zag den eenen geest
  Den and'ren hartlijk kusfen,
Maar dat mij 't allermeest
  Verwonderde, ondértusfchen,
Was dat dit geestenpaar
Juist huis hield naast elkaêr.

9.

'k Had echter nooit gehoord
  Van fpoken in die huizen:
Mijn vrees verdween toen voort,
  En, om 't niet uittepluizen,
Wat fpokerij het was;
Verklaarde 't zelf zich rasch.

10.

De zoon van gierige Aagt,
  Die niet vermogt te paren,
Had Rijk-buurs kind behaagd,
  Des zij bijeen vergaêren
In 't midden van den nacht:
Zoo fpookten zij met kracht.

11.

't Gevolg dier fpokerij
  Gaf hun een man'lijk geestje,
Van 't fpoken zijn zij vrij,
  Na 't blijde huwlijksfeestje,
En ik voor fpreukjes doof,
Verban het fpookgeloof.

Uit een blaauwboekje.

LXXXI.

1.

Mogt ik, o zwaantjen! eens nevens u baden,
Als gij zoo lobberend zwiert bij de ſtrand,
'k Zou dan mijn krielende zieltje verzaden
En zoo verdrenken mijn hevigen brand.
Zwanelijn, zwanelijn, keer u niet af;
Sluit toch uw vleugeltjes, wees niet te ſtraf;
Zwier met uw dertele roeijertjes om,
En heet mij vriendelijk wellekom.

2.

Waartoe verheft gij uw vliegende wapen,
En breekt de gollefjes door uwe vlugt?
Denkt gij niet wie u zou mogen betrapen
Op vreemde ſtroomen en ſchentvrije lucht?
Zwanelijn, enz.

3.

Doch zoo mijn bidden uw wille niet dwingen
Strooi dan een veder in 't bevende nat,
Dat die u hobbelend naar mij doen dringen,
'k Zalze doen leven door u ô mijn ſchat!
Zwanelijn, zwanelijn, keer u niet af,
Strooi toch uw vedertjes, wees niet te ſtraf.
Zwier met uw dertele roeijertjes om,
Zwaantjen uw pluimpjes zijn mij wellekom.

4.

Nu zal ik zwaantjen zoo liefelijk prijzen,
'k Heb fchoon de vedertjes van hare gonst,
Des zal mijn zieltjen haar liefde bewijzen
Rijmen en zingen en toonen haar konst.
Zwanelijn, zwanelijn, ftel u gerust,
Zwier met uw vleugeltjes waar het u lust,
Kittel uw zieltjen in zachte geneugt
En zwem zoo heenen in vrolijke vreugd.

Amfteldamfche Minnezugjens, I. D. bl. 4.

LXXXII.

1.

Daphnis bedrukt, ver van zijn bruid,
Zat op zijn riet en neurde,
Willend' haar ontrouw zingen uit;
Hoort wat deez' knaap gebeurde:
De noordewind fel barstend uit
Deed, Daphnis niet meer treurde.

2.

Want berg en bosch en beemden door,
Door rotzen, kwam hij booren,
Tot dat hij 't knaapjen in zijn oor
Had zoetlijk laten hooren
De tijding zijnes liefs, die voor
Veel tijds hij had verloren.

3.

Zoo haast 't minziek knaapje vernam
  Dorelea's weêrliefdstrouwe,
Hij ganschlijk tot zich zelven kwam,
  Begon dus: zoete vrouwe!
Voor de liefste ik u uit andere nam,
  Zal 'k u ook eeuwig houên.

4.

Straks hij verandert van gelaat,
  't Bloed stijgt in lip en wangen,
Straks hij verandert van gewaad,
  Laat 't treurkleed niet meer hangen,
Schort op zijn kleed'ren groen beblaad,
  Om doen luchtige gangen.

5.

De held're zon heetschijnend ook
  Met Daphnis had meêlijden,
En haast'lijk achter wolkjes dook,
  Want d'hett' hij niet kon mijden,
Door 't dichtste bosch hij heenen slook,
  d'Onveiligst pad bezijden.

6.

Dus door 't lang gaan hij naêrde digt
  Aan 't hutje zijns beminde,
En 't scheen van ver, dat 't held're licht
  Haar's maagd'lijkheid stond in de
Deur van de woning, opgesticht
  Onder een groene linde.

7.

Hij zag zijn lief, zij ſchier bezweek
  Toen zij haar's Prins ſtem hoorde.
Hij zei: mijn lief, ach! hoe dus bleek?
  Haar lonkjens hem bekoorden,
En 't hartje niet van 't ander week,
  Geen Momus haar verſtoorde.

JAN ROBBERTSEN'S *Herderszangen* in de *Amſterdamſche Pegaſus*, bl. 107.

LXXXIII.

Ratelwachts-deun.

Dat elk zijn vuurtje wel bewaart,
  En doet zijn kaarsjen uit,
En ſluit zijn deurtje met een vaart,
  Dat hem geen dief en bruidt;
Gaat dan gerustelijk naar bed,
Het ſlapen maakt de menſchen vet;
Wij dragen ratel, zwaard en ſtok,
    Tien uren ſlaat de klok.

Wij zijn tot uwen dienst bereid,
  In onze Amſtelſtad,
En hen genegen aller tijd,
  Zoo ge eenig onraad had;

Wij zijn dan dadelijk er bij
En ſtuiten alle muiterij,
Met onze ratel, zwaard en ſtok,
Tien uren ſlaat de klok.

Alſchoon het dondert, waait of vriest,
Wij toonen onzen pligt,
Terwijl men dan geen roem verliest,
Al zijn de huizen dicht.
Al ſchijnt de maan niet bij den nacht,
Nog loopt monſieur de ratelwacht,
En draagt zijn ratel, zwaard en ſtok,
Tien enz.

De krijg roemt op een' oorlogsman,
De zee een' goed' matroos,
Een dronkaard op een volle kan,
Nog roemen wij altoos
Op onze dienst en trouwe daên,
Terwijl wij dikwijls moeten ſtaan
Voorzien met ratel, zwaard en ſtok,
Tien enz.

Dat wij dan zamen eens om t'jaar,
Voor onzen trouwen pligt,
Opoff'ren aan den Amſtelaar
Een nieuwejaars gedicht.
Ei! neemt ons dat niet kwalijk, want
Wij waken ſteeds voor volk en land,
Met onze ratel, zwaard en ſtok,
Tien enz.

De Hemel ſpaar de burgerij,
En Heeren al te zaam

In Gysbregts ſtad, daar 't ſcheeprijk Y
  Behaalt veel lof en faam,
Opdat wij blijven menig keer
Voor ieders dienst in het geweer
Met onze ratel, zwaard en ſtok,
    Tien uren ſlaat de klok.

Uit een blaauwboekje.

LXXXIV.

Het gewoel van Amſterdam.

De wereld is in rep en roer,
Al vroeg ſchelt Kees de mellekboer;
Dan komt er weêr een bakker;
Daar is alreeds de karreman
Die zoo verduiveld rat'len kan,
Hij maakt de buren wakker.

Daar ſchelt Jochemus met de krant,
Hij brengt wat nieuws voor 't vaderland.
Nu komt de pruikejongen;
Dan weêr diaken met de bos,
Zijn jongen huppelt als een mosch.
Daar roept de vrouw met tongen;

Ja, varſche tongen, tarbot, rog!
Hei! wil je er aan, zoo leu je nog;
Als beerzen zijn de garneelen.
Koop paraplui, koop paraſol.
Hei! uit den weg! een paard op hol.
Daar is de ſmous met peelen.

Daar ſchelt alweêr een and're vent,
En zegt: ik maak mijnheer bekend
En aan de vrienden allen,
Als dat de vrouw van Jan Patroon
Op gister' van een boere boon
Is in de kraam bevallen.

Loop, gekke kaerel! zegt Katrijn,
't Zal zekerlijk een zoontje zijn.
Wie kraamt er boere boonen?
Zacht, zegt Achilles, houd u ſtil,
Ik keek door mijn verkeerde bril,
Dus ben ik te verſchoonen.

Daar is een ſlee met ypocras,
Komt drinken we aanſtonds elk een glas
Op 't huwlijk van nicht Truitje;
Wat dunkt je? als dat bruidstranen zijn
Dan is mijn nicht wel marſepijn
En dus een lekker bruidje.

Nu komt Anna de keukenmeid
En vraagt wat juffrouw heeft gezeid
Om dezen middag te eten?
Maar zoo als juffrouw 't heeft gezeid,
Heeft ook Anna de keukenmeid
Het dikwijls weêr vergeten.

Daar roept de wekelijkſche post,
Hij loopt, hij draaft, hij rijdt, hij host,
Verhaalt veel nieuwe dingen,
Die over lang al zijn gebeurd,
Daar Kees om lacht en Klaas om treurt,
En 's werelds wisſelingen.

Juffrouw, nieuwsgierig in haar aard,
Zegt: dat is ligt een oortje waard,
Kom, Trijntje! haal een blaadje,
Het is nog al een keezig blad.
Daar ſchelt de groenvrouw van het pad:
Anna! beſtel een ſlaadje.

Daar heb je weêr een zak of ſchaal,
Hij vraagt om wat gemunt metaal;
En daarna komt de ſlager;
Juffrouw beſtelt een ſchapenbout
Voor een Aljootje, niet al te oud,
Niet al te vet noch mager.

Daar komt de langgewenschte wasch
Van 's Graveland, van Van der Plas,
De ſleeper krijgt een fooitje.
De wasch is juffrouw wellekom,
Mijnheer zag liever baars met hom
Als zulk een waterzoodje.

Het ganſche huis is op de been.
Mijnheer vliegt naar zijn kamer heen;
De ſtijfſter is gekomen.
De wasch wordt naar den ouden trant
In baliemand op baliemand
Door 't volk in huis genomen.

Maar ondertusſchen kijkt ſinjeur
Eens om het hoekje van de deur
Om 't werk eens op te knappen,
Maar zoo als hij de deur opdoet
Zoo valt de baliemand met goed
Van boven van de trappen.

Wel, meisje! zegt mijnheer, wat's dat?
En 't antwoord is heel ras: wel, wat,
Wat zou, wat zou dat wezen?
De wasch betreft alleen je vrouw
Die zal u aanstonds zeer getrouw
De wetten komen lezen.

Mijnheer vroeg spoedig om pardon,
Dewijl 't niet anders wezen kon.
't Was crimen majestatis.
Maar toen Anna de keukenmeid
De zaak ten beste had bepleit
Verkreeg hij pardonnatis;

Want zij had kortlings met Katrijn
In Ourson ende Valentijn
Heel duidelijk gelezen
Dat zulk een crimen aan de wasch
Geen crimen majestatis was,
Dus was de zaak bewezen.

Mijnheer vermoeid van al 't gedruisch
Gaat naar de beurs en 't koffijhuis,
En is dat ras vergeten;
Want hij wordt aan de beurs gevraagd.
Hij denkt: ik word toch t'huis geplaagd,
En blijft bij vrienden eten.

Uit een blaauwboekje.

LXXXV.

Het zoetfte.

Aan den boord eens helder beekje
Zag de teed're Rozemond
't Water in een luchtig ftreekje
Zachtjes vlieten langs den grond:
Dus gaan onze lentedagen,
Sprak zij, onverhoeds voorbij,
Laat ons die de Min opdragen,
Dat's de zoetfte lekkernij.

Even als men 't vallend water,
Dat langs de oevers heenen vliet
En voorbij ftuurt met geklater,
Nimmer wederkeeren ziet:
Zoo gaan ook de aanvalligheden,
Als haar luister is gedaan,
Schielijk heen met fnelle fchreden,
En haar glans groeit nooit weêr aan.

Alles werkt, en voedt verlangen,
Niets is vruchteloos gemaakt;
Minnen, en zijn wensch t'erlangen,
Is het lot daar elk naar haakt:

Phœbus koestert d'aardsche dalen;
't Daglicht stelt Aurora in;
De oever moet de zee bepalen,
Maar het hart is voor de Min.

De Zanggodin aan 't Y, I. bl. 31.

LXXXVI.

1.

O Sylvia, het eenig wit
Van Coridons gedachten,
Ei gunt mij 't geen daar ik om bid
Met tranen ende klagten.
't Is meer dan tijd,
  Laat herderin
  Uw koele zin,
En mint om strijd.

2.

De winter is nu heel voorbij,
De Mei staat voor de deuren,
Een iedereen die is nu blij,
Moet ik alleen nog treuren?
't Is meer enz.

3.

De zon, daar al 't gewas van leeft,
Die breekt de lange nachten,
De zon ook nieuwe lusten geeft

En wakkert onze krachten.
't Is meer dan tijd,
Laat herderin
Uw koele zin,
En mint om ſtrijd.

4.

Het duifjen is al lang gepaard,
De musſchen hen verblijên,
De kievit leid nu op der aard
De vruchten van zijn vrijen.
't Is meer enz.

5.

Het ſchaapjen uit het droeve ſtal
Verheugt zich in de weiên,
Zal ik mijn treurig ongeval
Het ganſche jaar beſchreijen?
't Is meer enz.

6.

O Sylvia, mijn ziele moet
Zijn dorre ligchaam ruimen,
Zoo gij de klagten die zij doet
Nog langer wilt verzuimen.
't Is meer enz.

J. V. VONDELEN's *Kuisheids-Kamp.*

LXXXVII.

Dartelheids ongeluk.

Die 't zeiltjen voor geen onweêr reeft
Of ſtrijkt bij ſtuure vlagen,
Als mast en ſteng door 't ſtormen beeft,
Zal ligt zijn doen beklagen.

Beklagen, lacy! maar om niet,
De kans is heel verkeken,
Hoe bang, hoe treurig dat men ziet
Men blijft in 't werrik ſteken.

De ſloep moet op een lager wal
Aan honderd einden ſtoten,
Daar moet men met het droef geval
Om dood of leven loten.

Zoo ziet men ook een jonge maagd
Wanneer ze 't dartel mallen
Van looze kwanten ſtaêg verdraagt
Ellendiglijk vervallen.

Zij raakt heur roem en luister kwijt
Door onbeſchreumde handen,
En of ze daarna bitter krijt,
Geen nâ-wee dekt de ſchanden.

Zij moet met honderd oogen zien
Op al de looze grepen,
En in 't beginſel weêrſtand biên,
Of 't is vergeefs gepepen.

Haar kwelling groeit van dag voor dag,
Zij leeft als zonder leven,
Om dat ze, toen zij 't onweêr zag,
Haar zeil niet wist te reven.

JAN SOET, *Maagdenbaak*, bl. 224.

LXXXVIII.

Vragen aan de Maagden.

Lieve maagden, die uw zinnen
Hebt geslepen, naar de kunst,
Op de wetsteen, die in 't minnen
Leert de maat van straf en gunst.

Antwoordt hier met wijze reden;
Mits mijn zangeres u bidt
Deze vragen eens te ontleden,
Om te treffen 't regte wit.

Zou de vos geen kiekens stelen
Als hij kwam in 't hoenderhok?
En al, kip ik hebje, spelen,
Ieder boutjen is een brok?

Zou de wollif van de schapen
Wederkeeren zonder roof,
Als de matte herders slapen?
Dit is buiten mijn geloof.

Zou de havik bij de duiven
Vliegen, ſtil en wel te vreên,
Zonder iets daar af te kluiven?
Wat dunkt u? ik denk wel neen.

Zou een grage kat de muizen
Laten ſpelen met 'er ſtaart,
En daarvan geen wildbraad pluizen?
Dat was wel een vreemden aard.

Zou een bikker zonder eten
Zitten aan een braven disch,
Vol van alles, en vergeten
Daar zijn maag zoo graag naar is?

Zou een ſnoeper 't ſnoepen laten
Als hij alles voor hem ziet,
Rijpe vruchten, volle vaten,
Wat hij wenscht, en dat voor niet?

Zou een aakſter zonder *ſpringen*
Leven in 't vermaaklijk groen?
Of zoo zeer haar aard bedwingen
Daarze 't vrij en vrank mag doen?

Zou de hond de hutspot ſparen
Als de potten open ſtaan?
Of een vetten bout bewaren
En niet proeven van 't gebraên?

Zou een danſer 't ſpelen hooren
En niet drillen met de voet?
Zou de lust hem niet bekoren
Tot hetgeen hij garen doet?

Zou een vrijer heele nachten
Zitten voor zijn liefstens bed
Zonder leven, zonder krachten,
Daar hem niemand 't zoet belet?

Daar de handen onbedwongen,
Gaan alwaar de lust hen trekt;
Daar de nacht de kromme sprongen
Van de min gestaâg bedekt;

Daar de kamer is gesloten
En alleen tot hun gerijf?
Wordt daar niet wat meer genoten;
Zoo zocht niemand tijdverdrijf!

Doch ik wil geen vonnis vellen.
'k Laat dat in uw oordeel staan.
Wilt hierbij uw antwoord stellen,
Zoo hebt gij mijn wil voldaan.

En ik zal uw gunst beloonen
Met iets zoets dat maagden leert
Om heur deugd met lof te kroonen
Als men 't kwaad ten beste keert.

JAN SOET, *Maagdenbaak*, bl. 285.

LXXXIX.

Lied na de bruiloft.

Gelijk als door d' baren
Een fchip komt gevaren
Uit d'onbetemde zee
Tot aan een goede reê;
Zijn blijdfchap laat blijken
Zijn zeilen laat ftrijken
Zijn wimpels rollen uit,
En met een trotsch geluid
Doet dond'ren, dav'ren, klat'ren naar den eisch
Zijn ftukken grof
Den Heer tot lof
Voor zijn behouden reis.

Zoo laat ons ook zingen
En kluchten voortbringen
Mits door de woelderij
Van 't ongerust gevrij
De bruidegom met lusten
In d'haven der rusten
Zijn fcheepje dezen nacht
Gelukkig heeft gebragt,
Daar hij verwellekomt wordt van de bruid,
Die van zijn jeugd
De groote vreugd
In haar gezigt befluit.

Dies is hij met reden
Ook vol vrolijkheden

En heeft de gansche vloot
Zijns kennis zaamgenood
Om lustig te blazen
Uit roemers en glazen,
Om met een zoet gelag
Te brengen voor den dag
De meeste vreugd die immers is gezien,
En dat moet gaan,
Dus vangt het aan,
Wat wagt gij jonge liên?

Elk moet zich hier zetten
Om stijf te trompetten
Op een geladen fluit
Vol goeden Rhijnschen buit,
En dan weêr aangevangen
De zoetste gezangen
Die ooit van geesten zijn
Gezongen bij den wijn.
Nu maagden zegt, waarom begint gij niet?
Elk voor zijn deel,
Rep nu zijn keel
En zing een vrolijk lied.

Nu nobele baasjes
Waar blijven de glaasjes?
Drinkt op de bruidegom -
En bruids - gezondheid om.
Gaat wenscht haar daarmede
Geluk en vrede
In haar echten staat,
Met een verheugd gelaat;

En kust malkander daarop rondom driesch,
Elk make zich ree:
Dat's één, dat's twee,
Dat's drie, dat's op zijn Friesch.

't Groot Hoornsch Mopsje.

XC.

1.

Cupido, 't dart'le kind
Nam aan de reis wat veer,
Vloog op d'onzigtbre noordewind,
Daalde in 't koudvorstig Noorden neêr,
Waar dat 't verkleumt, verstijft,
Het schalke wicht niet lang en blijft.

2.

't Zat met zijn kroese kop
In de besneeuwde laagt'
Des hard bevrozen rotzentop,
En willend' vliegen, ach! (het klaagt)
't Is van de kou verrast,
Zijn vlerkjens zijn bevrozen vast.

3.

Doch 't zag van verre een schuur,
't Wicht daarna toe te voet,
Alwaar de harders boeten vuur.
Dit, dacht het boefje, doet mij goed;

Straks treedt het ftoutlijk in,
Voegt zich bij harder en harderin.

4.

't Deurwarmd' zijn huidjen eerst
En droogd' zijn pluimpjes nat,
Beklaagt dees bitt're reis op 't zeerst,
't Begint weêr te verkwikken wat,
En maakt zijn koker ree,
Zijn boog en pees, zijn pijlen meê.

5.

Waarmeê het ftraks doorwondt,
En drijft een fcherpe fchicht
In 't hart der fchoonfte Rofemond,
Opdat z' haar vriendlijk oogs gezigt
Op Palmerijn zou flaan,
Dien z'eerst zag voor haar minnaar aan.

6.

Nu zal de minne zijn
Onbreeklijk zaamgefnoerd
Van Rofemond en Palmerijn,
't Welk 't dart'le wicht heeft uitgevoerd,
't Verlaat het koude Noord,
Vliegt naar zijn eerfte woonplaats voort.

JAN ROBBERTSEN'S *Herderszangen* in de *Amfterdamfche Pegafus*, bl. 124.

XCI.

De ijdelheid der rijkdommen.

1.

Daar zijn geen faucen die zoeter doen fmaken
Als doet de honger die 't alles maakt zoet,
Daar is geen fuiker die 't drinken doet maken
Zoo zoet en lieflijk, als dorste wel doet.
Ook kan om fchatten de magtigfte vorst
Niet koopen honger noch zoeten dorst,
Want deze beide zijn meerder in weerd'
Als al de fchatten hier op der eerd.

2.

Iemand verlekkerd op zoete lusten
Schudt vrij zijn bedde van pluimen wel zacht,
Nogthans zal hij niet vrediger rusten
Als eenen boer flapend op 't ftroo bij nacht.
Men kan om fchatten noch grooten rijkdom
Geen flaap bekomen in eigendom,
Noch ruste koopen: ja 't is altemet
Dat rijkdom zelve den flaap belet.

3.

En ook een mantel die rammelt van goude
En blinkt gelijken de mane nu vol,
Befchut niet meerder voor bijtende koude
Als flechte kleêren van fchapen haar wol.

En ook de huizen aan de hemelen hoog
Dekken niet beter, noch schuilen droog
Als eenen stulpjen of boeren hooischuur,
Het hout is wermer als steenen muur.

4.

Ook smaakt het drinken uit gouden vaten
Niet zoeter als uit eenen pot van aard:
Zij smaken de min in hoogere staten
Niet zoeter als of er een huisman paart:
En groote kassen vol zilver gestouwd
Zijn niet van nooden tot onderhoud,
Een mensch zal leven van 't gene hem voedt,
Maar nooit zijn dage van overvloed.

5.

Daarom zoo zijn het verdwalende menschen
Die altijd woelen om rijkdom met smert.
Ik wil betrachten, en meerder niet weuschen
Als nooddruft ende genoegen in 't hert.
Want ik en brogte ter wereld gansch niet,
Niemand in 't sterven behoudt er iet.
Derhalve niemand die meerder en heeft
Als dat alleenlijk daar hij van leeft.

Het zingende Nachtegaaltje, bl. 72.

XCII.

1.

Daar reed er een ridder al door het riet,
En hij hief op en zong een lied
En een liedje met heldere ſtemme
Dat het tusſchen twee bergen klemde.

2.

En dat verhoorde een jonkvrouw fijn,
Zij lag er op hare ſlaapkamer allein,
En zij vlegtte haar haartje met zijde,
Met den landsknecht woude zij rijden.

3.

De landsknecht had ze zoo lief en waard,
Hij zette ze voor hem op zijn paard
En voerde ze in korte wijlen
Wel vierenzeventig mijlen.

4.

Hij voerde ze over een akker, was wijd,
Dat was er met roode roosjes beſpreid,
Hij zeide: vrouw maget, gij moet achterwaards ſtaan,
Mijn graauwe ros is er zoo moede van gaan.

5.

Waarom zoo zoude ik achterwaards ſtaan?
Had ik er mijn vaders raadje gedaan,
Daartoe mijn vrouw moedertjes wille,
Ik had er geweest een keizerinne.

6.

Had gij er geweest een keizerin,
En ik er een markgraaf zijn zoontje bin,
Zoo laat het u mooi meisje niet rouwen,
Want morgen zal ik u trouwen.

7.

Eer ik was uw getrouwde wijf,
Veel liever verloor ik mijn jonge lijf,
Eer ik was uw getrouwde huisvrouwe,
Ik liet liever mijn hoofdje afhouwen.

8.

Eer zij er dat woordje ten halve ſprak
Haar hoofdje al voor haar voeten lag,
En met een al zoo ſcherp zwaarde
Sloeg hij er dat hoofdje ter aarde.

9.

Hij nam het hoofde bij het haar
Hij wierp het in een fontein, was klaar,
Een fontein, was diep van gronde:
„ Leg daar jou lagchende monde.

10.

„ Leg hier, leg daar, jou lagchende mond,
„ Gij hebt mij gekost zoo veel duizend pond,
„ En zoo menigen penning rood goude.
„ Uw hoofdje is al afgehouwen."

Uit een blaauwboekje.

XCIII.

Vriendschaps - lied.

Hoe zoet is 't daar de Vriendschap woont,
Zij is opregt van aard,
Zij wordt met mirt en palm gekroond,
Haar glans is prijzenswaard.
Zij spoort het al tot blijdschap aan,
Wie kan haar invloed wederstaan?
Geen mensch, geen mensch, geen mensch!

De Vriendschap neemt de harten in,
Nooit heeft ze een stuursch gelaat;
Zij is de zuster van de Min;
Zij schuwt de twist en haat;
Ze is altijd vergenoegd van geest.
Men roem haar op dit vrolijk feest
Met zang, met zang, met zang!

De Vriendschap mint gezelligheid,
Men vindt haar nooit alleen,
Zij zelf heeft dezen disch bereid,
Zij bragt ons hier bijeen;
Elk roep dan uit met hart en mond:
'k Verzoek uw Vriendschap in het rond,
In 't rond, in 't rond, in 't rond!

Wel zoet gezelschap, dat met vlijt
Opregte Vriendschap eert,
Wij wenschen dat nooit twist noch nijd
Dees zoete Vriendschap keert,

Maar dat door vaster band ons hert
Vereenigd en onfcheidbaar werd;
Hoezee, hoezee, hoezee!

Men vat dan frisch den beker aan
En klink te zaam in 't rond,
Ten fpijt van die ons wederftaan,
Wij haten valfchen grond,
Ja fpotten met de dwingtandij
En juichen onvermoeid aan 't Y,
Met vreugd, met vreugd, met vreugd!

Elk neem het glaasjen in de hand
En bied zijn Vriendfchap aan;
Men fchenk het vol tot aan den rand,
'''t Mag *op de Vriendfchap* ftaan.
Wij drinken 't *op de Vriendfchap* uit.
Dat niets de gulle Vriendfchap ftuit',
Geen ding, geen ding, geen ding!

Dat raakt ons hart, dat doet ons goed;
Wij doen dat nog een reis.
Wat is de gulle Vriendfchap zoet.
Dat elk met ons Haar prijs.
Zij is het voedfel van de deugd
Die ons geftaag het hart verheugt,
Zoo blij, zoo blij, zoo blij!

Nog eens tot flot, dan kan 't beftaan,
Driemaal is regte trant;
Eer wij van dezen disch afgaan
Bied elk nog eens de hand.

Men roep elkander toe in 't rond:
Leef lang gelukkig en gezond,
Veel heil, veel heil, veel heil!

Met de muzijk, in de
Zanggodin aan 't Y, I. D. bl. 12.

XCIV.

De Leeuwerk.

1.

Hoe werk je niet leeuwerk?
Hoe komt dat niet en orgelt
In deez uw teenen kerk
Uw ſtrotje dat zoo gorgelt,
Gelijk gij plagt te velden?
Ei lieve laat uw gunst
Aan ons gehoor eens melden
Het wonder van uw kunst.

2.

Toon dat gij dankbaar zijt
Voortaan te mogen leven,
Voor 't zaad dat gij verſlijt,
Voor 't brood dat wij u geven,
Voor zoo veel klaverzoodjes,
Voor zoo veel verſche nat,
Voor zoo veel groene lootjes,
Als gij wel hebt gehad.

3.

„ Hoe zou 'k, ellendig dier;
„ Verheugen met mijn zangen
„ 't Gehoor van een cipier,
„ Die mij hier houdt gevangen?
„ 'k En zal u niet bedriegen,
„ Ik acht uw brood noch zaad,
„ Voor dat gij mij laat vliegen
„ Te velde, voor weldaad.

4.

„ Mijn Schepper had mij vrij
„ Doen teelen door 't gevengelt
„ En uw geweld heeft mij
„ De vrije lucht beteugeld;
„ Ik huppel en ik wemel,
„ Mijn zang dient tot gefchrei,
„ Want kooitje en is geen hemel,
„ Noch zoodje en is geen wei.

5.

„ Heel de aardboôm was mijn vloer,
„ De hemel mijn gewelf,
„ Al 't groen gewas mijn voer,
„ Mijn tafel gaf God zelf;
„ Hoe zouden mij de kruimen
„ Verheugen van uw prooi,
„ Daar ik den hemel ruimen
„ Moet voor een naauwe kooi.

6.

„ Mijn gaaiken ben ik kwijt, "
„ Mijn jongen gaan verloren, "
„ Mij dunkt ik hoor gekrijt, "
„ 't Geklap komt mij te voren "
„ Van haar in 't fladderwieken, "
„ Als ik ze voer met aas, "
„ Wanneer de zon ging krieken, "
„ Op 't nat bedaauwde gras. "

7.

„ Mijn wijfken treurt alleen, "
„ Haar lust naauw kost te trekken "
„ Dan als wij met ons tweên "
„ Te zamen trekkebekken, "
„ Met opgezette kuifjes "
„ En een verheugde tong, "
„ Gelijk gepaarde duifjes; "
„ Zoo voedden wij ons jong. "

8.

„ Wilt gij dan met genugt "
„ Mijn gorgeltje doen kwelen, "
„ Schenk mij de vrije lucht "
„ En 't orgeltje zal speelen "
„ Voor Hem die alle dingen "
„ Schiep met een enkel oog. "
„ Dies plagt ik nooit te zingen "
„ Dan als ik vloog omhoog. "

9.

„ Dan zal 't u dunken nieuw,
„ Als ge u zult hooren nooden,
„ Door mijn adieu, dieu, dieu,
„ Tot God, een God der goden,
„ En tusſchen 't tierelieren,
„ Dieu, dieu, weêr t'elkenmaal,
„ Om dus te leeren vieren
„ Uw Schepper in uw taal."

10.

Gij hebt mij nu voldaan,
Mijn overzoet leeuwerkje,
Ik zal u weêr ontſlaan;
Vlieg uit uw teenen kerkje,
En zoek te velde uw gaaiken,
Kweel zamen overluid.
Zie daar 's mijn deurtjen open,
Mijn beestje vlieg er uit.

Uit een bloemwboekje.

XCV.

Tevredenheid.

Gij die het waar genoegen mist,
En altoos met uw noodlot twist;
  Wilt naar mijn liedje hooren. (bis)
Het geeft, o vrienden! geld noch goed
Maar kweekt de rust in uw gemoed;
  En doet de vreugde er gloren. (bis)

Heeft u Fortuin niet mild bedeeld
Met specie, die de zinnen streelt,
  Laat dit uw hart niet kwellen. (bis)
Wanneer de slaap uw oogen sluit,
Dan telt de vrek zijn schat eerst uit,
  En gij hoeft niet te tellen. (bis)

Kunt gij niet, als de groote liên,
Veel spijzen op uw tafel zien,
  Wilt toch tevreden zwijgen, (bis)
En denkt: wat baat er menig schaal,
Waar men zich vóór het middagmaal
  Den buik eerst toe gaat rijgen. (bis)

Wordt ook de wijn bij u niet mild,
Met roekelooze hand gespild,
  Hij zal u niet doen dwalen; (bis)
Want waar geen wijn vloeit uit de kan
Daar blijft de wijsheid in den man.
  Drinkt wat gij kunt betalen. (bis)

En rust gij op geen kanapé
Of zacht gefpreide legerfteê,
O! zulks doe u niet blozen. (bis)
Hij die de rust in 't hart bewaart,
En door geen misdaên wordt bezwaard,
Slaapt overal op rozen. (bis)

Tevredenheid is flechts de fchat
Die 't waar geluk in zich bevat;
Houdt, vrienden! haar in waarde; (bis)
Want treden we eens de wereld af,
Wat zijn de fchatten dan bij 't graf?
Eene enk'le handvol aarde. (bis)

Liedjes tot Nut van 't Algemeen.

XCVI.

Storm in den nacht.

(Wijze: *God fave the King.*)

De zon ontvlugt alreê.
Hij verwt de lucht en zee
Met aklig rood.
Hoor, hoe de zee reeds bruist,
De ftormwind huilt en druischt,
Door mast en touwen fuist:
Sta pal in nood!

Elk doe bedaard zijn pligt,
Schoon 't flikk'rend bliksemlicht
De lucht doorschiet,
't Geen zorg en onheil spelt,
En 't hart met angst beknelt.
Wie hoort van ver 't geweld
Des donders niet?

Ontzettend loeit de orkaan.
't Is straks met ons gedaan,
Zoo God niet helpt.
Hoe vreeslijk fling'ren wij;
Een stortzee rijst aan lij,
Help Hemel! haast had zij
Ons overstelpt.

De golven slaan geducht,
Zij stijg'ren naar de lucht
En de afgrond raast.
Der elementen strijd
Toont ons God majesteit,
En eigen nietigheid.
Elk staat verbaasd.

Daar kraakt en valt de mast,
Kap spoedig, kap dien last
Toch weg van 't dek.
Wij drijven red'loos heen,
Gij, hoorder der gebeên,
Zijt onze hulp alleen.
Ach! 't schip is lek.

Werp spoedig 't anker uit,
Want de afgrond loert op buit.
  Dank, Hemel! 't houdt;
En 't red ons van den dood,
't Was God die bijstand bood;
Wij hebben in den nood
  Op Hem betrouwd.

Sprei, blijde morgenstond,
Sprei leven, waar 't in 't rond
  Naar adem hijgt.
Natuur schijnt als vermoeid,
De orkaan heeft uitgeloeid,
De stormwind ligt geboeid,
  De donder zwijgt.

Vlaardingsch Visscherslied. 1816.

XCVII.

De broederlijke Vriendschap.

Laat ons t'zaam in vriendschap leven,
  Ongeveinsd uit 's harten grond,
En elkander blijken geven
  Van ons broederlijk verbond.
Laat ons doen gelijk wij spreken,
Schenkt en drinkt eens tot een teeken
  Van getrouwe broederschap,
  Een bokaal met druivensap.

Ziet; onze eerste medebroeder
  Gaat ons lustig, rustig voor;
Volgt hem als ons aller hoeder
  Eensgezind op 't liefdespoor.
Laat geen nijd ons hart bekruipen,
Wangunst nooit daar binnen sluipen,
  Opdat onze broederschap
  Door geen onmin ooit verslapp'.

Nooit geen vloeken, nooit geen zweren,
  Laster, spot, ontuchtig woord,
Moeten onzen disch onteeren:
  Onze vreugd blijft ongestoord.
Wij die zulk een doen beminnen
Met eenparigheid van zinnen,
  Vinden in deez broederschap
  Lof, gejuich en handgeklap.

Eendragt, liefde, trouw en vrede
  Worden steeds door ons betracht,
Twist en tweedragt hier ter stede
  Uitgebannen en veracht.
Wij, die zulk een doel beschieten,
Zullen ook tot heil genieten
  Dat eerlang de broederschap
  Stijg ten hoogsten eeretrap.

Broeders! volgt de wet en regels
  Die de Vriendschap ons gebiedt;
Zoo veel woorden, zoo veel zegels,
  Maar vergeet het zwijgen niet.

Het geheim moet van uw lippen
Nu noch immermeer ontglippen.
Blijft aan onze broederschap
Trouw en vrij van achterklap.

Liederen der Orde van St. Peter.

XCVIII.

Triumph-lied van de Deugd.

1.

Wie is van kracht of magt zoo groot
In steden of in dorpen?
Fortuna, *fama*, tijd en dood,
't Is mij al onderworpen.

2.

Met lauwers ik mijn hoofd omring
En voer den staf bepereld,
Omdat ik overwin en dwing
Den vijand, 't vleesch, de wereld.

3.

Wat is de snoode wereld ook?
Een borne der onrusten,
Een bliksemvier, mist, damp of rook
Zijn t'achten al haar lusten.

4.

Zegt, die de wereld hebt gediend,
Wat loon hebt gij gewonnen,
Al waart gij haren besten vriend,
Meer dan een handvol zonnen?

5.

Een lijnen kleed, een houten kist
Mag zij voor 't lest u koopen,
Uw' vriend en vriendſchap gij haast mist
Als elk van u gaat loopen.

6.

De wereld mag u regt met pracht
Tot aan het graf geleiden
Met al uw vrienden en geſlacht,
Daar zal zij van u ſcheiden.

7.

Daar laat zij u alleen in 't graf
Verrotten en verderven:
Maar ik en ſcheid van u niet af
In 't leven noch in 't ſterven.

8.

In vrees, in pijn, in druk, in leed
Zal ik trouw bij u blijven,
Geen vier, geen zwaard, geen dood, hoe wreed
Die mij van u zal ſcheiden.

9.

Ik ben de trouwste vriend, dat 's wis,
Ik kom den mensch ter baten
Als hij van al de wereld is
Vergeten en verlaten.

10.

Ik zal getrouwlijk met hem gaan,
Daar ieder, zonder voordeel,
Zal naar zijn werken loon ontfaên
Voor Gods regtvaardig oordeel.

11.

Daar 't vleesch, de wereld, en vijand
Zal willen hem verdoemen,
Daar zal ik tot zijn onderstand
Zijn goede werken roemen.

12.

Hebt gij hier, menschen, geenen vriend?
Wie zal hier voor u spreken?
De wereld die gij hebt gediend
Is van u weg geweken.

13.

Wie zal u verantwoorden nu?
Uw dwaasheid wilt eens merken,
Als God, de scherpe Regter, u
Veroordeelt uit uw werken.

14.

Wel hem die mij tot vriend verkiest
En mint: ik doe hem geven
Tot loon, als hij 't hier al verliest,
't Bezit van 't eeuwig leven,

15.

't Gezigt van 't goddelijk aanschijn,
Daar honderd duizend jaren
Naauw schijnen eenen dag te zijn.
Laat dan de wereld varen.

JOAN YSERMANS,
Nederlantsche poëmata, bl. 366.

XCIX.

Friesch Pastorel.

1.

Hoe komt Jetske, sis het my,
Dat ick sijn allinne dy
Te waendre, te waendre?
Swiete diaer dit het nin sly,
't Is better te feraendre.

2.

Ick hab socht jon mimme lang,
Den schaemte hiel my in betwangh,

Te ſwye, te ſwye,
Nu tins ick o mey myn ſangh
Yens leafelyck te frye.

3.

Wotte mey my nev het waad,
Ick ſel dy litte op het paad
Myn hoofjaen, myn hoofjaen,
Dit is nin ſchieuer yne wraad
Dir mogge wy den grou gaen.

4.

Paen en patjes al den dey
So folle liaefſte as ick mey
By bringe, by bringe,
Sel ick dy jaen, dus rin naet wey
Den dat ſyn ſwiete tingen.

5.

Liaefſte wotte mey my tjaen.
Ick ſel dyn holle ſchien versjaen
Mey kanckjes, mey kanckjes
En dy twa ponjetjes jaen
Om dyn ſnie-wyte hanckjes.

6.

Ringen mey ſtientjes dir in
So ast min liaefken næij her ſin
Betinſen, betinſen,
Sel ick dy jaen, dir to myn min
En al myu libben ſchinſen.

7.

Dyrom liaef, jon my dyn haan
Den al wyr ick Heer fen het laan,
Goddinne, Goddinne,
Sycker ick wens oors nin paan
Voor myn getrouwe minne.

STARTER'S *Lusthof*, bl. 90.

C.

Tiemkes Lof.

1.

Myn Liaf is een ſoo ſwieten dier
Soo molle bolle Femke,
Ick wod' dat ick altyet bie er wier;
Soo ſwikerige ſwiete Tiemke,
Det ick bie heer, in det ick bie heer,
In det ick, in det ick, in det ick bie heer
Moecht wieſen; det weer men pejeer,
Mien ſwiekerige moaje Lemke.

2.

Tiemke die isſer ſoo grits, ſoo net,
Soo wrats, ſoo hummel en ſoo ſchrender,
Nit to meeger in nit to fet,
Soo gern ick bie heer wender,

Wier ick er bie, in wier ick er bie,
In wier ick, in wier ick, in wier ick er bie
Ick ſies tioege heer in ſie to mie,
Hoe lick ſinnen wie ien ender.

3.

Wen ick heer Hoüs fom feouren bieſie,
Soo ken ick mie ſo fermeytſe,
De pocken ho ſtee ick hier dus allie
Sto ick deer ick mo weytſte,
De tioeſe die komt, de tioeſe die komt,
De tioeſe, de tioeſe, de tioeſe die komt,
Mien molyk in mien emmer beklet. in beklont,
Hoe ſel ick die wieter bereytſe.

4.

Fenke mien liaf mien ſwiekerige beck
Da ſste ſo ſwiete tiemme
Tit oppe del dyn emmer ies leck
In leet ons 't leck beſemmen,
Wotte mie in de ſtee, wotte mie in de ſtee;
Wotte mie, wotte mie, wotte mie in de ſtee,
Bie hin bie Griet en bie kruck en bie tee
Wie ſollen tenſen en ſpielen oppe tenge.

5.

Wen ick deer yn ende Tiemke bie ſin,
Ick mecher min eyws om tinſe,
Den ſtee ick as of ick ien ochſe bin,
Ick kender min lievde ſchinſe,

Meer as ick bie die, meer as ick bie die,
Meer as ick, meer as ick, meer as ick bie die,
Is 't niet as bullen fleysch an mie,
Mit fingen, poerten en dinfen.

6.

Princesfe ier mut ick allien fteen,
De tiet die geet to leere,
Opperfte fullen wie to keemer geen
En denfen mot elkeere.
Wot de fpielman fpielt, wot de fpielman fpielt,
Wot de fpie, wot de fpie, wot de fpielman fpielt,
Meer meeckyt da foo beas da er mie ferfiet,
So wol 'k jen met mien mes to keere (*).

Amfteldamfche Minnezugjens, I. b. 87.

(*) In de fpelling, alhier, in n°. 36 en 99, offchoon verfchillende, heb ik mij niet veroorloofd iets te veranderen.

INHOUD.

